Αριθ. αυ. 132902

ΝΕΟΛΟΓΟΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
Π. Α. Ζ.

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Διευθυντής Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΤΟΜΟΣ Α'. — ΤΕΥΧΗ 1 — 52

1891—1892.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μητροπόλιτη
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1892.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΝΕΟΛΟΓΟΥ.

ΕΤΟΣ Α'. ΚΥΡΙΑΚΗ, 22 Μαρτίου 1892. ΑΡΙΘ. 22

ΝΕΟΛΟΓΟΥ
ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ.

Τιμάται γρ. δρχ. 2. Τιμάται γρ. δρχ. 2.

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ.

Διευθυντής Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ, 22 Μαρτίου 1892.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Πολιτικὴ Ἐπιθεώρησις.—Ἰμπραχὴμ-Μπὲν-Μεχμὲτ ὁ διάδοχος Ἀραὴ δυνὰς (κατὰ τὸν Σ. Μελονᾶν).—**Ἡρόδοτος ὁ πατὴρ τῆς Ἱστορίας.—Ποικίλα.—Ἐντυπώσεις ταξειδίου εἰς Ἰνδικὴν.—Περὶ νεωτερικῆς ὑπνώσεως.—Οἱ Ἑλληνικὸ ἀνεγνωσμένοι.—Ἡ Δεσπίνα Νίνιαρ** (διήγημα).

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Καὶ αὐθις τὰ σπουδαιότερα ἐπὸ γενικὴν ἐποψιν ζητήματα κατὰ τὴν λήξασαν ἑβδομάδα δύο τυγχάνουσιν τὰ τῆς ἐπουργικῆς ἐν Γερμανίᾳ κρίσεως, τὸ ἐξαμαλισθὲν δὲ τῆς ἀπαχωρήσεως τοῦ τέως ἐπουργοῦ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως κ. Ζέδλιτς, διὰ τῆς παραιτήσεως τοῦ κόμητος Καπρίβι ἀπὸ τῆς θέσεως προέδρου τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου Πρωσσίας καὶ διὰ τῆς ἀνακλήσεως τοῦ τὴν πτῶσιν τοῦ κ. Ζέδλιτς προκαλέσαντος νομοσχεδίου, ὡς καὶ τὸ τῶν ἐπιταχυνομένων στρατιωτικῶν παρασκευῶν. Τὸν πρῶτον τῶν εἰρημένων ἀνδρῶν ἀντικαθίστησιν ὁ κύριος Βόσε, ὅστις ἐγένετο γνωστὸς ἐπὶ τῆς διευθύνσεως τοῦ ἐπὶ τῶν θρησκευτικῶν ὑπουργείου παρὰ τοῦ κ. Φάλκ, τοῦ κυριωτέρου τούτου εἰσηγητοῦ τῆς πολιτικοθρησκευτικῆς πάλης, τὸν δεύτερον ὁ κ. Ὀυλεμβουργ, ὃς παλίγνωστος ἀπέβη καθ' ἅπασαν σχεδὸν τὴν Εὐρώπην, ὅτε εἰσηγείτο τὰ κατὰ τῶν σοσιαλιστῶν ἔκτακτα μέτρα· μετὰ τὴν εἰδεχθῆ ἀπόπειραν τῶν Ἔδελ καὶ τῶν Νόβλιγκ. Οὐδεὶς ἀρνεῖται ὅτι ἀμφότεροι οἱ κληθέντες ἐπὶ τὴν διεύθυνσιν τῶν εἰρημένων θέσεων κέκτηνται ἅπαντα τὰ προσόντα ὅπως τὸ ἀνατεθὲν αὐτοῖς ἔργον διεκπεραιώσωσι καὶ φανῶσιν ἀντάξιοι τῶν προκατόχων διάδοχοι· ἀλλά, βαθύτερον ἐξετάζομένου τοῦ πράγματος, ἐξάγεται ὅτι ἡ παρελθοῦσα ἤδη ὑπουργικὴ κρίσις νέαν τέμνει ὁδὸν ἐν τῷ κοινοβουλευτικῷ βίῳ τῆς αὐτοκρατορικῆς Γερμανίας καὶ νέα προφαίνεται πολιτικὴ τῆς κυβερνήσεως, ἥτις, εἰθισμένη τέως εἰς τὸ παρόφρυ ἀλλοιοχρῶς σχεδὸν πᾶσαν ἀντίστασιν, ἀναγκάζεται νὰ περιστέλλῃ νῦν τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐνεργείας αὐτῆς καὶ νὰ λαμβάνῃ ἐπ' ὄψιν τοῦ λοιποῦ τὴν κοινὴν γνώμην, τὴν κατανοήσασαν τέλος τὴν ἑαυτῆς ἀξίαν καὶ δύναμιν καὶ σκοποῦσαν νὰ μὴ ἀνέχηται τὴν ἀθέτησιν αὐτῆς παρὰ τούτου ἢ ἐκείνου τῶν ὑπουργῶν. Ὁ τρόπος, καθ' ὃν ἡ ἐξαμάλυνσις ἐκτέλεσθε, βαθεῖαν ἐνεποίησεν ἐντύπωσιν καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην καὶ ἰδίᾳ ἐν τῇ αὐτοκρατορίᾳ τῶν Χοχεντζόλλερν, ὅπου κυρίως πλέον ἢ τοῦ πρίγκιπος Βισμαρκ ἐποχή, καθ' ἣν οἱ κυβερνητικοὶ ἀποφάσεις νόμου εἶχον κύρος καὶ ὀφείλεις ἀπεστέλλετο τὴν καταπολέμησιν τῶν ὑποβαλλομένων εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀντιπροσωπείαν νομοσχεδίων. Καὶ ἁπλῶς μόλις ἡ τρίτος ἐξαμαλίσθη, ἀμέσως τὰ τῆς ἐλευθερίας τοῦ κρίνειν καὶ ἐπικρίνειν τὰς πράξεις τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ κυριωτέρων παραγόντων δεσμὰ ἐλύθησαν, προσλαβόντων δ' ὅσῳ ἐν τῇ γερμανικῇ κοινοβουλίᾳ δηλώσεις, οἷαι οὐδέποτε σχεδὸν ἠκούσθησαν ἐπὶ τῆς προκατόχου κυβερνήσεως. ἐπὶ τῆς δευτέρας τοῦ νῦν ἐνθρονιζομένου τὴν ἐγείαν αὐτοῦ περιβάλλοντος δὲ ἡ Φραγκφούρτιος συνετάσσετο συνθήκη μετὰ τὴν καταπόνησιν τῆς αὐτοκρατορικῆς Γαλλίας, ἡ κυριωτέρα τῶν ἐν Βερολίνῳ καὶ τῇ λοιπῇ Γερμανίᾳ χορὸς ἐξεσκιρτήθη ἐπὶ τῷ ἀνέρῳ, τὸ ἀναχρέκνυνε τὰς διακελεύσεις τῆς ἐν Οὐστραβλίᾳ συνθήκης, καὶ ἐπὶ τῇ ἀποσπάσει ἐπομένως τῆς Ἀλσατίας καὶ Λοθαριγγίας ἀπὸ τῆς Γαλλίας, οὐδεὶς δὲ τῶν συνετῶν Γερμανῶν ἔκρινε καλὸν νὰ κατακρίνῃ τὴν ἐπελθοῦσαν ταύτην χωρογραφικὴν ἐν τῷ χάρτῃ τῆς Εὐρώπης μεταβολὴν, τὴν ἀποτελοῦσαν τὸ σοβαρώτερον τῶν πολιτικῶν σφαλμάτων τοῦ μεγαλειτέρου τῶν τοῦ αἰῶνος ἡμῶν ἀπελλιματῶν· ἀλλ' ἤδη οὐ μόνον ἐν ἰδιωτικαῖς συνελεύσεσιν, οὐ μόνον ἐν ταῖς συναθροίσεσι τῶν κομμάτων, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ κοινοβουλίῳ διατυποῦνται διαμαρτυρίαι κατὰ τοῦ ἐν Ἀλσατίᾳ καὶ Λοθαριγγίᾳ καθεστῶτος, καθ' ἣν μάλιστα χρόνον τοσαῦτα καταβάλλεται μέριμνα τῶν ἀνωτέρων τῆς γερμανικῆς πρωτευούσης στρατιωτικῶν κύκλων πρὸς συμπλήρωσιν καὶ τελειοποίησιν τοῦ ἐν ταῖς προσαρτηθείσαις ἐπαρχίαις ἁμυντικοῦ συστήματος. Τὸν λίθον τοῦ ἀναθέματος ἔβαλεν ὁ σοσιαλιστὴς βουλευτὴς Λεβεντάλ, ὅστις, ἐν μακρῷ καὶ σοβαρωτάτῳ ἅμα λόγῳ τὸ τῆς στρατοκρατίας σύστημα κατακρίνας καὶ τὴν διοργανουμένην οὕτω ἀνθρωποθυσίαν ὡς ἀντικειμένην εἰς τὸ τοῦ χριστιανισμοῦ πνεῦμα χαρακτηρίσας, ἐπελλίβετο τοῦ ζητήματος τῆς εἰς τὴν Γερμανίαν προσαρτήσεως τῆς Ἀλσατίας καὶ τῆς Λοθαριγγίας καὶ πικρῶς ἤλεγξε τὴν ἐκ ταύτης ἐπελθοῦσαν χωρογραφικὴν ἐν Εὐρώπῃ μεταβολὴν ἐπὶ βλάβῃ τῶν συμφερόντων τῆς εἰρήνης τῆς Δύσεως καὶ ἰδίᾳ τῆς Γερμανίας, τῆς ὑποβαλλομένης εἰς ὑπερόγκους θυσίας. Ἡ Γερμανία, εἶπεν, ὤφειλεν ἀντὶ τοῦ ἀποσπάσαι τὴν Ἀλσατίαν καὶ τὴν Λοθαριγγίαν ἀπὸ

τῆς Γαλλίας νὰ ἐξαναγκάσῃ ταύτην εἰς μετατροπὴν τοῦ διαρκοῦς στρατοῦ εἰς πολιτοφυλακήν, ὅτε καὶ ἥκιστα ἤθελε καταπαντρισθῆ ὑπὸ τὸ βάρος φοβερῶν χρηματικῶν δαπανῶν ὑπὲρ τοῦ στρατοῦ. Ἡ τῆς Ἀλσατίας καὶ τῆς Λοθαρηγγίας προσάρτησις οὐ μόνον ἔγκλημα ἦτο ἀλλὰ καὶ μέγα πολιτικὸν σφάλμα. Ἀλσατιανοί τε καὶ Λοθαρήγγιοι κέκτηνται τὸ ἀπαράγραπτον δικαίωμα τοῦ διαρρυθμίζειν τὰς ἑαυτῶν τύχας, ὅταν δὲ πεφωτισμέναι κυβερνήσεις ἀναλάβωσι τὰ τῆς διοικήσεως ἔν τε Γαλλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ, συνεννοηθήσονται αὗται ὅπως διοργανώσωσι ἀποψήφισμα ἐν ταῖς εἰρημέναις ἐπαρχίαις. Δι' οὗ οἱ κάτοικοι δυνηθήσονται νὰ διαρρυθμίσωσι καὶ ν' ἀποφασίσωσι τὰ κατ' αὐτοὺς ἐν πλήρει ἐλευθερίᾳ. Ἀντὶ τοῦ προσαρτήσασθαι τὰς δύο ταύτας χώρας, προσέθηκεν ἐν ἄλλοις ὁ σοσιαλιστὴς βουλευτής, ὤφειλεν ἡ Γερμανία νὰ ἐπιβάλῃ τῇ Γαλλίᾳ διπλασίαν ἢ καὶ τριπλασίαν τῆς πληρωθείσης πολεμικῆς ἀποζημιώσεως, ὅτε καὶ ἤθελεν ἐκλείπει ὁ κίνδυνος νέας καὶ φοβερᾶς συγκρούσεως. Τὰς δηλώσεις τοῦ Λεβῆνητίου ἐπειράθη ν' ἀναιρέσῃ ὁ τοῦ κοινοβουλίου πρόεδρος κ. Λεβετσόφ, ὅστις, πολεμῶν ἰδίᾳ τὴν φράσιν ὅτι ἡ τῆς Ἀλσατίας καὶ τῆς Λοθαρηγγίας προσάρτησις μέγα ἀποτελεῖ ἔγκλημα καὶ πολιτικὸν σφάλμα, ἐκόρυξεν ὅτι πρᾶξις, ἣν ὁ τῆς Γερμανίας αὐτοκράτωρ ἐπετέλεσεν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν συμμάχων ἡγεμόνων, συναινοῦντος τοῦ κοινοβουλίου καὶ ἐπικροτοῦντος τοῦ λαοῦ, ἥκιστα ὡς ἔγκλημα ἢ χαρακτηρισθῆ δύναται. Τοιαῦται συζητήσεις οὐδέποτε ἠκούσθησαν ἐν τῇ Λευκῇ αἰθούσῃ καὶ οὐδέποτε ἐξηνέχθη μομφὴ καθ' ὁιαοδήτινος κυβερνητικῆς πράξεως καὶ μάλιστα περιβεβλημένης τὸ κῦρος τῶν ὁμοσπόνδων κρατῶν καὶ τῶν ἡγεμόνων αὐτῶν· ἀλλ' ἡ ἀπόρριψις τοῦ περὶ σχολῶν νομοσχεδίου, ὅπερ προτείνεται νὰ ὑποβάλωσιν αὖθις οἱ τὰς ἐλπίδας αὐτῶν διαψευσθέντες ὑπερβάλπειοι, πολλὰ ἔτι τὸ καινὰ ἐπιφυλάσσει καὶ πολλὰς προπαρασκευάζει τὰς ἐκπλήξεις, τὰ μὲν ἕνεκα τῆς ἐξασθενήσεως τῆς κυβερνητικῆς δυνάμεως καὶ ἐπιροπῆς, τὸ δ' ἕνεκα τῆς παρατηρουμένης μετριοπαθείας ἐν τῷ χειραχτῆρι τοῦ μονάρχου, ὀφείλοντος νὰ μεριμνήσῃ πρὸς τοῖς τοῦ κράτους καὶ ὑπὲρ τῆς ἰδίας ὑγείας, τῆς ἐχούσης νῦν ἀρκούντως καλῶς μετὰ τὴν γενομένην τῇ παρελθούσῃ τρίτῃ ἐγχείρησιν εἰς τὸ οὖς.

Ἀλλὰ καὶ τὸ στρατιωτικὸν ζήτημα οὐ μικρὰν κέκτηται σπουδαιότητα καὶ ἀπαντᾶ τῆς Εὐρώπης ἡ κυριωτέρα μέριμνα τῶν ἡγετῶν αὐτῆς στρέφεται περὶ τὴν συμπλήρωσιν πάσης ἐν τῷ διοργανισμῷ τοῦ στρατοῦ ἐλλείψεως καὶ περὶ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν ὡς ἀσθενῶν κρινομένων φρουρίων. Ἰδίᾳ οἱ ἐν Γαλλίᾳ ἐφάνησαν ζωηρῶς μεριμνῶντες περὶ τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων τῆς Δημοκρατίας, ἧς ἡ ἐθνικὴ ἀντιπροσωπεία ἥκιστα ἐδίστασε νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸν ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπουργὸν κ. Φρεσινέ, ζητήσαντα ἱκανὰς ἐκτάκτους δαπάνας πρὸς ἀναπλήρωσιν ἐλλείψεών τινων ἐν τοῖς διαφόροις τοῦ στρατοῦ ὅπλοις. Διὰ τῆς ἀποφάσεως τῆς γαλλικῆς βουλῆς ὁ γαλλικὸς στρατὸς δυνηθήσεται νὰ φανῇ ἔτι μᾶλλον ἀντάξιος τῶν προσδοκιῶν τῆς χώρας καὶ τοῦ προορισμοῦ αὐτοῦ καὶ νὰ ἐπικυρώσῃ τὴν περὶ αὐτοῦ ἡμῶν ὅτι αἱ ἐν Γαλλίᾳ διὰ τοῦ κ. Φρεσινὲ ἐπιτευχθεῖσαι πρόοδοι τοῦ στρατοῦ ἐπισπῶνται τὸν θαυμασμὸν καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν πολεμίων. Καὶ οἱ ἐν Γερμανίᾳ δὲ οὐ παύονται καταβάλλοντες μυρίας προσπαθείας πρός τε ἐνίσχυσιν τῶν μεθοριακῶν φρουρῶν καὶ πρὸς ἐπέκτασιν καὶ συμπλήρωσιν τῶν ὑπαρχουσῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν συνεπείᾳ τῶν ἐν τοῖς ρωσσικοῖς μεθορίοις διεξαγομένων πολεμικῶν προπαρασκευῶν. Οἱ ἐν Βερολίνῳ στρατιωτικοὶ κύκλοι τοσοῦτο φοβοῦνται τοὺς ἐν Ρωσίᾳ, ὥστε οἷς ἀπετόλμησαν κατοπτεύσεις ἐν τοῖς ἀντικοῖς μεθορίοις τῆς γείτονος αὐτοκρατορίας δι' ἀεροστάτου καὶ διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς λεπτομερῶς τὰ ἐκεῖ φρούρια ἐπεθεώρησαν καὶ ἐξήτασαν. Τοσοῦτο δὲ μέγας εἶναι ὁ φόβος τῶν ἐν Γερμανίᾳ, ὥστε τὰ ἐγκριτότερα φύλλα ἐδημοσίευσαν λεπτομερείας περὶ φανταστικῶν συσκέψεων στρατιωτικῶν ἅμα καὶ πολιτικῶν συμβούλων τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου περὶ τοῦ ζητήματος τοῦ τῆς Ρωσίας ἑτοιμοπολέμου καὶ τῆς ἀμέσου τῆς Γερμανίας ἐναντίας τῆς Ρωσίας ἐπιθέσεως. Ἡ παραμυθία τῶν ἐν Βερολίνῳ εὕρηται ἐν τῷ ἐπιχειρήματι ὅτι ἡ Ρωσία μόλις συμπληροῖ τὰς ἀναγκαίας αὐτῆς προπαρασκευὰς τῷ 1893 καὶ μόλις ἑτοιμοπόλεμος ἀποβαίνει τῷ 1894· ἑπομένως τὸν νοῦν ἐκείνων ταράσσει τὸ ζήτημα τῆς ἀμέσου κατὰ τῆς Ρωσίας ἐπιθέσεως πρὶν ἢ αὕτη δυνηθῇ νὰ περάσῃ τὰς μελετωμένας προπαρασκευάς. Καὶ ναὶ μὲν ἐν πᾶσι τούτοις διαβλέπεται ἡ ὀπισθοδρομία τοῦ ἐπιτρέψαι τὴν κοινὴν ἐν Γερμανίᾳ γνώμην καὶ τοῦ πεῖσαι αὐτὴν εἰς ἄμεσον ἐπιψήφισιν τῶν αἰτηθησομένων στρατιωτικῶν πιστώσεων, πρὸς ἃς δυσμενῶς ἔχει, ὡς εἰκάζεται ἐκ τῶν περὶ Ἀλσατίας καὶ Λοθαρηγγίας δηλώσεων τοῦ σοσιαλιστοῦ βουλευτοῦ Λεβῆνητίου· ἀλλ' ἀποσοβήσασι τὸ ἔργον τῆς στρατιωτικῆς συντάξεως ἐξακολουθοῦν μετὰ μεγάλης ὀραστηριότητος, ἐπισπᾶται σύντονον τὴν προσοχὴν ἁπάσης τῆς ἐν τῇ Δύσει κοινῆς γνώμης καὶ προκαλεῖ λίαν τοὺς φόβους αὐτῆς, ἥκιστα παραμυθουμένης ἐκ τῶν ἐπανειλημμένων εἰρηνικῶν δηλώσεων τῶν ἡγεμόνων καὶ ἐκ τῆς διαδιδομένης φήμης ὅτι Ἀλέξανδρος ὁ Γ', ἐπισκεπτόμενος Γουλιέλμον τὸν Β' κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, συμβάλλεται πως εἰς τὴν κατεύνασιν τοῦ ἀνάνδρου συνδυαζομένου μίσους Γερμανίας καὶ Ρωσίας καὶ εἰς τὴν ἐξασθένισιν τῶν περὶ ἡμέσου χρησιμοποιήσεως τῶν κατὰ μῆκος τῶν μεθορίων παρατεταγμένων ἀνθρωπίνων ἄγκων φόβων τῶν ἐν Εὐρώπῃ διπλωματικῶν κύκλων.

Ὑπὸ τὴν ἔποψιν δὲ τῶν κατὰ τὰς διαφόρους χώρας κυριωτέρων ἐσωτερικῶν γεγονότων τὴν ποώτην κατέχουσιν ἀναμφρίστως θέσιν τὰ ἐν Γαλλίᾳ, ὅπου πράγματι τὰ ἐγκλήματικὰ καὶ ἀποτρόπαια κατορθώματα τῶν πολεμίων τῆς ἐσωτερικῆς τάξεως σοβαρᾶς προσέλαβον διαστάσεις καὶ προὐκάλεσαν τὴν ἐπανάληψιν σπουδαίων ἐν τῇ βουλῇ ἐπερωτήσεων πρὸς τὸν πρωθυπουργὸν καὶ ὑπουργὸν συνάμα τῶν ἐσωτερικῶν. Ἀμηχανίᾳ τοῦ ἐνεργῆσαι ἡ κυβέρνησις ἔγνω πρὸς τῷ εἰδικῷ ἄρθρῳ, τῷ προσαρτηθέντι εἰς τὸν ποινικὸν κώδικα καὶ τῷ ἀναγράφοντι τὴν θανατικὴν ποινὴν κατὰ παντός, ἀποτολμῶντος τὴν διάπραξιν παραπλησίων πρὸς τὸ ἐν Σαὶν-Ζερμαὶν καὶ Κλισὺ κακουργημάτων, νὰ θεσπίσῃ καὶ ἑτέραν νομοθετικὴν ρήτραν, καθ' ἣν ἀθωοῦνται πάντες ὅσοι, συνένοχοι ὄντες τοιούτων κακουργημάτων, ἐμαρτύρησαν τὴν ἑαυτῶν ἐνοχὴν καὶ ἀνωμολόγησαν τοὺς συνωδέλφους πρὶν ἢ διαπραχθῇ τὸ ἐφ' ᾧ ἐνέχονται εὐδεχθεῖ κακουργήματι. Ἀτιχῶς οἱ τῆς κυβερνήσεως ἀγῶνες δὲν φαίνονται ἀποκομίζοντες τὰ ποθητὰ ἀποτελέσματα καὶ εὐρεῖα παρέχεται οὕτω βάσις εἰς τοὺς πολεμίους τῆς Γαλλίας, διατεινομένους ὅτι ἡ χώρα αὕτη δυσχερῶς ἀπαλλαγήσεται τῶν ταραχιῶν, ὅσοι ἀείποτε τὴν ἡσυχίαν τῆς χώρας ἐκ βάθρων συνεκλόνησαν ὅπως τῶν ἰδίων τύχωσι σκοπῶν καὶ πραγματώσωσι τὰ καταχθόνια αὐτῶν σχέδια. Τὸ λυπηρὸν εἶναι ὅτι σὺν τῇ δεινῇ ταύτῃ περιπτώσει τῶν ἐκ κακοβουλίας ἀτυχημάτων ὑπάρχει καὶ τὸ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις κήρυγμα, τὸ μετατρέψαν τὸν ἄμβωνα

εἰς βουλευτικὸν βῆμα, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐξελίσσονται διάφορα ζητήματα ἐν μακραῖς συζητήσεσι κατ' ἀντιμολίαν, ὡσεὶ πρᾶκτεο περὶ συνηγορίας δεινῶν δημογόρων ὑπὲρ ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς δίκης. Πρὸ τῶν τοιούτων ἐσωτερικῶν πληγῶν μικρὰν βεβαίως σημασίαν κέκτηται ὁ καταρτισμὸς ὁμίλων ὑπὸ διάφορα ὀνόματα, ἀποβλεπόντων εἰς τὴν παγίωσιν τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν καὶ εἰς τὴν κρατυίωσιν τοῦ κρατοῦντος νῦν ἐν Γαλλίᾳ κυβερνητικοῦ συστήματος.

Σπουδαῖα ὡσαύτως εἶναι καὶ τὰ τῆς Αὐστρίας ἐσωτερικὰ συνεπείᾳ τοῦ πολεμίου πνεύματος τῶν Βοημῶν κατὰ τοῦ γερμανοτσεχικοῦ συμβιβασμοῦ, ἐν συνωμολογήσει ὁ πρωθυπουργὸς κόμης Τάαφφε, πρὸ διετίας, ἤλπισεν ὅτι διὰ τοῦ μέτρου τούτου ἤθελε τεθῆ τέρμα εἰς τοὺς ἐν τῷ βασιλείῳ τῶν Βενσεσλὶς διαπληκτισμοὺς τῶν δύο πολεμίων στοιχείων, τοῦ γερμανικοῦ καὶ τοῦ τσεχικοῦ, ἐκείνου μὲν ζητοῦντος νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἑαυτοῦ ὑπεροχήν, τούτου δὲ ἀγωνιζομένου νὰ τύχῃ τῶν προνομίων τοῦ γερμανικοῦ. Τὸ ζήτημα τῆς γλώσσης ἰδίᾳ συνετάραξε τοὺς Βοημοὺς καί, ἀδιακρίτως κόμματος, γενικὴ ἐπῆλθε συνεννόησις ὅπως καὶ ἡ τσεχικὴ γλῶσσα ἐν ἰσοτιμίᾳ πρὸς τὴν γερμανικὴν διατελῇ καὶ μὴ παραγκωνίζηται ὑπὸ ταύτης ἐπὶ βλάβῃ τῆς ἐν ταῖς τάξεσι τῶν Τσέχων δημοσίας ἐκπαιδεύσεως. Καὶ ἕτερα ὅμως ζητήματα, δευτερεύοντα μέν, ἀλλ' οὐ μακρᾶς εὐμοιροῦντα σπουδαιότητος ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν ἐθνικῶν παθῶν καὶ τῶν παραδόσεων τῶν Βοημῶν, ὑποδαυλίζουσι τὸ ἐθνικὸν αἴσθημα τούτων καὶ εἰς ἀμηχανίαν περιάγουσι τοὺς συμβούλους τοῦ αὐτοκράτορος Φραγκίσκου Ἰωσήφ, μάτην ἐπισκεψαμένου πρὸ μικροῦ τὴν χρυσῆν Πράγαν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ κατευνάσαι τὸ φυλετικὸν αἴσθημα καὶ ὑποδαυλίσαι οὕτω τὸν πρὸς τὸ στέμμα τῆς Αὐστρίας σεβασμὸν καὶ τὴν πρὸς τὴν ἐν Βιέννῃ ἀρχὴν συμπάθειαν καὶ ἀγάπην. Κατὰ μάρτιον τοῦ 1892 ἐγεννᾶτο ἐν Μοραυίᾳ εἰς τῶν μεγάλων τῆς νεωτέρας Βοημίας παιδαγωγῶν, ὁ Κομένσκης ἢ Κομένιος, ὅστις, πολλὰς παρασχὼν τῇ πατρίδι αὐτοῦ ὑπηρεσίας, ἀντιβαινούσης εἰς τὸ πνεῦμα τῆς ἐν Βιέννῃ κυβερνήσεως, μυρίας ὑπέστη καταδιώξεις καὶ ἠναγκάσθη νὰ ζητήσῃ ἄσυλον ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. Ἤδη συμπιπτούσης τῆς τριακοσιοστῆς ἐπετηρίδος τῶν γενεθλίων τοῦ φιλοπάτριδος τούτου βοημοῦ, τοῦ ἀπολαύοντος ἴσης σχεδὸν τιμῆς πρὸς τὸν μάρτυρα τῆς βοημικῆς ἀνεξαρτησίας, τὸν Ἰωάννην Ζίσκαν καὶ τὸν ἐν Κωνσταντίᾳ μαρτυρήσαντα Ἰωάννην Οὖσον, οἱ φιλοπάτριδες Βοημοὶ διωργάνωσαν ἑορτάς, ἃς ἐπειράθη νὰ παρακωλύσῃ ἡ κυβέρνησις. Τὸ πρᾶγμα προὐκάλεσε φοβερὰν ἔξαψιν, συνδυαζόμενον δὲ μετὰ τοῦ ἐπικρατοῦντος ἐναντίον τοῦ γερμανοτσεχικοῦ συνδυασμοῦ πολεμίου πνεύματος, εἰς δεινὴν περιάγει θέσιν τοὺς περὶ τὸν κόμητα Τάαφφε, ἀγωνιζόμενον νὰ ἐξεύρῃ μέσα καθησυχάσεως καὶ νὰ παραστήσῃ τὰ πρὸς παρακώλυσιν τῶν ταραχῶν ἀληθέντα μέτρα ὡς ἀπορρέοντα ἁπλῶς ἐκ πνεύματος διατηρήσεως τῆς τάξεως καὶ τῆς ἡσυχίας καὶ οὐχὶ ἐκ πνεύματος ἐχθρικοῦ. Ἡ ἐν τῇ διαίτῃ μάλιστα τῆς Πράγας διεξαχθεῖσα ἐπὶ τῷ ζητήματι τούτῳ συζήτησις, καθ' ἣν ἀντηλλάγησαν ὑπὸ τῶν γερμανῶν καὶ βοημῶν βουλευτῶν ὑβριστικαὶ λέξεις καὶ ἔνιοι τῶν ὑπουργῶν ἀπεκλήθησαν διὰ τοῦ ἥκιστα κοινοβουλευτικοῦ ἐπιθέτου **ἐπήλυδες,** ὑποδηλοῖ οἷαν ἐσφαλμένην τρέπεται πολιτείαν ἡ κεντρικὴ ἐν Βιέννῃ κυβέρνησις.

Οἱ ἐν Ἀγγλίᾳ πρὸς τῷ ἀνακινουμένῳ ζητήματι τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ἐργασίας ἔχουσι καὶ ἐξωτερικὰς περιπλοκάς, ὧν αἱ σημαντικώτεραι εἶναι ἡ πρὸς τὴν κυβέρνησιν τῆς Οὐασιγκτῶνος διαφονία ἐν τῷ ζητήματι τῆς φωκαλείας ἐν τῷ Βεριγγείῳ πορθμῷ καὶ τὰ ἐν τῇ μέσῃ Ἀσίᾳ διαβραματιζόμενα. Ἡ πρώτη τούτων ἀπὸ διετίας καὶ ἐπέκεινα ὑφισταμένη ὑπέστη ὕψος τινὰ πέρυσι κατὰ τὴν αὐτὴν σχεδὸν ἐποχὴν διὰ τῆς συνομολογίας προσωρινοῦ συμβιβασμοῦ, διαρρυθμίζοντος τὴν ζώνην, ἐν ᾗ ἠδέναντο ν' ἁλιεύωσιν οἱ ὑπῆκοοι τῶν συμβαλλομένων μερῶν. Ἤδη τὸ ζήτημα ἀνακινηθὲν ὑπὸ τῆς ἀμερικανικῆς συμπολιτείας μικροῦ δεῖν προσελάμβανεν οὐ μικρὰν σοβαρότητα ἕνεκα τῆς ἀγερώχου πολιτείας τοῦ ἄγγλου πρωθυπουργοῦ, ἀμφιταλαντευομένην μετελθόντος πολιτικὴν καὶ ἐξοργήσαντος ἄχρι τοσούτου βαθμοῦ τοὺς ἐν Οὐασιγκτῶνι, ὥστε λόγος ἐγένετο μέχρι τινὸς καὶ περὶ ἀποστολῆς πολεμικῶν σκαφῶν εἰς τὸν εἰρημένον πορθμόν, ἐχόντων μάλιστα καὶ τὴν σύμπραξιν ἱσπανικῆς μοίρας. Τὸ δεύτερον τῶν ζητημάτων προκύπτει ἐκ τῆς συνδυαζομένης αὖθις ἐνεργείας τῶν ἐν Πετροσπόλει εἰς τὰ περὶ τὴν Ἀφγανίαν κράτη, ὅπου καὶ ὅπλα ρωσικὰ ἀποστέλλονται καὶ στρατιωτικαὶ ἀποστολαὶ διοργανοῦνται ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἐπιστημονικῶν ἐκδρομῶν. Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ἀμφότερα ταῦτα τὰ ζητήματα ἐμποιοῦσι μεγάλην ἐντύπωσιν ἐν τῇ μεγάλῃ Βρετανίᾳ καὶ εἰς δυσχερῆ περιάγουσι λύσιν τὸν πρωθυπουργὸν τῆς ἀνάσσης.

Ἐκ τῶν τοῦ Αἴμου δὲ κρατῶν τὴν μεγαλειτέραν καὶ αὖθις προσοχὴν ἐπισπᾶται τὸ ἑλληνικὸν βασίλειον ἐπὶ τῇ ἐπελθούσῃ μεταβολῇ διὰ τῆς γενναίας καὶ ἐθνοσωτείρας ἀποφάσεως τοῦ βασιλέως Γεωργίου. Ἐπὶ τῷ διατάγματι τῆς διαλύσεως τῆς βουλῆς πάντες οἱ κομματάρχαι θαρραλέως εἰς τὸν ἐκλογικὸν ἀπεκδύνται ἀγῶνα καὶ προπαρασκευάζουσι τὰς ἑαυτῶν ἐκλογικὰς προκηρύξεις. Ἰδίᾳ οἱ τῆς πεσούσης κυβερνήσεως ὑπαδοὶ μέγαν καταβάλλουσι ζῆλον καὶ διὰ τοῦ συνδυασμοῦ Ῥάλλη καὶ Διλιγιάννη πειρῶνται νὰ ὑποκλέψωσι μὲν καὶ αὖθις τὴν ψῆφον τοῦ λαοῦ, ὅστις οὕτω παρασύρεται ὑπὸ τῶν κατὰ καιρὸν διοικητῶν καὶ νομαρχῶν καὶ δίδει ἀσυναισθήτως τὴν ψῆφον αὐτοῦ εἰς τοὺς μεγάλας καὶ πομπώδεις παρέχοντας ἐπαγγελίας, νὰ προπαρασκευάσωσι δὲ νέαν 14 ὀκτωβρίου, καίτοι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν πάντων κεῖνται τὰ ὀλέθρια ὑπὸ οἰκονομικὴν ἔποψιν ἀποτελέσματα. Ἡ ἐνεστῶσα ὥρα εἶναι κρίσιμος ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ λαοῦ αὐτῆς καὶ εὐλόγως ἐπιβάλλεται τοῖς ἐν τῇ ἐξουσίᾳ, νὰ πράξωσι πᾶν τὸ δυνατὸν ὅπως ἀφεθῇ ἐλεύθερα ἡ τοῦ λαοῦ ψῆφος καὶ δοθῇ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐπελθόντων ἀποτελεσμάτων καὶ οὐχὶ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν κατὰ τόπους διοικητῶν, οἵτινες, ἐξουσίαν σατραπίσκων περιβαλλόμενοι καί, τοῦτον μὲν τῶν ἐκλογέων σαγηνεύοντες διὰ τῆς χρήσεως ἡλικῶν λέξεων, ὑπεμφαινουσῶν ἀσημάντους συγγενείας, ἐκείνο δὲ ὑπισχνούμενοι θέσιν καὶ ἀξιώματα, ὑφαρπάζουσι τὴν ἐτυμηγορίαν τοῦ λαοῦ, ἀσυναισθήτως προσερχομένου εἰς τὰς κάλπας καὶ ψηφίζοντος ὑπὲρ τοῦ πλείονα ὑποσχεθέντος. Μικρά τις περὶ τὴν τοιαύτην ἐνέργειαν ἀδράνεια τῶν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ οὐ μόνον τὴν ἐπάνοδον τῆς 14 ὀκτωβρίου προεγκαινίζει, ἀλλὰ καὶ συνεπάγεται συνεπείας, ὧν τὴν σοβαρότητα κάλλιστα σταθμίζοντες καὶ οἱ ἐντῇ ἀλλοδαπῇ ἐπικρατοῦντες οὐκ ἀποδυσπετοῦσι νὰ ὑποδείξωσιν αὖθις ὅτι ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος τῶν ἐπικειμένων ἐκλογῶν σπουδαιότατα δυναστικὰ ἐξήρτηνται συμφέροντα, ὃν τρόπον ὑπεδείχθη ἤδη ἐν ὀλίγοις καὶ ἐν προηγουμένῳ ἀριθμῷ.

ΙΜΠΡΑΧΗΜ-ΜΠΕΝ-ΜΕΧΔΗ

Ο ΔΙΑΣΗΜΟΣ ΑΡΑΨ ΑΟΙΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ Σ. ΜΠΛΟΝΤΕΛ

(Συνέχεια· ἴδε προηγουμένου ἀριθμόν).

Ὁ κ. Μπλοντέλ μετὰ ταῦτα ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Ἰσφαχανῆ εἰςδύνει εἰς τὸν γυναικωνίτην τοῦ διασήμου καλλιτέχνου καὶ ἐξετάζει τὰς προνομούχους μαθητρίας τοῦ οἰκογενειακοῦ τούτου ᾠδείου. Εὑρίσκει ἐν πρώτοις θελκτικήν τινα φυσιογνωμίαν, τὴν τῆς ὀνομαθείσης ἤδη Σαρνάχ, ἥτις καὶ αὐτὴ αὐτὴν ἀπέδειξε οὖσα μεγάλη καλλιτέχνις, ὡστε υἱὸς τοῦ χαλίφη, ὁ Ἰμπ-Μου'ταζ, ἔγραψε μονογραφίαν περὶ αὐτῆς. Καταγομένη ἐξ οἰκογενείας μεγάδος, ἐγκατεστημένης ἐν Βασόρᾳ, ἐπολάθη ἡ τάλαινα παῖς ὡς δούλη πρώτον μὲν εἰς τινα ἀριστοκράτισσα δέσποιναν, εἶτα δὲ ὑπὸ ταύτης τῷ Ἰμπραχίμ. Οὗτος, μαθὼν ὅτι ὁ ἀντίζηλος αὐτοῦ Ἰσχὰκ εἶχεν ὑποχωρήσει πρὸ τῆς τιμῆς τῶν τριακοσίων δηναρίων, ἠγόρασε τὴν νεανίδα ἄνευ διαπραγματεύσεων καὶ ἐδίδαξεν αὐτὴν διὰ τῆς Ραῒς, τῆς ἀρίστης ἀοιδοῦ τοῦ γυναικωνίτου αὐτοῦ. Μετὰ σπουδὰς ἑνὸς ἔτους ἐπέτρεψεν ἐπὶ τὸ κατευτρεχέστερον τῷ Ἰσχὰκ ν' ἀκούσῃ αὐτῆς ᾠδούσης, εἶτα δὲ τῷ καταγοητευθέντι πρὸς τὸ ᾆσμα αὐτῆς ξένῳ αὐτοῦ: «Ἡ δούλη αὕτη πωλεῖται· ἀντὶ πόσου ἀγοράζεις αὐτήν;—Τριςχίλια δηνάρια δὲν θὰ ἦσαν ὑπερβολικὴ τιμή, ἀπεκρίθη ὁ Ἰσχάκ.—Δὲν ἀναγνωρίζεις λοιπὸν αὐτήν;—Ὄχι τῇ ἀληθείᾳ.—Λοιπόν, φίλτατε, δέσποινα ἀριστοκράτις ἤθελε νὰ σοι πωλήσῃ ταύτην ἀντὶ τριακοσίων δηναρίων καὶ ἀπηξίωσας αὐτὴν ἀπαντήσεως. Ὁ Ἰσχὰκ παρέμεινεν ἄναυδος . . . Ἡ Σαρνὰχ ἐπαρέσκειαν μόνον εἶχε νὰ ἐκφράσῃ ἐπὶ τῇ περὶ αὐτῆς μερίμνῃ τοῦ πρώτου αὐτῆς κυρίου. Τῆς μουσικῆς ἀνατροφῆς αὐτῆς ἐπεμελήθη λεπτομερέστατα, μετὰ τοσαύτης δὲ ἀβρότητας προσεφέρετο πρὸς τὴν μαθήτριαν, ὥςτε πολλάκις πλέον ἢ ἑκατοντάκις ἐπανελάμβανεν αὐτῇ τὰ δύσκολα χωρία, θυγατέρα δὲ αὐτοῦ προσηγόρευεν αὐτήν, πρᾶγμα ἄλλως τε, ὅπερ ἐπέτρεπεν αὐτῷ ἡ ἡλικία αὐτοῦ. Ἂν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ μαθήματος περιέπιπτεν εἰς σφάλμα, ἡ τιμωρία ἦν ὀρθοστασία αὐτῆς κατὰ τὸ ᾆσμα, ἐν ὑποτροπῇ δὲ τὴν ποινὴν ἐδέχετο ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς ταλαίνης Ραῒς, τῆς ἐπιτετραμμένης τὴν προγυμνασίαν αὐτῆς. Περὶ τῶν προσόδων αὐτῆς ἐπαρκῆ ἤδεαν παρέχει τὸ ἑπόμενον ἀνέκδοτον, ὅπερ διηγεῖται ὁ Μωχαμέτ, ἀρχαῖος δεδημοφύλαξ τοῦ Ἰμπραχίμ, γενόμενος εἶτα μαθητὴς αὐτοῦ: «Ὁ Ἰμπραχὶμ-μπὲν-Μεχδὶ μὲ παρεκάλεσε νὰ μεταδώσω· αὐτῷ τοῦτο ἐγένετο ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Μου'ταδέμ. Εὗρον αὐτὸν μόνον ἐν τῇ αἰθούσῃ αὐτοῦ ὀπισθεν τοῦ παραπετάσματος παρὰν ἡ Σαρνάχ. Προσεκάλεσέ με νὰ καθήσω καὶ μοι λέγει: «Ἡ δούλη μου Σαρνὰχ ἐξέμαθεν ἄρτι μέλος, ὅπερ » τὰς ἡμέρας ταύτας συνέθεσα, διαχωρίζεται δὲ ὅτι ᾄδει αὐτὸ » κάλλιον ἐμοῦ. Ἡ γνώμη μου δὲν εἶναι τοιαύτη. Ἀπεφασίσαμεν » ὅπως γείνῃς κριτὴς μεταξὺ ἡμῶν, ἀφοῦ πρότερον ἀκούσῃς ἑκα» τέρου τρὶς ἐπαναλαμβάνοντος τὸ ᾆσμα». Παρὰ πᾶσαν τὴν τέχνην τοῦ διδασκάλου ἀναγκάσθην νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἡ μαθήτρια ὑπερέβαλλεν αὐτὸν ἐν τῇ ἐκτελέσει τοῦ τεμαχίου τούτου καὶ ν' ἀποκείμαι αὐτῇ τὸ ἄθλον τοῦ ἀγῶνος. Ὁ ἡγεμονίδης ἀποδέχθη τὴν ἀπόφασιν μοῦ μειδιῶν καὶ με ἠρώτησεν: «Εἰς πόσον ἐκτιμᾷς » τὴν νεανίδα ταύτην;» Τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ ἀγνοῶ ὁποῖον ζηλοτυπίας αἴσθημα μοῦ ἐνέπνευσε ψεῦδος. «Εἶναι ἀξία 100,000 δηρχέμ (70,000 φρ.), ἀπεκρίθην.—Ἀοιδὸς ὑπερτέρα μοῦ 100,000 δηρχέμ, ἀνέκραξεν ὁ Ἰμπραχίμ· εἶδαι τρελλός, θεοκατάρατε». Καὶ ἄνευ ἄλλης φιλοφρονήσεως με ἀπέπεμψεν. Ἀποστρόμενος δὲν ἠδυνήθην νὰ μὴ εἴπω αὐτῷ: «Μὲ ἀποδιώκεις, Ἰμπραχίμ· ἔστω! » Ἀλλὰ γνώριζον καλῶς ὅτι οὔτε σύ, οὔτε ἡ δούλη σου θὰ εὐδοκιμήσητε ποτε!» Πολὺ μετὰ τὴν σκηνήν, ἣν ἐξέθηκα, ὁ χαλίφης Μου'ταδὲμ ἐτέλει ἑορτὴν ἐν τῷ **Πύργῳ τῆς Νυκτός**, ἐν τῷ δάσει δὲ αὐτοῦ **Βεζιρυέ**. Προςεκλήθην εἰς αὐτὴν μετὰ τοῦ Μουχαρίκ, τοῦ Ἀλαδυὰχ καὶ ἄλλων τεχνιτῶν. Εὕρομεν τὸν ἡγεμόνα πίνοντα· πρὸ αὐτοῦ ἐκεῖντο τρία ποτήρια, ἐν ἀργυροῦν πλῆρες δηναρίων, ἐν χρυσοῦν πλῆρες δηρχὲμ καὶ ἐν κρυστάλλινον πεπληρωμένον ἠλέκτρου. Ἐπὶ τῇ ἐλπίδι νὰ κερδήσωμεν τὰ δηνάρια ταῦτα ἄθλα ἐνετείναμεν ἐν τῷ ᾄσματι πᾶσαν τὴν περὶ τὴν ᾠδικὴν τελειότητα ἡμῶν. Ἐν τούτοις ὁ Μου'ταδὲμ παρέμενεν ἀπαθής, ὅτε εἷς τῶν εἰδηγητῶν ἤγγειλε τὸν υἱὸν τοῦ Μεχδί. Οὗτος, προςκληθεὶς ὑπὸ τοῦ Μου'ταδὲμ, μετὰ χαριέστατον δὲ προοίμιον, ᾖσεν ᾆσμα ὑπ' αὐτοῦ μεμελοποιημένον καὶ διεσκεύασε τὰς μελαγχολίας τοῦ χαλίφου, ὃς ἐφιλοφρονήσατο τὸν ἀοιδὸν καὶ ἐπέτρεψεν αὐτῷ αὐτὸς νὰ ὁρίσῃ τὴν ἀμοιβήν του. Ὁ Ἰμπραχὶμ ἠτήσατο τὸ μετὰ τῶν δηναρίων ποτήριον, ὅπερ καὶ ἐχορηγήθη αὐτῷ. Τότε ᾄδει ἕτερον ρεμβασμὸν μετὰ μείζονος ἢ τὸ πρὶν ἐπιτυχίας, τὸ μετὰ τῶν διρχὲμ δὲ ποτήριον ἀμείβει τὴν τέχνην αὐτοῦ. Ἡ ἀπογοήτευσις ἡμῶν ἀθίκετο εἰς τὸ κατακόρυφον αὐτῆς, ὅτε ἤρξατο τρίτου μέλους ἐπὶ τῶν ἐπῶν τοῦ Ἀμπᾶς, υἱοῦ τοῦ Ἀχνέφ. Ἡ ἐπιτυχία ἦν ἐξαισία· ὁ χαλίφης δὲν ἠδύνατο νὰ κρατήσῃ ἑαυτοῦ· ἠγείρετο, ἐκάθητο αὖθις καὶ ἀπένειμε τὰ κολακευτικώτατα ἐγκώμια πρὸς τὸν καλλιτέχνην. Ἐπὶ τῇ αὐτήσει αὐτοῦ ἀπένειμεν αὐτῷ τὸ τρίτον ποτήριον, τὸ περιέχον τὸν ἤλεκτρον. Τοῦ χαλίφου ἀπελθόντος, ὁ Ἰμπραχὶμ περιτυλίσσει ἐπιμελῶς τὰ τρία ποτήρια ἐν μεταξίνῳ χειρομάκτρῳ, κλείει τὸν φιάλλον, ἐπιτίθεται τὴν σφραγῖδα καὶ δίδει αὐτὸν τῷ ὑπηρέτῃ αὐτοῦ. Καταβαίνομεν ὁμοῦ· τιθέμενος τὸν πόδα ἐπὶ τοῦ ἀναβολέως, στρέφεται πρός με καὶ «Φίλτατε Μωχαμέτ, μοι λέγει, δὲν ἰσχυρίζοῦμαι ἡμέραν τινὰ ὅτι οὔτε ἐγώ, οὔτε ἡ δούλη μου θὰ εὐδοκιμήσωμεν εἴς τι; Ἐν τούτοις . . . Καὶ ἐδείκνυέ μοι τὸν πολύτιμον φιάλλον. Ἔκκυψα τὴν κεφαλὴν καὶ ἀπῆλθον γογγύζων».

Ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τὸν ἀοιδὸν Σαρνάχ, συγκεφαλαιοῦντες, οὕτως εἰπεῖν, ἐν ἐπιτῇ τὸ μουσικὸν δόγμα καὶ τὴν τελείαν διδασκαλίαν τοῦ διδασκάλου αὐτῆς. Ὁ Ἰμπραχὶμ κατὰ τινα νόσον, ἥτις μακρὸν δεῖν κατέπεμψεν αὐτὸν εἰς τὸν ᾅδην, καταληφθεὶς ὑπὸ θρησκευτικῶν ἐλέγχων, ἐξέφραζε τὴν λύπην αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ὅτι ἠγάπησε τέχνην οὕτω βέβηλον καὶ κατέλιπε τοιαῦτα μνημεῖα τῶν ἐγκωμίων αὐτοῦ κλίσεων. Τὴν ὑπὸ τῆς ὀδύνης ἀποσπωμένην ὁμολογίαν ταύτην ἀκούων τις τῶν οἰκείων, λέγει αὐτῷ: «Εἰς τρανοτέραν ἀπόδειξιν τῆς εἰλικρινείας τῆς μετανοίας σου διατί δὲν πυροπολεῖς πάντα τὰ μουσικὰ τετράδιά σου;» Ὁ ἀσθενὴς ἀπεκρίθη ἀνεγείρων τὴν κεφαλήν: «Πόσον ἀνόητος εἶδαι· ὅταν πυροπολήσω πάντα, τί γενήσεται ἡ Σαρνὰχ; Πρέπει νὰ πυροπολήσω καὶ αὐτὴν ὁμοίως, ἀπὸ μνήμης γινώσκουσαν πᾶν ὅ τι τὰ τετράδια ταῦτα περιλαμβάνουσιν[1]; »

Ἀλλ' ἡ διάσημος αὕτη ἀριστοτέχνις δὲν ἀπετέλει τὸν μόνον κόσμον τοῦ ἀπὸ τῶν βεβήλων ὑμνῳδῶν ἐπιμελῶς κρυπτομένου τμήματος τούτου τῆς οἰκογενειακῆς ἑστίας τοῦ Ἰμπραχίμ. Τῇ Σαρνὰχ συνῆδον ἡ συνέπαιζον καὶ ἄλλαι νεανίδες ἄξιαι μνείας, οἷαι π. χ. ἡ Μοα' μα' μάχ, συνοδεύουσα τὸ ᾆσμα αὐτῆς διὰ τοῦ πλαγιαύλου, ἡ Σαδούῒ, ἧς ἡ καλλονὴ εἶχε κυριεύσει τῆς καρδίας τοῦ διδασκάλου εἰς τοσοῦτον, ὥστε νὰ ἐξεγείρῃ τὴν ζηλοτυπίαν τῶν ἀντιζήλων αὐτῆς, ἡ Μεκνουνάχ, ἐπιτετραμμένη τὰ τοῦ οἰνοχόου καὶ κεκτημένη τὸ προνόμιον νὰ πληροῖ τὸ προσφιλές τῷ Ἰμπραχὶμ κύπελον, τὸ ὑπ' αὐτοῦ **μικρὰ λίμνη** καλούμενον[2], ὅπερ δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ εὕρισκε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του, λέγων ὅτι οὐδὲν ἀνθρώπινον στόμα εἶναι ἄξιον νὰ ἅψηται αὐτοῦ.

Ἀνευλαβείας ἀποδαινούσης τῆς περαιτέρω παρατάσεως τῆς εἰς τὸ τμῆμα τοῦτο τοῦ οἴκου τοῦ ἀριστοτέχνου ἐπισκέψεως, μεταβαίνομεν ἐπὶ τὰς σχέσεις τοῦ Ἰμπραχὶμ πρὸς τοὺς διαπρέποντας συγχρόνους αὐτῷ μουσικούς. Ὡς εἴπομεν ἤδη ἀρχόμενοι, ὁ Ἰμπραχὶμ, ὡς καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν καλλιτεχνῶν, ἦν νευροπαθής, χαρακτῆρος εὐερεθίστου, λίαν δὲ ζηλότυπος πρὸς τοὺς ὁμοτέχνους αὐτοῦ. Ὁ Ἀλαδυάχ, ἐπιτήδειος μουσικός, ὃν οἱ βιογράφοι τάσσουσιν ἐν τῇ αὐτῇ τῷ Μουχαρὶκ τάξει, εἶχε κατὰ τὸν υἱὸν τοῦ Μεχδὶ ἀσύγγνωστόν τι ἐλάττωμα, ὅτι ἦν μαθητὴς τοῦ Ἰμπραχὶμ Μοσούλα, ἀρχηγοῦ σχολῆς, ἀπορριπτούσης τὰς μουσικὰς θεωρίας τοῦ πρίγκιπος, ἀναγνωριζούσης δὲ αὐτῷ μόνον εὐάρεστον ἀρετὴν ἀοιδοῦ. Ὁ μουσικὸς οὗτος, ἐπὶ πολὺ διατελέσας μακρὰν τῆς αὐλῆς τοῦ Ἐμίν, ἐνεφανίσθη ἐν αὐτῇ ἡμέραν τινά, καθ' ἣν παρὼν αὐτόθι καὶ ὁ Ἰμπραχὶμ. «Πάτερ τοῦ Χασάν, ἐρωτᾷ αὐτὸν οὗτος, ἐμελοποίησάς τι νεώτερον ἀπὸ τῆς τελευταίας συναντήσεως ἡμῶν;—Μάλιστα, πρίγκιψ, δύο ᾄσματα». Ἐπὶ τῇ γενομένῃ δὲ αὐτῷ προσκλήσει ἄρχεται ὧδε ᾠδῶν [allegro] βαρύτονον:

«Δύο ἔχω ἐν ἐμοὶ διήνδιχα ᾠθεγγομένας καρδίας. Ἡ μὲν μοὶ λέγει: Ἀπόλαυσον τῶν θελγήτρων τῆς Λεϊλᾶ, λάβε ὅ τι ἡ ἀπιότης αὐτῆς σοι χορηγεῖ.

» Ἡ ἑτέρα δὲ παραινεῖ: Σύνεχε καὶ μετρίαζε τὸν ἔρωτά σου· μὴ ῥίπτε τὴν ζωήν σου πρὸ τῶν ποδῶν τῆς περιφρονούσης σε».

» Ὁ Ἰμπραχὶμ, ἀκούων τῆς ᾠδῆς ταύτης ἐκτελέσεως, ὠχριᾷ, δάκνει τὰ χείλη ὑπὸ ζηλοπυρίας, οὐδὲν δ' εὑρίσκων τὸ μεμπτὸν ἐν τῷ ᾄσματι, καταιρνεῖ τὰ ἔπη. «Τῇ ἀληθείᾳ, λέγει, ἡ ὡραία σου Λεϊλὰ θὰ ἦτο ἄπαλὴ ὡς ἀνθινον παχύμυρον». Τοῦ ἀοιδοῦ σιωπῶντος ἐκ δεδιασμοῦ πρὸς τὴν θέαν τοῦ οὕτω δυςμενοῦς φιλοφρονουμένου αὐτόν, ὁ Ἰμπραχὶμ ἐπάγεται: «Ἴδωμεν νῦν καὶ τὸ δεύτερον μέλος». Ὁ Ἀλαδυὰχ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τόνου ᾄδει τὰ ἑπόμενα ἔπη, γεγραμμένα ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ Χατὲμ-Ταγῆ:

«Μάθε τοῦτο, ὦ Οὖμ-Μαλέκ, ὅτι ἂν δύο τινὰ μόνα κατεῖχον » ἐν τῷ κόσμῳ, τὸ ἕτερον τούτων θὰ ἐτίθετο εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ » ξένου μου.

» Ἀλλὰ καὶ μόνον ἓν πρᾶγμα ἂν ἐκεκτήμην, καὶ τοῦτο » θ' ἀνῆκε τῷ ὑπὸ τὴς στέγης μου προστατευομένῳ.

» Ἡ ἐπιτυχία τοῦ δευτέρου ᾄσματος ἐπέτεινε τὸ πεῖσμα τοῦ Ἰμπραχὶμ καὶ ἐνέπνευσεν αὐτῷ τὴνδε τὴν ὑφιστικὴν ἐρώτησιν: «Πάτερ τοῦ Χασάν, ἂν εἶχες δύο γυναῖκας, θὰ διενέμεσο » ὡςαὐτως αὐτὰς μετὰ τοῦ ξένου σου;» Ὁ Ἀλαδυὰχ ἠρυθρίασε καὶ οὐδὲν ἀπεκρίθη, ἀλλὰ ἐνδομύχως οἱ τῆς σκανῆς ταύτης μάρτυρες ἀπεδοκίμασαν ἐκεῖνον, ὃς ἤδριζεν, ὅτε ἔψελε νὰ ἐπικροτήσῃ.

» Ἂν οὕτως ὀλίγην ἐπιείκειαν ἐπεδείκνυε πρὸς τοὺς μουσικούς, ὧν ἡ τέχνη ἐπεκίζεν αὐτόν, κατὰ μείζονα λόγον ὁ σκαπτικὸς οἶστρος αὐτοῦ ἀπέδαινεν ἀνάλεής πρὸς τοὺς τεχνίτας τοῦ ἀδθενοῦς φύλου. Διαπρεπής τις ἐρασιτέχνης εἶχεν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ αὐτοῦ ἀοιδόν, ὀνομαζομένην Διφῆκ, κόραν χαριεστάτην, πεπροικισμένην δὲ ὑπὸ φωνῆς γοητευτικῆς. Ἡ Διφὴκ δὲν ἐθεωρεῖτο ὡς ἀπάνθρωπος, ἐδέχετο δὲ ἀδιακρίτως τὰ συγχαρητήρια τῶν θαυμαστῶν αὐτῆς. Τοῦτο ἤρκει, ὅπως ὀξύνῃ τὸ καυτήριον τοῦ ἡγεμονίδου, ὡραίον δέ τινα ἡμέραν ἐν πᾶσι τοῖς λυρικοῖς κύκλοις ὑπὸ διαφανὲς ἀνώνυμον ἐκυκλοφόρησε σατυρικὸν ᾆσμα, ἀρχόμενον ὧδε:

«Ἐπίρατος γίνομαι, ἡ κρατοῦσα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους· θὰ » ἔχῃς λοιπὸν πάντας τοὺς ἄνδρας ὡς ἐραστάς σου; . . »

» Ἡ ἱστορία οὐδὲν λέγει περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν, ἐξεδικήθη ἡ ὡραία. Ἴσως ἀνέθετο τὸ ἔργον τῆς ἐκδικήσεως ἄλλῃ τινὶ ἀοιδῷ, ὀνομαζομένῃ Μπέδλ. Αὕτη εἶχε καταγοητεύσει τὴν αὐλὴν τοῦ Ἐλ-Χαδῆ καὶ τοῦ Ἐμίν. Ἦν ὡραία ὑψηλὴ χρυσόχρους κόρη μετὰ συμπαθητικῆς φωνῆς. Πεπροικισμένη ὑπὸ καταπλητικῆς μνήμης, ἀπεμνημόνευεν, ὡς λέγεται, τριακοντακιςχίλια ᾄσματα, ἀποδιδομένου αὐτῇ καὶ τοῦ καταρτισμοῦ συλλογῆς, περιλαμβανούσης διδεκακιςχίλια μέλη. Ὁ Ἰμπραχὶμ εἶχε ζωηρότατα συμπαθήσει αὐτῇ, εἶτα δὲ ψυχρανθεὶς ἀπεμακρύνθη ἡμέραν τινὰ αὕτη ἔρχεται παρὰ τῷ ἡγεμονίδῃ, λαμβάνει κιθάραν καὶ ἐπὶ μιᾶς μόνης κλίμακος καὶ ἑνὸς μόνου ρυθμοῦ ᾄδει ἑκατὸν ἀνέκδοτα ᾄσματα. Ὁ Ἰμπραχὶμ ἐξέστη ὑπὸ θαυμασμοῦ· ἐδράξατο πυρετωδοῦς τοῦ παραπετάσματος, τοῦ χωρίζοντος αὐτὸν ἀπὸ τῆς καλλιτέχνιδος, ἀλλ' αὕτη εἶχεν ἐξαφανισθῆ. Ἐπὶ μικρὸν ἀπεπλάνησε τοὺς ἐξιχνευτὰς αὐτοῦ καὶ ἐματαίωσε τὰς ἐρεύνας αὐτῶν, τότε δὲ μόνον ἀπέδωκεν αὐτῷ τὴν εὕνοιαν αὐτῆς, ὅτε διεσκεδάσθη ἡ παιδιωνή της καὶ ἐβεβαιώθη ὅτι οὐδὲν ἔχει πλέον νὰ φοβῆται ἐκ τῶν ἰδιοτροπιῶν αὐτοῦ».

(Ἀκολουθεῖ).

1) Agani, τ. IX. σ. 58.

2. Πρόκειται περὶ τῆς συλλογῆς τῶν ἐπῶν, ἐφ' ὧν τὰ μέλη ἐφαρμόζοντο, καὶ ἅτινα συνωδεύοντο ὑπὸ βραχειῶν τινων μουσικῶν ἐνδείξεων.

3. Agani, τ. IX. σελ. 65.

4. Ἐκτενῶς τὰ περὶ τούτων ἐκτίθενται ἐν Agani τ. IX, σελ 64 καὶ 73.

5. Εἷς τῶν ἀρετῶν τῷ χαλίφῃ Ἐμὶν ἀοιδῶν.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ

Ο ΠΑΤΗΡ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

(Συνέχεια· ἴδε ἀριθμὸν 20).

Ζ'.

Περὶ τῶν περιηγήσεων τοῦ Ἡροδότου[1].

Περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου παντελῶς ἐλλείπουσιν ἀρχαῖαι εἰδήσεις· καὶ ἂν αὐτὸς ὁ ἱστορικὸς δὲν ἐφρόντιζε ἡμῖν παρεμπιπτόντως πᾶσαν περὶ αὐτοῦ πληροφορίαν, οὐδεμίαν θὰ εἴχομεν ἄλλην εἴδησιν ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ παρουσίαν καὶ ἐπίσκεψιν τῶν τόπων καὶ λαῶν, ἅτινα συνετελέσθη τὸ μέγα τῶν Μηδικῶν πολέμων δρᾶμα. Πᾶσαν τὴν ἀκμὴν τοῦ βίου καὶ τῶν σωματικῶν αὐτοῦ δυνάμεων ἀφιέρωσεν ὁ Ἡρόδοτος εἰς ἀποδημίας πρὸς ἐπίσκεψιν καὶ ἐξέτασιν μακρὰν καὶ πλησίον κειμένων χωρῶν. Τὸ δ' ἐξαγόμενον τῆς ἐρεύνης ταύτης ἀποτελεῖ τὸ ἔδαφος ἐκεῖνο, τὸ μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιμελείας καλλιεργηθέν, ἐφ' οὗ ηὐξήθη καὶ ηὐδοκίμησεν ὡς θαλερὸν δένδρον, ὅπερ ἱστορικὸν κατέλιπεν ἡμῖν ἔργον, ὡς τὸν τελευταῖον καὶ ὡριμώτατον καρπὸν τῆς ἰσοδίου ἐκείνης ἐργασίας. Ὁ κατὰ τὸ ἑνὸν ἀκριβέστερος προσδιορισμὸς τῶν χωρῶν, ἃς ἐπεσκέφθη ὁ ἱστορικός, καὶ τῆς τάξεως καὶ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἐπεχείρησε τὸ ἔργον τοῦτο, ἀποτελεῖ θέμα σπουδαῖον, οὗ ἡ λύσις πολλὰς διαφωτίζει σχέσεις ἐν τε τοῖς καθέκαστα καὶ καθ' ὅλου τοῦ ἱστορικοῦ τοῦ Ἡροδότου ἔργου.

Ἀνωφελῆς πάντως ἀποβαίνει καὶ ὅλως ματαία ἡ ἐξακριβώσις τοῦ ζητήματος πόθεν ὁ συγγραφεὺς ἐπορεύθη καὶ διέθηκε τὰ μέγα πρὸς τοιαύτην βεβαίως πολυδάπανον ἐπιχείρησιν, ὡς καὶ ἂν συνεδράσεν ἐμπορικὰ συμφέροντα πρὸς τὴν ἀφοδράν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ ἐπισκεφθῇ καὶ ἴδῃ χώρας καὶ λαοὺς ξένους καὶ μελετήσῃ τὴν ἱστορίαν αὐτῶν. Ὅτι ὁ ἱστορικὸς ἦτο γόνος οἰκογενείας διακεκριμένης καὶ δὴ καὶ πλουσίας ρητῶ ὑπάρχει περὶ τούτου ἐκ τῆς ἀρχαιότητος περιεσωθεῖσα ἡμῖν μαρτυρία, τὸ νὰ ὑποθέσωμεν ὅμως, ὅτι πρὸς ταῖς ἐμπορικαῖς αὐτοῦ ὑποθέσεσι, χάριν τῶν ὁποίων περιηγεῖτο ξένας καὶ ἀποτάτας χώρας, ἀνέλαβε κατὰ δεύτερον λόγον καὶ τὴν ἐξέτασιν τῆς ἱστορικῆς τῶν χωρῶν τούτων ἀναπτύξεως, τὸ τοιοῦτο καὶ ἄλλοθε ἀκόμη ἦν ἥττον χάριν ὅμως τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ τούτου τοῦ ἱστορικοῦ ἕκαστος ὀφείλει ἐντόνως νὰ ἀποκρίνῃ, ἀποδεχόμενος ὅτι οὐχὶ συμφέροντα ἐμπορικά, ἀλλὰ καθαρὰ τοῦ εἰδέναι ἐπιθυμία ὑπέτρεψε καὶ ἀνεῤῥίπιζε τὸν διάπυρον ζῆλον τοῦ ἀνδρός, ἐπιχειρήσαντος τὰς μακρὰς ἐκείνας περιηγήσεις. Ἐξ αὐτοῦ δὲ τούτου τοῦ ἱστορικοῦ μανθάνομεν ὅτι, ὑπὸ τοῦ πάθους ἀκριβῶς τοῦ εἰδέναι ἐλαυνόμενος, ἔπλευσε καὶ μέχρις αὐτῆς τῆς ἐν Φοινίκῃ πόλεως Τύρου, οὐχὶ βεβαίως χάριν ὑποθέσεων κερδοσκοπικῶν, ἀλλ' ἁπλῶς ὅπως ἐκ τοῦ πλησίον πληροφορηθῇ καὶ ἐξετάσῃ τὴν ἡλικίαν τοῦ αὐτόθι ὑπάρχοντος ἱεροῦ Ἡρακλέους.[2] Ἡ αὐτὴ ὡσαύτως ἐπιθυμία ἠκριβωμένης τῶν πραγμάτων γνώσεως παρώρμησεν αὐτόν, ὥστε νὰ περιφρονήσῃ τοὺς κινδύνους καὶ ἀπέλθῃ εἰς Ἀραβίαν, ἐν τῷ χώρῳ ἐκείνῳ, τῷ κατὰ τὴν Βουτοῦν[3] πόλιν, ὅπως ἐξετάσῃ ἂν ἔχωσι ὑποστάσεως ἡ μυθώδης ᾠήμη περὶ ὑπάρξεως αὐτόθι πτερωτῶν ὄφεων.[4] Ἔτι ὅμως ἀνυσιμωτέρα ἀποβαίνει ἡ ἐξέτασις καὶ ἀκριβὴς ἐκτίμησις τῶν περιστάσεων, ὑφ' ἃς ἀνέλαβε τὰς ἀποδημίας αὐτοῦ, ὁ Ἡρόδοτος. Διότι ὁ ἀποδημῶν τὸ πάλαι ἀπήντα πολλῷ σπουδαιότερα προσκόμματα ἢ ὅσα οἱ σήμερον ὁδοιποροῦντες. Ὠφείλε δὲ πρὸ παντὸς νὰντιπαλαίσῃ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην πρός τε ἄλλας πολλὰς δυςχερείας καὶ πρὸς τὴν ἄγνοιαν τῶν γλωσσῶν τῶν λαλουμένων ἐντὸς τῶν χωρῶν, ἔνθα γίνονται ἡ ἐπίσκεψις καὶ ἔρευνα. Καὶ ναὶ μὲν παρεισάγει ὁ ἱστο-

1) H. Stein: Herodotos: Finl, S. 12.

2) II, 44.

3) Διαπαλαιὰ ἡ πόλις αὕτη ἀπὸ τῆς ἐν τῷ Δέλτα τοῦ Νείλου ὁμωνύμου ἐν Η, 63 ἀναφερομένης.

4) II, 75.

ρικὸς ἐνοχοῦ τοῦ ἔργου αὐτοῦ παρατηρήσεις τινὰς περὶ ξένων γλωσσῶν[1] καὶ ἐξηγεῖ λέξεις τινάς[2] αὐτῶν καὶ ὀλιγάρις ἐμφάσεις[3], ταῦτα ὅμως πάντα εἶναι μεμονωμένα καφπὶ μαρῶν ἀποδημιῶν, ἄνευ πρωτοτύπου ἀκριβοῦς γνώσεως τῶν γλωσσῶν περιπλεγέντες. Ἀλλὰ καὶ πολλαὶ ἄλλαι πληροφορίαι, ἃ ἐρμηνεῦν ἀναφέρεται καὶ ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Ἡροδότου ἀναφερόμεναι, οὖν ἐν Ἡ, 125 περὶ πυραμίδων, χρήζουσι μεγάλης προσοχῆς καὶ μελέτης. Φαινομένου δὲ τις ἀπόψεν ἀβοήθεια καὶ ἐπιπολαιότητα ὀφείλε νὰ ἀναπτύξῃ τὰ πάλαι ὁ εἰσόδων εἰς χώρας, ὧν οἱ κάτοικοι οὐδεμίαν σχέσιν ἐμπορικὴν ἢ φιλικὴν εἶχον μετὰ τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος. Καὶ ὅμως πάντας τούτους τοὺς σκοπέλους ἠδυνήθη ὁ Ἡρόδοτος κάτι χῶς νὰ παραλάβῃ χάρις εἰς τὰς προσωπικὰς καὶ λοιπὰς, ἃς εἶχε καλλιεργήσει, σχέσεις. Ἡ πατρὶς αὐτοῦ, ἤτις, νυκτικὴν καὶ ἀπειροτακὴν ἅμα κατέχουσα θέσιν, ἀνεῦρον πολλὰ τὰ ἐκ τῆς συναφείας αὐτῆς μετὰ τῆς μεγάλης ἠπείρου προκύπτοντα πλεονεκτήματα, ἀφιλίζεν ὡς πόλις ἑποτελὴς εἰς τὸν μέγαν Βασιλέα καὶ ἐχορήγει τῷ Ἡροδότῳ τὸ δικαίωμα τῆς ἐλευθέρας περιοδείας ἀνὰ τὸ ἀχανὲς Περσικὸν κράτος. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἱστορικὸς ὡς Ἕλλην καὶ ὡς γεννηθεὶς εἰς τὰ εὐπροσιτότατα ἐκείνα παράλια ἠδύνατο νὰ παρέλθῃ ἀκινδύνως καὶ ἀδαπάνως πάσης ἐκείνας τὰς θαλάσσας, τὰ παράλια καὶ τὰς νήσους, ἃς ἔπλευσαν ἤδη καὶ ἐπεσκέφθησαν πρὸ αὐτοῦ οἱ συμπατριῶται του. Ἔνα αἰῶνα πρὸ τοῦ Ἡροδότου ἦτο ἄγαν παρετόλμον πρᾶγμα τὸ νὰ ἐπιχειρήσῃ ἰδιώτης νὰ εἰσχωρήσῃ μόνος εἰς τοὺς λιμένας τῆς ἀδριατικῆς ἠπείρου καὶ διὰ τὴν ἑλληνικὴν ὁδόν, καὶ πρὸ πάντων διότι οὐδεμία ἠπῆρχεν ἀσφάλεια διὰ τοὺς ἐπισκεπτομένους τὸ κράτος ἐκεῖνο ξένους. Ἐν τῇ Κάτω Αἰγύπτῳ, τοῖς περὶ τὸ Δέλτα τοῦ Νείλου μέρεσιν, εἶχον ἱδρύσει οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τῶν χρόνων ἤδη τοῦ Ψαμμητίχου[1] ἀποικίας προνομιούχους, αἵτινες ἀπέλαυον μεγάλης προστασίας καὶ περιποιήσεως ἀπὸ μέρους τῶν Αἰγυπτίων βασιλέων. Καὶ ὅμως οἱ φιλοθεάμονες μετεῖξι τῶν Ἑλλήνων τούτων, ὅπως μετεβαίνον εἰς τὴν Ἄνω Αἴγυπτον καὶ ἐπισκεφθῶσι τὰ θαυμασιώτερα ἔθνη μνημεῖα αὐτῆς, δὲν ἐπεχείρουν τὸ πρᾶγμα τοῦτο ἐν παντὶ καιρῷ, ἀλλ' ὤφειλον εἰς φόβου νάνομένων εἰκοσαριῶν τινά, ὅσα ἦ ἐπ' Αἰγύπτου ἐπιστρατεία Καμβύσου τοῦ υἱοῦ τοῦ Κύρου[2]. Ἀπὸ τοῦ Δαρείου ὅμως καὶ ἐντεῦθεν ἅπασαι αἱ χῶραι τοῦ Περσικοῦ κράτους, ἀπὸ τῶν παραλίων μέχρι τῶν ὀχθῶν τοῦ Ἰνδοῦ, πρὸς δὲ καὶ ἡ Αἴγυπτος αὐτή, συνεδέοντο διὰ στρατιωτικῶν ὁδῶν, ἐν καλῇ διατηρουμένων κατασταθεῖ, ἃς ἐξαιφίζον βασιλικαὶ φυλακαὶ, κατὰ διαστήματα μιᾶς ἡμέρας ὁριζόμεναι. Οὕτω κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ, τῆς ἀγούσης ἀπὸ τῆς Ἐφέσου εἰς Σάρδεις καὶ ἐκεῖθεν εἰς Σοῦσα, τὸ κέντρον τοῦ βασιλείου, πορευόμενος ὁ περιηγητὴς ἀπήντα καθ' ἡμερήσια διαστήματα βασιλικοὺς σταθμοὺς καὶ καταλύσεις ἐν χώρᾳ, ἤτις καὶ κατοικημένη ἦτο ἀπὸ καὶ ἀσφαλής[3]. Οἱ δὲ ὑπήκοοι τοῦ μεγάλου Βασιλέως παντοχοῦ ἀπέλαυον προστασίας καὶ ἀληθοῦς ἀποστηρίξεως, ἄνευ οὐδενὸς καθ' ὁδὸν κωλύματος ἐκ μέρους τῶν ἀρχῶν. Ἡ καθ' ὁδὸν λοιπὸν καὶ τὰ καταλύματα ἀσφάλεια αὐτὴ ἐθεράπευε τὴν ἀποδιοτάτην ἀνάγκην τῶν ἐπιδιδομένων εἰς ἔρευναν καὶ ἐξέτασιν τῶν χωρῶν τοῦ Περσικοῦ κράτους. Ἐντεῦθεν δ' ἐξηγεῖται διατί ὁ Ἡρόδοτος περιῴδε τὴν ἀποδημίας αὐτοῦ μέχρι τῶν ἀπωτάτων μόνον ὁρίων τοῦ κράτους τούτου, ἀποσχὼν νὰ προχωρήσῃ πέραν τῶν ὁρίων τούτων εἰς ἄλλας χώρας, ὅπου ἔλειπε πᾶσα ἀσφάλεια· ἠρκέσθη δὲ μόνον εἰς ἁπλῆν ἐξ ἀκοῆς ἀναγραφὴν ὅδων περὶ τῶν χωρῶν τούτων ἔμαθε. Τὸ εἰς τὸν μεσημβρινὸν ροῦν τοῦ ποταμοῦ Νείλου καὶ τὰς πηγὰς αὐτοῦ ἀναγόμενον ζήτημα ἐνδιέφερεν εἰς ὕψιστον βαθμὸν τὸν ἱστορικόν. Ὅσα δὲ ὁ ἐν τῇ πόλει Σαΐ γραμματεὺς μεθοδῶς ἀφηγεῖται αὐτῷ δὲν ἱκανοποιοῦσι τὴν περιεργίαν τοῦ ἱστορικοῦ, φλεγομένου ἐπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ ἐξακριβῶσαι τὴν ἀλήθειαν· διὸ ἐξεγείρεται παρ' αὐτῷ ὁπὶ τῶν διηγήσεων τοῦ γραμματέως ἔτι μᾶλλον τὸ τῆς περιεργίας αἴσθημα ὥστε, ὥστε ἐτόλμησε νὰ προχωρήσῃ μέχρι τῆς πόλεως Ἐλεφαντίνης, ὅπως ἐξ αὐτοψίας κρίνῃ περὶ τῶν πραγμάτων[4]. Πέραν ὅμως τοῦ σημείου τούτου δὲν ἐτόλμησε νὰ προχωρήσῃ, ἴσως διότι ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἦτο ὁ ἀπώτατος σταθμὸς τοῦ Περσικοῦ κράτους.

Λαμβανομένων ὑπ' ὄψει τῶν προειρημένων, προσδιορίζεται ἀκριβῶς ποῖος ὁ χρόνος καὶ ἡ τάξις, καθ' ἣν ἐπεχείρησεν ὁ Ἡρόδοτος τὰς ὅλας σπουδαιοτέρας αὐτοῦ ἐν Ἀσίᾳ καὶ Αἰγύπτῳ περιηγήσεις. Εἴδομεν δ' ἀνωτέρω ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς εἰς τὴν ἐξουσίαν ἀνόδου τοῦ τυράννου Λυγδάμιδος ἐν Ἁλικαρνασσῷ τίθεται πρὸ τοῦ 455 π. Χ, ἡ δ' ἐξ αὐτῆς πτῶσις, τῇ συνεργίᾳ τοῦ Ἡροδότου καὶ τῶν φίλων αὐτοῦ ἐπιτευχθεῖσα περὶ τὸ 449 καὶ ἡ εἰς Θουρίους μετανάστασις τοῦ ἱστορικοῦ τῷ 444 π. Χ. Καὶ αὗται μέν, ἰδίᾳ δὲ αἱ δύο τελευταῖαι, εἶναι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα βέβαιαι χρονολογίαι περὶ δύο σχέσεων τοῦ βίου τοῦ Ἡροδότου, πότε ὅμως ἐπεχείρησεν οὗτος τὰς εἰς Ἀσίαν καὶ Αἴγυπτον ἀποδημίας αὐτοῦ; Ἐκτὸς κείτει πάσης ἀμφιβολίας ὅτι μετὰ τὸ 444 δὲν δυνάμεθα νὰ προσδιορίσωμεν τὸν χρόνον τῶν ἀδιαπορίων τούτων, διότι μετὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὁ Ἡρόδοτος ἀσχολεῖται ἐν Θουρίοις εἰς ἐπιστημονικὴν ἐπεξεργασίαν καὶ κατάταξιν τῆς ἤδη περισυλλεγείσης ὕλης τοῦ ἔργου αὐτοῦ· ἀλλ' οὔτε μετὰ τὸ 449, μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ 444, δυνάμεθα νὰ ὁρίσωμεν τὸν χρόνον τούτον, διότι μετὰ τὸ ἔτος 449 ἀποδαίνει ὁ Ἡρόδοτος ἐχθρὸς τοῦ μεγάλου Βασιλέως διὰ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐνεργοποιήσεως ἐξ Ἁλικαρνασσοῦ ἐξόσεως τοῦ Λυγδάμιδος. Καὶ πῶς δύναται τις νὰ πιθανολογήσῃ ὅτι ἄπο πιθανὸν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἄρτι ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Λυγδάμιδος, ὄντος ἡγεμόνος ὑπηκόου τοῦ μονάρχου τῶν Περσῶν, προεβάλλεν αὐτὸν τοῦτον τὸν μονάρχην καὶ ἀπέλαβε πάλιν Ἑλληνίδα, τὴν Ἁλικαρνασσόν, ἀπὸ τῆς Περσικῆς κυριαρχίας, νὰ τολμήσῃ μετ' ὅλα ταῦτα, ἄνευ ἀδείας τῶν ἐχθρικῶς ἤδη πρὸς αὐτὸν διακειμένων ἀρχῶν, νὰ περιέλθῃ καθ' ὅλα τὰ σημεῖα τὴν χώραν τοῦ βασιλέως τούτου; Δύσκολον βεβαίως τὸ πρᾶγμα καὶ ἀπίθανον τοσοῦτῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον καὶ δὲν ἀντιμάχεται πρὸς τὴν ἀλήθειαν τὸ νὰ ἐποθέσωμεν ὅτι ἡ ἀπειλητικὴ γειτονία τῶν Περσῶν ἀφ' ἑνὸς καὶ ὁ φόβος ἀφ' ἑτέρου περὶ νέας μεταβολῆς τῶν πραγμάτων Ἁλικαρνασσοῦ μετὰ τὴν ἐκεῖθεν ἔξοδον τοῦ τυράννου ἔπεισαν μετ' ἄλλων λόγων τὸν ἱστορικὸν νὰ καταλίπῃ εἰς τὸ διηνεκὲς τὴν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ πατρίδα αὐτοῦ καὶ ἀπέλθῃ εἰς Θουρίους ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ. Συμφώνως λοιπὸν πρὸς τὰ εἰρημένα δυνάμεθα μετὰ βεβαιότητος νὰ ἀποφασίσωμεν, ὅτι ὁ Ἡρόδοτος πρὸ τοῦ 449 ἐπεχείρησε τὰς ἐπὶ τῶν χωρῶν τοῦ Περσικοῦ κράτους ὁδοιπορίας αὐτοῦ, ἰδίᾳ δ' ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Ἀσίᾳ Μηδείᾳ, Ἀσσυρίᾳ καὶ Περσίᾳ[3].

Τὴν Ἀσσυρίαν, Μηδίαν καὶ Περσίαν ἐπεσκέφθη ὁ Ἡρόδοτος πρὸ τῆς Αἰγύπτου, ὡς τοῦτο ἐξάγεται ἐξ ἰδίας αὐτοῦ μαρτυρίας. Ὁ ἱστορικὸς ὁπλ. οὗτος, ὁμιλῶν[1] περὶ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ λίμνης τοῦ βασιλέως Μοίριος καὶ πληροφορηθεὶς παρὰ τῶν περιοίκων, ὅτι ἡ ἐν λόγῳ λίμνη ἦτο χειροποίητος καὶ ὀρυκτὴ, ἔκπληκτος ἐρωτᾷ ποῦ εἶχεν ἐκριφθῆ ὁ ἐκ τοῦ βαθυτάτου ἐκείνου ὀρύγματος χοῦς, ὃν οὐδαμοῦ ποτε πλησίον ἔβλεπεν. Ὅτε δὲ οἱ ἐπιχώριοι ὑπέδειξαν αὐτῷ τὸ μέρος, ὅπου ἐρρίφθη ὁ χοῦς, εὐκόλως ἐπίστευσεν αὐτοὺς ὁ Ἱστορικός, διότι ἐγίνωσκεν ἐκ προφορικῆς πληροφορίας[2] ὅτι ἕτερον τοιοῦτον ἐγένετο καὶ ἐν τῇ πόλει Νινευῒ ἐν Ἀσσυρίᾳ, ὅπερ δηλοῖ ὅτι μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δὲν εἶχεν ἐπισκεφθῆ τὴν χώραν τῶν Ἀσσυρίων καὶ ἐξ ἀκοῆς ἔμαθε τὴν μνημονευομένην ἀνάλογον περίστασιν. Διὰ δὲ τῆς ἐκφράσεως «λόγῳ» δὲν ὑπονοεῖ ὁ ἱστορικὸς ἄλλον τινὰ συγγραφέα, ἐξ οὗ παρέλαβε τὴν προειρημένην εἴδησιν, ἀλλ' ἀναφέρεται εἰς ἰδιαίτερον αὐτοῦ πραγματεῖον περὶ τῶν Ἀσσυριακῶν πραγμάτων, ἥτις ἐπιγράφεται «Ἀσσύριοι λόγοι» καὶ περὶ ἧς κατωτέρω (ΙΔΤ') γενήσεται ὁ πρόδικος λόγος.

Τὴν Αἴγυπτον ἐπεσκέφθη ὁ Ἡρόδοτος, ὅτε διατέλει ἡ χώρα αὕτη ἐν πλήρει ὑπὸ τοῦς Πέρσας ὑποταγῇ[1]. Ἐν δὲ τῷ πεδίῳ τῆς παρὰ τὴν πόλιν Πέμφιν γενομένης μάχης, καθ' ἣν ὁ λίβυς ἀποστάτης Ἴναρος κατέβαλε τὸν ἀπὸ τὸν Ἀχαιμένη Περσῶν στρατόν, ἠδυνήθη ὁ Ἡρόδοτος νὰ διακριθῇ καὶ πεισθῇ περὶ τῆς ἀκριβεστάτης τῶν κρανίων τῶν Αἰγυπτίων καὶ Περσῶν νεκρῶν, ὃν τὰ ὀστᾶ ἔκειντο κεχωρισμένα ἐπὲρ τὴν γῆν. Διηγήθησαν δ' αὐτῷ καὶ τὸν λόγον, δι' ὃν τὰ κρανία τῶν Αἰγυπτίων ἦσαν πολλῷ σκληρότερα ἢ τὰ τῶν Περσῶν[2]. Γνωστὸν δ' ἐκ τῆς ἱστορίας ὅτι ἡ ἀποστασία αὕτη τοῦ Ἴναρου, ἣν διὰ στόλου ὑπεστήριξαν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, διήρκεσεν ἓξ ὅλα ἔτη, ἀπὸ τοῦ 460 μέχρι τοῦ 455 π. Χ. καὶ μόλις καὶ μετ' ἐπανειλημμένης προσπαθείας ἠδυνήθησαν οἱ Πέρσαι νὰ ὑπαγάγωσιν αὖθις τοὺς ἀποστάτας ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν. Καὶ ἀφοῦ καθυφέκασαν τὰ πράγματα, τότε βεβαίως ἠδυνήθη ὁ Ἡρόδοτος νὰ ἐπισκεφθῇ τὰ πεδία ἐκεῖνα τῆς μάχης, ὅπου εἶδεν ἀνακείμενα τὰ ὀστᾶ τῶν ἀμφοτέρων ἐν τῷ ἀγῶνι πεσόντων. Ὥστε συμπίπτει βεβαίως ἡ εἰς Αἴγυπτον ἀποδημία τοῦ Ἡροδότου μεταξὺ τοῦ 454 καὶ 449 π. Χ.[3]

Πρὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης εἶχεν ἤδη ὁ ἱστορικὸς ἐπισκεφθῆ τὰ μεσογαιότερα τῆς ἀδριατικῆς ἠπείρου. Ποίαν ὁδὸν ἐπὶ τούτῳ ἀκολούθησε δύσκολον ἀποφαίνει νὰ ἐξακριβωθῇ. Ἴσως ἀκολούθησε κυρίως τὴν μεγάλην ἐκείνην στρατιωτικὴν ὁδόν, τὴν ἐξ Ἐφέσου εἰς Σάρδεις καὶ Σοῦσα ἀγουσαν, ἧς τὴν διεύθυνσιν καὶ τοὺς ἐπ' αὐτῆς σταθμοὺς μετ' ἀκριβείας καὶ ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως περιγράβει ὁ Ἡρόδοτος[1], χωρὶς ἐν τούτοις νὰ μνημονεύσῃ ἄλλας λεπτομερείας, δυναμένας νὰ πείσωσι περὶ τοῦ ἐξ αὐτοψίας τρόπου τῆς ἐξετάσεως τῆς περιγραφομένης ὁδοῦ, ἐνῷ ἄλλη τις εἴδησις περὶ τῶν διατρεχόντων τὴν ὁδὸν ταύτην ἀγγέλων, ἣν ὁ αὐτὸς ἀναφέρει, φαίνεται μὴ πηγάζουσα ἐξ ἰδίας τοῦ πράγματος πείρας. Ὅτι ὁ Ἡρόδοτος προέλαβε μέχρι Σούσων οὐνατοῦ μὲν νὰ ἐξαχθῇ ἐξ ὅσων ἀφηγεῖται περὶ Ἰνδικῶν τινων μυρμήκων, μικροτέρων μὲν κανὼν κατὰ τὸ μέγεθος μεγαλειτέρων δ' ἀλωπέκων, οὐς εἶχε πιθανῶς καὶ ὁ τῆς Περσίας βασιλεὺς εἰς Σοῦσα ἐντὸς θηριοτροφείου τινός, ἀλλ' ἐκ τῆς λεπτομερείας ταύτης δὲν ἐξάγεται μετὰ βεβαιότητος ὅτι εἶδεν ὁ ἱστορικὸς τοὺς μύρμηκας τούτους εἰς Σοῦσα. Εἰς Ἀραβίαν ὅμως, πέντε περίπου μῆλια μακρὰν τῶν Σούσων, μετέβη αὐτοπροσώπως ὁ ἱστορικὸς, ἔνθα ἐπεσκέφθη τοὺς ὁμοεθνεῖς αὐτῷ Ἐρετριεῖς, τοὺς ἐξανδραποδισθέντας ἀλλοτέ ποτε ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τοῦ Δαρείου καὶ περιφθέντας πρὸς αὐτὸν ὡς μόνα λάφυρα τοῦ πολέμου, ὃν κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἤγειρεν οὗτος. Τοὺς Ἐρετριεῖς τούτους κατῴκισεν ὁ Δαρεῖος ἐν τῇ Κισσίᾳ λεγομένῃ χώρᾳ καὶ εἰς τὸν σταθμὸν Ἀρδέρικκα, ὅπου μετὰ μίαν περίπου γενεὰν εὗρεν αὐτοὺς ὁ Ἡρόδοτος, ὃν ἐξυπηρέτησαν ἑλληνιστί, διὸ καὶ ἐκπλήσσεται οὗτος, ὅτι διετήρησαν οἱ Ἕλληνες οὗτοι τὴν μητρικὴν αὐτῶν γλῶσσαν[2]. Περιγράβει δὲ καὶ τὸ ψέαρ ἐκεῖνο, ἐξ οὗ προσδιορίζει τὴν ἀπόστασιν τοῦ σταθμοῦ Ἀρδερίκκων εἰς 40 σταδίους καὶ ὅπερ παρεῖχε τριπλῆς ὕλας, ἄσφαλτον, ἅλας καὶ ἔλαιον, κατὰ τρόπον ἀπαιτοῦντα ἰδίαν τοῦ πράγματος παρατήρησιν.

Ὡσαύτως ὁ Ἡρόδοτος ἐπιμελῶς ἐξήτασε καὶ ἀκριβῶς περιέγραψε[3] τὴν θέσιν, τὰ τείχη καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς πόλεως Βαβυλῶνος, τὴν φύσιν καὶ τὰ προϊόντα τῆς πέριξ γονίμου χώρας καὶ τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα ὡς καὶ τὴν θρησκείαν τῶν κατοίκων ταύτης. Πρὸ δὲ πάντων περὶ δύο διοικησάντων τὴν περὶ τὴν Βα-

1) Πρβλ. I, 57, 139, 172. II, 105. IV, 117.
2) Πρβλ. I, 105, 110, 192. II, 2, 30, 46, 69, 77, 79, 94, 96, 98, 112, 143. IV, 27, 59, 67, 110, 155, 192. V, 9, VI, 119. VIII, 85, 98. IX. 110.
3) Πρβλ. I, 187. II, 106, 125, 136, 141. III, 88.
4) Βασιλεύσαντος κατὰ Κόιρτον ὑπὲρ τὴν ἡμίσειαν ἑκατονταετηρίδα (666—612 π. Χ.). Ἰδ. Griechische Geschichte: κτλ. I, σ. 414. πρβλ. καὶ σ. 680 σημ. 183.
5) Ἡροδ. III, 139.
6) Ἡροδ. V, 52.

1) Ἡροδ. II, 28.—Περὶ τῆς θέσεως τῆς προκειμένης πόλεως Σάϊος ἰδε E. Curtius: Griech. Geschichte: κτλ. I. σ. 413. «. . . Sais am westlichsten der Nilarme, der damals auch grösseren Seeschiffen zugänglich war».
2) Ἡροδ. II, 29.
3) H. Stein: Herodotos: Finl. σ. 14.
4) II, 150.
5) «ἰδέα γὰρ λόγῳ» Ἡροδ. II, 150.

1) II, 30, 39, 149.
2) III, 12.
3) H. Stein: Herodotos: Finl. σ. 15.
4) V, 52. ἐφεξῆς.
5) VIII, 98.
6) III, 102.
7) VI, 119: «οἱ καὶ μέχρι ἐμέο εἶχον τὴν χώραν ταύτην φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν.»
8) I, 178, ἐξ.

1) VII 99.
2) I, 192.
3) I, 98.
4) Ἡροδ. I, 72.
5) Ὁ αὐχὴν οὗτος ἔχει μῆκος 75 σημερινῶν μιλίων γεωγραφικῶν (Ἡροδ. ὑπὸ Abicht I, σ. 108. σημ. 8.), ὃν ὁ Πλίνιος: Histor. Natur, VI, 7 προσδιορίζει εἰς 25 γερμανικὰ μίλια.
6) I, 57, 93, II, 10, IV, 14, VII, 96 ἐφεξῆς καὶ ἀλλαχοῦ.
7) II, 113.
8) II, 97.
9) II, 178.
10) II, 169 ἐξ. πρβλ. II, 38, 62, 130 ἐξ. 175 ἐφεξῆς.
11) II, 83, 152, 155.
12) II, 156.
13) II. 61. πρβλ. 40.
14) Μέμφις π. ἐπὶ τῆς δεξιᾶς τοῦ Νείλου ὄχθης· κατὰ τὴν ἱερογλυφικὴν τῶν Αἰγυπτίων γλῶσσαν ἐκαλεῖτο Μηνοῦφε, ἤτοι «Διαμονὴ τῶν ἀγαθῶν.» πρβλ. K. Abicht: Herod., II, σ. 80, σημ. 15 καὶ H. Stein: Herod. II, σ. 5. 29.

θυλῶνα ἀστραπείαν, τοῦ Μεγαπάνου[1] καὶ τοῦ Τριτανταίχμου[2], ποιεῖται τὸν λόγον ὁ Ἡρόδοτος κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε νὰ οὗτοι ἦσαν αὐτόθι παρόντες, καθ' ἣν ἐποχὴν τὸ πρῶτον ἤδη πιθανὸς ἀφίκετο ἐκεῖσε ὁ ἱστορικός. Ὅπως δὲ τὸ ἀπώτατον, ὁ ἐπεσκέφθη σημεῖον πρὸς μεσημβρίαν τε καὶ ἀνατολὰς ἦσαν τὰ Ἀρδέρικκα, οὕτω τὰ Ἀγβάτανα ἀπετέλουν τὸ ἔσχατον πρὸς τὰ βορειοανατολικώτατα τῆς πορείας του τέρμα. Καὶ ἐνταῦθα περιγράβει ὡς αὐτόπτης μάρτυς τὸ εἶδος τῆς οἰκοδομῆς τῶν τειχῶν καὶ τὸ χρῶμα τῶν ἐπάλξεων ἑνὸς ἑκάστου τῶν 7 τειχῶν καὶ δὶ' τοῦ τελευταίου, ἔνθα ὑπῆρχον τὰ βασίλεια καὶ οἱ θησαυροὶ καὶ ὅπερ περιέθεον ἴδιος τὴν ἀκρόπολιν, ἣς τὴν περιοχὴν παροράλλει πρὸς τὴν τῆς ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν[3]. Βεβαίως δὲν παρέλιπε μὲν νὰ ἐπισκεφθῇ καὶ τὰ θαυμάσια ἐρείπια τῆς πόλεως Νινευῒ, οὐ μακρὰν τῆς εἰς Σοῦσα ἀγούσης ὁδοῦ κείμενα, τὸ ἀπέτελεσμα ὅμως τῆς ἐπισκέψεως ταύτης περιέλαβεν ἐν τοῖς «Ἀσσυρίοις λόγοις» αὐτοῦ, οἵτινες ὅμως ἀπώλοντο ἀνεπιστρόφως. Ἐὰν δὲ κατὰ τὴν περιοδείαν ταύτην ἀκριβέστερον ἠρεύνησε καὶ τὰς ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ χώρας, ἄγνωστον ἀπατελεῖ. Περὶ τῶν ἐκεῖθεν τοῦ Ἅλυος ποταμοῦ ἁπλουμένων χωρῶν τοσοῦτῳ μόνον ἐξήτασε καὶ ἔμαθεν, ὅσῳ ἦτο δυνατὸν νὰ πράξῃ τοῦτο παροδικὸς παρευδόμενος τὴν κατὰ μῆκος τοῦ ποταμοῦ τούτου μεγάλην στρατιωτικὴν ὁδόν· ἐνῷ τὴν ἐντεῦθεν τοῦ εἰρημένου ποταμοῦ Μικρασίαν γινώσκει πολλῷ τῷ μέτρῳ ἀκριβέστερον. Καὶ ναὶ μὲν ἐλάχιστά πως καὶ ἐλλιπῆ φαίνονται ὅσα ἀναφέρει περὶ τῶν «κάτω τῆς Ἀσίας» μερῶν, ἅτινα, ἀποτεμνόμενα ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Ἅλυος, ἐκτείνονται ἀπὸ τῆς ἀντικρὺ τῆς Κύπρου θαλάσσης μέχρι τοῦ Εὐξείνου πόντου ἐπὶ μήκους ὁδοῦ πέντε ἡμερῶν[4] καὶ ἀποτελοῦσι τὴν μαχόνσα τῆς χώρας ὅλης, τὰ περὶ Καρίας ὅμως, Λυδίας καὶ Μυσίας εἰρημένα, ὡς καὶ τὰ περὶ τῶν βορείων καὶ μεσημβρινῶν χωρῶν τῶν μέχρι τοῦ Αἰγαίου κατοικουμένων, εἶσιν ἐξ αὐτοψίας τοῦ ἱστορικοῦ ἐξηκριβωμένα[5].

Ἔτι ἀκριβέστερον προσδιορίζεται ἡ εἰς Αἴγυπτον ἀποδημία τοῦ ἱστορικοῦ. Ἐκ Κανώβου, τοῦ σπουδαιοτέρου λιμένος, τοῦ εἰς τὴ δυτικὴ τοῦ Δέλτα τοῦ Νείλου, ὅπου ἐπεσκέφθη ἱερὸν τοῦ Ἡρακλέους[6], ἀναπλεύσας τὸν Κανωβίκον τοῦ Νείλου βραχίονα, ἀφίκετο εἰς Ναύκρατιν[7], ὅπου εὗρεν ἐγκατεστημένους Ἕλληνας[8]. Ἐκεῖθεν ἀπῆλθεν εἰς Σαΐδας[9], ἔνθα ὑπῆρχον τὰ τελευταῖον βασιλέων τῆς ἰθαγενοῦς δυναστείας, ἔνθα οὗτος ἐπενόθη μετὰ τῶν ἱερέων, ὥστε ἐμυήθη ὑπὸ τούτων τὰ μυστήρια τοῦ Ὀσίριδος[10]. Ὡσαύτως ἐπεσκέφθη, καὶ τὴν πόλιν Βουτὼ καὶ τὸ ἐν αὐτῇ περιβόητον χρηστήριον τῆς Λητοῦς[1], ἔτι δὲ καὶ τὴν παρὰ τὸ ἱερὸν τοῦτο κειμένην θαυμασιωτάτην νῆσον, τὴν καλουμένην «Χέμμιν»[2]. Ἐπίσης μετέβη καὶ εἰς τὴν πόλιν Βουβάστιν, ἔνθα παρεωρεῖτο εἰς τὴν πενθίμον τοῦ Ὀσίριδος ἑορτὴν, ἣν περιγράβει λεπτομερῶς[3]. Πᾶσαι δ' αὗται αἱ πόλεις ἀπὸ τῆς Ναυκράτεως καὶ ἐκεῖθεν ἐπὶ πολλῶν διωρύχων τοῦ Νείλου κείμεναι δυσμικῶς καὶ πρὸς τὰ μεσογαιότερα τοῦ Δέλτα, ἦσαν λίαν εὐπρόσιτοι. Τὴν δὲ εἰς τὴν μέσην καὶ ἄνω Αἴγυπτον ἀποδημίαν ἐπεχείρησεν ἐν καιρῷ τῆς γνωστῆς περιοδείας τοῦ Νείλου πλημμύρας, ὡς ἔστιν εἰκάσαι ἐκ τῆς περιγραβῆς, ἣν ποιεῖται περὶ τοῦ ἀπὸ Ναυκράτεως μέχρι Μέμφιδος[4] πλοῦ, ὃν ἐπεχείρησε παρ-

1) II, 98.
2) I, 192.
3) I, 98.
4) Ἡροδ. I, 72.
5) Ὁ αὐχὴν οὗτος ἔχει μῆκος 75 σημερινῶν μιλίων γεωγραφικῶν (Ἡροδ. ὑπὸ Abicht I, σ. 108. σημ. 8.), ὃν ὁ Πλίνιος: Histor. Natur, VI, 7 προσδιορίζει εἰς 25 γερμανικὰ μίλια.
6) I, 57, 93, II, 10, IV, 14, VII, 96 ἐφεξῆς καὶ ἀλλαχοῦ.
7) II, 113.
8) II, 97.
9) II, 178.
10) II, 169 ἐξ. πρβλ. II, 38, 62, 130 ἐξ. 175 ἐφεξῆς.
11) II, 83, 152, 155.
12) II, 156.
13) II. 61. πρβλ. 40.
14) Μέμφις π. ἐπὶ τῆς δεξιᾶς τοῦ Νείλου ὄχθης· κατὰ τὴν ἱερογλυφικὴν τῶν Αἰγυπτίων γλῶσσαν ἐκαλεῖτο Μηνοῦφε, ἤτοι «Διαμονὴ τῶν ἀγαθῶν.» πρβλ. K. Abicht: Herod., II, σ. 80, σημ. 15 καὶ H. Stein: Herod. II, σ. 5. 29.

θμευθείς οὐχὶ κατὰ τὰ ῥεῖθρα τοῦ ποταμοῦ, ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ πεδίου καὶ παρ' αὐτὰς τὰς πυραμίδας, ὡς αὐτὸς ὁ ἱστορικὸς διαρριθμεῖ ταῦτα λέγει. Τὴν μνημεῖα τῆς πόλεως ταύτης, ἣς τὴν θεμελίωσιν οἱ ἐπιχώριοι μῦθοι ἀνάγουσιν εἰς τὸν πρῶτον βασιλέα τῶν Φαραὼ Μῆνα[1], ἐπιμελῶς ἐμελέτησεν, ἀσχολθεὶς ἅμα ἐνταῦθα εἰς περιοδεύσεις πάσης εἰδήσεως, ἀναγομένης εἰς τὴν ἀρχαίαν τῆς Αἰγύπτου ἱστορίαν, ἣν ἐξηπορίσασε διὰ τῶν αὐτόθι ἱερέων καὶ περιηγητῶν. Ἐν τῇ χώρᾳ τῶν πυραμίδων, ὅπου ὁ ἑρμηνεὺς αὐτοῦ ἀνέγνω τὴν ἐπιγραφὴν[2], ἐμελέτησε μετὰ προσοχῆς τὸν τρόπον τῆς οἰκοδομῆς τῶν πυραμίδων, ὧν μάλιστα ἐμέτρησε μίαν, τὴν τοῦ Χεφρήνος[3]. Ἀκολουθῶν περαιτέρω τῷ τοῦ ποταμοῦ ῥεύματι ἐξεπλάγη ἐπὶ τοῖς ἰσχυροτάτοις προχώμασιν, ἅτινα κατέστησαν τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ περὶ τὸ μέσον τῆς πεδιάδος· ὡσαύτως ἐν καιρῷ ἐπιγενομένης πλημμύρας ἐπεσκέφθη ὁ Ἡρόδοτος καὶ τὴν γονιμωτάτην κοιλάδα τῆς λίμνης Μοίριδος[4] καὶ μετ' ἀπεριγράπτου ἐκπλήξεως περιέλαβε τὸ θαυμάσιον τοῦ λαβυρίνθου οἰκοδόμημα, ὅπερ κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν θεωρεῖ ἀνώτερον τῶν πυραμίδων, περὶ ὧν φρονεῖ, ὅτι ἑκάστη χωριστὰ ἰσοφαρίζει πρὸς ὅλα τὰ παρ' Ἕλλησιν οἰκοδομητικὰ ἔργα. Οὐχὶ μικρὰν ἐντύπωσιν καὶ θαυμασμὸν προυξένησαν αὐτῷ καὶ τὰ ἐν Θήβαις τῆς Αἰγύπτου ἔργα τέχνης, οἷον ναοί, ἀνάκτορα βασιλικά, τάφοι, κολοσσοὶ καὶ ὀβελίσκοι· ἀλλὰ περὶ τούτων οὐδένα ποιεῖται λόγον, εἴτε διότι ταῦτά τε καὶ τὴν πόλιν ἄλλοι πρὸ αὐτοῦ εἶχον περιγράψει, εἴτε διότι τὴν περιγραφὴν αὐτῶν παρέλιπεν ἐντοῦθα, ἐπιφυλαχθεὶς νὰ πράξῃ τοῦτο βραδύτερον ἐν τῷ «Αἰγυπτίῳ λόγῳ». Ὡς ἐν παρόδῳ δὲ μόνον ἀναφέρει τὸν περιθόντον ναὸν τοῦ Ἄμμωνος Διός[5], ἔνθα μανθάνει παρὰ τῶν ἱερέων τὴν ἱστορίαν τῶν θεῶν καὶ ἀνθρώπων. Κατὰ τὴν γνώμην δὲ τῶν ἱερέων τούτων ἐν τοῖς παναρχαίοις χρόνοις ὑπῆρχον οἱ ἀνώτατοι μόνον θεοί, μετ' αὐτοὺς ἔρχονται κατὰ σειρὰν αἱ οὐράνιαι δυνάμεις δευτερεύουσης τάξεως καὶ τελευταῖον οἱ ἡμίθεοι[6]. Οὐ μακρὰν τῶν Θηβῶν ἔκειτο ἡ πόλις Χέμις[7] ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ὄχθης τοῦ Νείλου, ἥτις προσείλκυσε τὴν προσοχὴν τοῦ ἱστορικοῦ διὰ τὸ ἐν αὐτῇ ὑπάρχον ἱερὸν τοῦ Περσέως, ἔνθα ἐτελοῦντο, ὡς φησὶ ἀναφέρει, ἀγῶνες κατὰ τὰ ἑλληνικὰ ἤθη καὶ ἔθιμα[8]. Τὸ τελευταῖον πρὸς μεσημβρίαν σταθμὸν μέχρι τοῦ ὁποίου προὐχώρησεν ἐπὶ τοῦ Νείλου ὁ Ἡρόδοτος ἦτο ἡ πόλις Ἐλεφαντίνη, πέραν τῆς ὁποίας οἰκοῦσ ν οἱ Αἰθίοπες[9]. Ἐπισκεφθεὶς δὲ καὶ ταύτην δὲν ἐπέστρεψεν αὐθις εἰς Ναύκρατιν, ἀλλ' ἐτράπη ἀπὸ τῆς Μεμφίδος πρὸς τὴν ἀνατολικὴ τῆς Κάτω Αἰγύπτου ἀφικόμενος εἰς Ἡλιόπολιν[10], ἔνθα ἐκ προφορικῶν ἀφηγήσεων πληροφορεῖται τὰ περὶ τοῦ ὡραίου μύθου τοῦ πτηνοῦ Φοίνικος καὶ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ, διέπλευσε τὴν διώρυχα τοῦ βασιλέως Νεκὼ[11] πιθανῶς μέχρι τῶν ἐκβολῶν αὐτῆς εἰς τὸν Ἀραβικὸν κόλπον[12] καὶ εὐφράνθη ἐπὶ τῇ γραφῇ ὄντος θείου καὶ τῇ θέᾳ τοῦ μεγαλοπρεποῦς ἱεροῦ τῆς πόλεως Βουβάστιος[13]. Ἐπίσης καὶ περὶ τῆς λατρείας τοῦ Πανὸς ἐν Μένδητι πόλει, κειμένῃ ἐν μέσῳ τοῦ Δέλτα παρὰ τὴν θάλασσαν, ὁμιλεῖ ὡς αὐτόπτης μάρτυς[14]. Ἐν δὲ Ἡλιουπόλει καὶ λιμένι, κειμένῳ πρὸς ἀνατολὰς ἐπὶ τῶν ὁρίων Αἰγύπτου καὶ δυσμικῶς τῆς Σερβωνίδος λίμνης, τῆς ἀποτελούσης τὸ φυσικὸν ὅριον μεταξὺ Αἰγύπτου καὶ Συρίας, ἐπεσκέφθη τὰ λείψανα τῶν πάλαι ποτὲ ἀποίκων Κυρσὼν καὶ Ἰώνων[15], καὶ ἔτι ἀνατολικώτερον τὴν κατὰ μῆκος τῆς Σερβωνίδος λίμνης[16], καὶ τοῦ ὄρους Κασίου[17] ἐκτεινομένην ἐπὶ στενῆς λωρίδος γῆς παραλίαν ὁδὸν μέχρι τῆς ἐν Συρίᾳ πόλεως Ῥιζῆς μετὰ τοσαύτης ἀκριβείας περιγράφει[18] καὶ τοσαύτας εἰδήσεις περὶ Ἀράβων πληροφορίας παρέχει[19], ὥστε δὲν δύναται τις ἢ μετὰ βεβαιότητος, νὰ συμπεράνῃ ὅτι καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἐπεσκέφθη καὶ δὶς ἀμέσως μετὰ τὴν ἐξ Αἰγύπτου ἔξοδον[20].

Πλὴν δὲ τούτων ἐπεχείρησεν ὁ Ἡρόδοτος ἑτέρας δύο ἄλως ἀνεξοτίτους καὶ σπουδαίας ἀποδημίας, τὴν μὲν εἰς τὴν ἐν Λιβύῃ Ἑλλάν, ἀποικίαν Κυρήνην καὶ τὰ περὶ αὐτὴν μέρη, τὴν δὲ εἰς Πόντον καὶ τὰς παραικειμένας χώρας. Καὶ τὴν μὲν Κυρήνην ἐπεσκέφθη ὁ Ἡρόδοτος πιθανῶς ἐκ Σάμου, ὅπου, ὡς γνωστόν, μετέβη ἡσύχου τὴν ὠμότητα τοῦ τυράννου τῆς πατρίδος του Λυγδάμιδος· ἡ δὲ νῆσος Σάμος, καθ' οὗς χρόνους παρέμενεν ἐν αὐτῇ ὁ ἱστορικός, διετέλει οὖσα συνδεδεμένη διὰ φιλικῶν καὶ ἐμπορικῶν πάντοτε σχέσεων μετὰ τῆς λιβυκῆς ἐκείνης πόλεως[21]. Ἐκτὸς δὲ τῆς πόλεως Κυρήνης καὶ τῶν πλησιεστάτων αὐτῇ μερῶν[22], καὶ ἐκτὸς τῆς πόλεως Ἀζιρίδος[23] καὶ ἄλλων τινῶν ἐπὶ τῆς Λιβυκῆς παραλίας τόπων[24], οὗς φαίνεται αὐτοπροσώπως ἐπισκεφθεὶς ὁ Ἡρόδοτος, ἐὰν ὄντως καὶ περὶ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ οἰκούντων λαῶν ἀναφέρει ἐν τῷ Δ' βιβλίῳ αὐτοῦ, εἶναι πορίσματα ἐπὶ τόπου καὶ ἐξ ἰδίας πείρας ληφθέντα, δυσκόλως δύναται νὰ προσδιορισθῇ, ὡς ἐπίσης δυσχερὲς ἀποδεικνεῖ καὶ τὸ γ' ἀποφανθῇ τις κατὰ πόσον καὶ τὰ περὶ τῆς ὑπὸ τῶν Περσῶν καταλήψεως τῆς πόλεως Βάρκης, τῆς ἄλλης ταύτης, οὕτως εἰπεῖν, ἀδελφῆς τῆς Κυρήνης ἱστορούμενα[25] βασίζονται ἐπὶ πληροφοριῶν ἐπιτοπίως ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ ἀντλληθεισῶν. Ἐν τούτοις καίτοι τὸ πρᾶγμα οὕτως ἔχει, αἱ γνώσεις ἡμῶν, ἃς ἐξωτερικεύει περὶ τῶν μεταξὺ Αἰγύπτου καὶ τῆς μεγάλης Σύρτεως οἰκούντων λαῶν, ἀποδεικνυνται πολλῷ τῷ μέτρῳ εἰδικώτεραι καὶ ἀκριβέστεραι περὶ τούτων ἢ περὶ ἄλλων δυτικώτερον ἁπλωμένων λαῶν. Ἡ ζωηρὰ ἐμπορικὴ ἐπικοινωνία, ἣν οἱ Κυρηναῖοι μετὰ τῶν λαῶν ἐκείνων εἶχον, ἀπέλλαξε τὸν Ἡρόδοτον παντὸς κινδύνου, ὃν ἠδύνατο νὰ πάθῃ διαχίζων τὴν ἐσωτερικὴν τῆς χώρας ἐκείνης καὶ καθίστα αὐτῷ ἐν Κυρήνῃ διαμένοντι δυνατὴν τὴν λῆξιν πάσης εἰδήσεως εἰς τοὺς λαοὺς ἐκείνους ἀναγομένης.

Τὰ δὲ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Ἡροδότου εἶχον ἤδη ἀπὸ πολλοῦ ἐξελθεῖ ἀπὸ ταῦ πυκνοῦ σκότους, ὅπερ περιεκάλυπτεν αὐτὰ καὶ οὕτως ἰσχυρῶς ἐπεκρόσθει εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἀρχαιοτάτων τῆς Ἑλλάδος κατοίκων, ὥστε ἐνταῦθα οὗτοι ἔτασσον τὸ πάλαι ἐν τοῖς μυθεύμασιν αὐτῶν τὸν κινδυνωδέστερον πλοῦν, ὃν ποτε οἱ Ἀργονῦται ἐπεχεί-

1) II, 97.

2) Μήν-νος καὶ Μηνᾶς παρὰ Διοδ. I, 45 — πρβλ. Ἡροδ. II, 4. «βασιλεῦσαι δὲ πρῶτον Αἰγύπτου ἀνθρώπων Μέγνα», οὗ ἡ βασιλεία κατά τινας μὲν ἀνάγεται εἰς τὸ ἔτος 5702 π. Χ. κατ' ἄλλους δ' ἐβασίλευσε τῷ 3892 π. Χ. – πρβλ. καὶ II, 99.

3) II, 125: «τὰ ὁ ἑρμηνεύς μοι ἐπιλεγόμενος τὰ γράμματα ἔφη.»

4) II, 127 : «ταῦτα γὰρ ὧν καὶ ἡμεῖς ἐμετρήσαμεν.»

5) II, 99.

6) II 150.

7) II, 3, 18, 32, 42, 56, 83, 143. IV, 181.

8) II, 43. Καὶ 145. ἔκδ. Abicht ἢ Stein.

9) Διακριτέα ἀπὸ τῆς ὁμωνύμου νήσου ἐν τῷ Δέλτα κειμένης (II, 159). Οἱ Ἕλληνες ἐκάλουν αὐτὴν Πανὸς πόλιν.

10) II, 91.

11) II, 29. «οἰκέουσι δὲ τὰ ἀπὸ Ἐλεφαντίνης ἄνω Αἰθίοπες ἤδη».

12) Πρβλ. II, 7, ἔνθα προσδιορίζει τὴν ἀπόστασιν τῆς πόλεως ταύτης εἰς 15 σταδίους.

13) Βασιλεύσαντος ἐν Αἰγύπτῳ κατὰ Abicht Herod. IV, 39 τῷ 616—600, κατὰ δὲ Κόβρτιον : Griech, Geschichte I. σ. 414 μετὰ τὸ 612. Καὶ κατὰ Grote : Geschichte Griechenlands II, σ. 250. περὶ τὸ 604.

14) II, 158. πρβλ. II, 75, 159.

15) II, 137.

1) II, 46.

2) II, 154.

3) Ἦν τὸ μῆκος κατὰ Διόδωρον ἦτο 200 σταδίων καὶ τὸ πλάτος 50 σταδ.

4) Περὶ τὰ 5 μίλια τοῦ Ἡλιουσίου· νῦν καλεῖται «el-Kas».

5) III, 5.

6) III. 8. πρβ. 107 καὶ II, 75.

7) Ἡρβ. III, 108 καὶ II, 75. — Περὶ Ἡροδότου ὡς περὶ ἀξιοπίστου καὶ ἀρχαιοτάτου μάρτυρος περὶ τῶν Αἰγυπτιακῶν πραγμάτων. ἴδ. Grote : Gesch. II, σ. 234—235.

8) IV, 152.

9) II, 481. «ἔξω ἱδρυμένων τοῦ Κυρηναίων ἄστεος». Πρβλ. IV, 199.

10) Στέφ. Βυζάντιος ἐπιφέρει περὶ τῆς πόλεως ταύτης τάδε : «Ἀξιλις· τινὲς δὲ Ἄξιρεν υετά τοῦ ρ λέγουσι τὸν χῶρον». Παρ' ἄλλοις δὲ καὶ Ἄριρος Ἄξαρις Ἄζυλις, Ἄξυλις.—Ἔκτισθη δὲ ἡ προκειμένη πόλις ἐπὶ τῆς λιβυκῆς παραλίας κατ' ἀντικρὺ τῆς νήσου Πλατείας, ὡς ὁ Ἡρόδοτος IV, 157 πληροφορεῖ.

11) IV, 197. Τὰ βόρεια τῶν παραλίων τούτων οἰκοῦσι, καθ' Ἡρόδοτον, αὐτόχθονες Λίβυες καὶ Αἰθίοπες, τὰ δὲ νότια Φοίνικες καὶ Ἕλληνες ἔμπλυδες.

12) IV,160 200.

ρησαν, ὡς τοῦτο ὑπεμφαίνει καὶ τὸ ἐπίθετον ἄξενος, τὸ εἰς τὸν πόντον τοῦτον ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἀποδοθέν. Ἕλληνικαὶ καὶ ἰδίᾳ ἐκ Μιλήτου ἀποικίαι εἶχον διασπαρῆ περὶ τὸν αἰγιαλὸν τοῦ θαυμασιωτάτου τούτου ὑπάντων τῶν ἄλλων πελάγους[1]. Ἀπὸ δὲ τῶν γονίμων πεδιάδων, τῶν κειμένων μεταξὺ τῶν δύο ποταμῶν Ἀνειπέρειος καὶ Δώνη ἐκαρποῦτο παλαιόθεν ἡ Ἑλλὰς μέγα μέρος τῶν αὐτῇ ἀναγκαιούντων σιτηρῶν[2]. Ἕνεκα δὲ τοῦ ζωηροῦ τούτου ἐμπορίου μεγίστη ἐπεκράτει ἐν Εὐξείνῳ Ποντῳ κατὰ θάλασσαν κίνησις, ἣν ὠφελήθη ὁ ἡμέτερος ἱστορικός.

(Ἀκολουθεῖ).

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Τελειοποίησις τοῦ ἀεροστάτου.—Ἐτχάτως ἤγγειλεν ὁ «Νέος Χρόνος» ὅτι ἀερόστατον, προερχόμενον ἐκ Γερμανίας, παρετηρήθη ἐν τοῖς περὶ τὸ Κίβνον καὶ ὅτι ὑπέστρεψεν εἰς τὰ μεθύρια, ἀφοῦ ἐδοκίμασε πυροβολισμούς τινας. Καθ' ὅ εἶτα ἐκ Δομπρόβας ἐγράφη τῇ 26/β μαρτίου οἱ κάτοικοι τῶν προαστείων λίαν ἐξεπλάγησαν παρατηρήσαντες περὶ τὴν 5ην ἑσπερινὴν ὥραν ἀερόστατον μεγάλων διαστάσεων χωροῦν πρὸς τὰ ΒΑ τῆς οἰκείας γραμμῆς· Ἰδιαγκορδὸ-Δομπρόβας καὶ προελαύνον κατὰ συνέπειαν ἐπὶ μίαν ὅλην ὥραν ἐναντίον τοῦ ἀνέμου, ὥστε ἔπνεον ἐκ τοῦ Βορρᾶ. Ἐπὶ μίαν ὥραν εἶτα τὸ ἀερόστατον ἐγίνετο ἀφαντον· ὅτε δὲ κατωρθώθη ἐκ νέου νὰ παρατηρηθῇ, ἐφωτίζετο καὶ ἐχώρει πρὸς ΝΑ. Τὸ ἀερόστατον τοῦτο, φέρον προσθήκας πάντα τὰ τελειότερα ἀεροκομικὰ μηχανήματα τῶν νεωτέρων ἐφευρέσεων, προήρχετο ἐκ τῆς πρωσικῆς Σιλεσίας.

Καὶ ὑποβρύχια τηλεβόλα.—Ἡ ναυτικὴ ἐπιτροπὴ τῆς ἐν Οὐασιγκτῶνι τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν βουλῆς τῶν ἀντιπροσώπων μελετᾷ τὰ σχέδια νέου κατασκευῆς ἐν θωρηκτῶν. Τὸ σκάφος τοῦτο θὰ ἔχῃ μῆκος 260 ποδῶν καὶ πλάτος 40 καταβάθιον δὲ 16 ποδῶν, χωρητικότητα 2400 τόννων καὶ ταχύτητα 20 κόμβων καθ' ἑκάστην ὥραν. Τὸ σπουδαιότερον αὐτοῦ χαρακτηριστικὸν ἔσται ὑπερμέγεθες ὑποβρύχιον τηλεβόλον, ὅπερ θὰ εὑρίσκηται ἐν τῇ πρῴρᾳ κάτω τῶν ἁβάλων. Ὑδραυλικὴ μηχανὴ θὰ προέχῃ τῆς πρῴρας οὕτω πως ὥμως κατηρτισμένον ὥστε θὰ ἀναστέλλῃ τὴν πορείαν τοῦ σκάφους ἐν ἀποστάσει 8 ποδῶν ἀπὸ τοῦ ἐχθρικοῦ σκάφους, ἄνευ ἰδίας αὐτοῦ βλάβης. Ἐκ τῆς μικρᾶς ταύτης ἀποστάσεως τὸ ὑδραυλικὸν μηχάνημα αὐτομάτως θὰ διεθέρῃ τὴν ἀκροφόρτισιν τοῦ ὑποβρυχίου τηλεβόλου ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς τρόπιδος· καὶ τοῦ κύτους ἐν γένει τοῦ ἐχθρικοῦ πλοίου, βάλλον ἐντὸς αὐτοῦ βόλιον, φέρον ἐκρηκτικὴν ὕλην 450 λιτρῶν πυρίτιδος. Αἱ λεπτομέρειαι τοῦ σκάφους ἐμελετήθησαν καὶ κατεστρώθησαν λεπτομερῶς· καθὰ λέγεται, οἱ δὲ ὑπολογισμοὶ ἐξηκριβώθησαν ὑπὸ εἰδειμόνων.

Αἱ Παρσὴ κόραι ἐν τῇ μαγειρικῇ. — Ἐν ἐξετάσεσι κοραστίων Παρσὴ ἐν τῇ οἰκιακῇ μαγειρικῇ, γενομέναις ἐν Βομβάῃ δὶ πρὸς ἐπιτυχίαν βραβείων συναγωνισθεῖσαι ἦταν ὑπὲρ τὰς 100. Εἰς ἑκάστην δεκάδα αὐτῶν ἐτάχθη ἐπίπτεκ. Τὰ βραβεῖα διενεμήθησαν ὑπὸ ἐπιτροπῆς ἐκ κυριῶν Παρσή. Ἡ παρασκευὴ τροφῆς διὰ παίδας καὶ ἀσθενεῖς συμπεριελαμβάνετο ἐν ταῖς ἐξετάσεσι, τὰ κυριώτερα ὅμως φαγητά, περὶ ἃ αἱ ἐξετάσεις περιεστράφησαν, ἦσαν τὰ ἐν καθημερινῇ χρήσει παρὰ ταῖς μέσαις τάξεσι. Κυρίως, περὶ τὰς 600 ἐν ὅλῳ, συνηθροίσθησαν εἰς ἐπιτήρησιν τῶν διεξαγομένων ἐργασιῶν. Μετὰ τὴν διανομὴν τῶν βραβείων αἱ συναγωνιζόμεναι παρεκάθησαν ἐν τραπέζῃ ἐν τῇ αἰθούσῃ καὶ πληρέστατα ἐδοκίμασαν τὴν γεῦσιν τῶν ἅπερ παρεσκεύασαν φαγητῶν. Πᾶσαι αὗται αἱ μαθήτριαι Παρσὴ ἐφοίτων εἰς τὰς τρεῖς σχολὰς τῆς τῶν Παρσὴ ἑταιρείας τῶν Παρθεναγωγείων καὶ ἀνῆκον εἰς τὰς τῆς μεσαίας τάξεως οἰκογενείας. Πρακτικὴ διδασκαλία.

Ἡ ἐν Σικάγῳ ἔκθεσις. — Ὁ γνωστὸς ἀριστοτέχνης βαρβιτιστὴς Ρεμενύης Ἐζήτησεν ἀπὸ τῆς ἁρμοδίας ἐκτροπῆς χῶρον οὐχὶ ὀλιγώτερον τῶν 400 τετρ. ποδῶν ἐν τῇ ἐν Σικάγῳ ἐκθέσει, ἐν ᾧ νὰ ἐκθέσῃ τὴν σπανίαν αὐτοῦ συλλογὴν ἰδιοτελῶν ἀντικειμένων. Ἡ συλλογὴ αὕτη, ἥτις περιλαμβάνει ὑπὲρ τὰ 1500 προσεκτικῶς συλλεγέντα εἴδη, κατηρτίσθη κατὰ τὴν τελευταίαν 40ετίαν καὶ εἶναι ἀναμφηρίστως ἡ τελειοτέρα τοῦ εἴδους αὐτῆς. Ἰδίᾳ εἶναι πλουσία εἰς ἀρχαῖα βασιλικὰ ἐμβλήματα ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Ζουλούς, περιλαμβάνοντα σκῆπτρα βασιλικὰ περιβραχιόνια, ἅτινα ἐχρησιμοποιοῦντο ἀντὶ στεμμάτων καὶ ἄλλα ἐμβλήματα ἐκ σφυρηλάτου ἀργύρου, ἐξ ἐπεξειργασμένου καὶ ἐστιλβωμένου ἐλεφαντόδοντος καὶ ἐκ κεράτων ρινόκερω. Ἐνδιαφέροντα εἶναι ἰδίᾳ τὰ βασιλικὰ περιβραχιόνια, ἅτινα ἀποτελοῦνται ἐκ κρίνων ἐξ ἐγκαρσίων τομῶν ὑπερμεγέθων ἐλεφαντοδόντων καὶ ἅτινα οὐδέποτε, μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀφῃρέθησαν ἀπὸ τοῦ βραχίονος τοῦ βασιλέως, ἀφότου ἅπαξ εἶχον τεθῆ ἐν αὐτῷ. Πρὸς τούτοις ὑπάρχουσι διάφορα λαμπρὰ εἴδη τῶν σπανιωτάτων καὶ ὡραιοτάτων βασιλικῶν μεταξίνων μανδυῶν τῶν πρὸ 200 ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα μοναρχῶν τῆς Μαδαγασκάρης. Οἱ μανδύαι οὗτοι εἶναι περίεργως ἐπεξειργασμένοι διὰ κεντημάτων ἐκ μεταλλίνου σύρματος καὶ ἀτιμήτων πολυτίμων λίθων ὡς καὶ ποικιλμάτων διὰ πολυτίμων καὶ ὡραίων πτερῶν. Ἕκαστον εἶδος τῆς συλλογῆς εἶναι αὐτοτελὲς καὶ μοναδικὸν ἐν τῷ εἴδει αὐτοῦ.

Τυχαία ἀνακάλυψις. — Τυχαίως, ὡς λέγεται, ἀνεκαλύφθη πρὸ μηνῶν ἐν Παρισίοις ἡ μέθοδος τοῦ ἀλλάσσειν τὸ χρῶμα τῶν λευκῶν ἀνθέων. Νεαρὰ κόρη, ἐργαζομένη ἐν τῇ κατασκευῇ τεχνητῶν ἀνθέων διά τι κατάστημα νεωτερισμῶν, εἶχε λάβει δέσμην λευκῶν γαρουφάλλων ἀκριβῶς ὅτε εἰργάζετο. Ἵνα δὲ προφυλάξῃ αὐτὰ ἀπὸ τοῦ νὰ μαραθῶσιν ἔθηκεν αὐτὰ ἐντὸς ποτηρίου ὕδατος, ὅπερ περιλαμβάνει ἐν ἑαυτῷ ἐν διαλύσει πρασίνην τινὰ χρωστικὴν ὕλην, ἧς χρῆσιν ἐποιεῖτο ἐν τῷ ἔργῳ αὐτῆς. Μετά τινας ὥρας ἀνεκάλυψεν ὅτι τὰ λευκὰ τῶν ἀνθέων πέταλα ἔλαβον ἐλαφρὰν χροιὰν πρασίνου. Ἐλπίζουσα ἀνάπτυξιν τοῦ χρωματισμοῦ τούτου ἀφῆκεν αὐτὰ ἐν τῷ ποτηρίῳ ὁλόκληρον τὴν νύκτα καὶ τὴν ἐπιοῦσαν εὗρεν ἅπαντα κεχρωματισμένα διὰ τοῦ λαμπροῦ πρασίνου χρώματος τοῦ ἀρσενικοῦ, τοῦθ' ὅπερ ἀποτελεῖ ἤδη τὸν ἐν τοῖς ἄνθεσι νεωτερισμὸν τῆς ἡμέρας.

Διάσημος περιηγητής.—Ὁ κ. Φράγκ Βίνσεντ, διαμένων πανύν ἐν τῷ ἐν Πέραν Μεγάλῳ Ξενοδοχείῳ τοῦ Λονδίνου, εἶναι υἱὸς πλουσίου ἐμπόρου τῆς Νέας Ὑόρκης καὶ ἀφιερῷ τὸν χρόνον αὐτοῦ καὶ τὴν προσοχὴν εἰς περιηγήσεις ἐν ξέναις χώραις. Ἤδη προτίθεται ν' ἀποσείσῃ τῆς πατρίδος αὐτοῦ ἐπὶ τρία ἔτη, κατὰ τὸ διάστημα δὲ τοῦτο σκέπτεται νὰ ἐπισκεφθῇ τὰς πρωτευούσας, κυριωτέρας πόλεις καὶ σπουδαιοτέρους λιμένας τῆς Ἀφρικῆς «παραλίας». Πρὸς τούτοις μέλλει νὰ προβῇ καὶ εἰς τοιαύτας ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἐκδρομάς, οἵαι θὰ ὑπεσχοντο πολύτιμα ἀποτελέσματα.

Ἡ περιοδεία τοῦ κ. Βίνσεντ θὰ ἐπεκταθῇ ἐπὶ ἐκτάσεως 40,000 μιλίων. Ὁ κ. Στάνλεη εἶπεν ὅτι καθ' ὅλην τὴν ὁτ' αὐτοῦ διερεύνησιν τῆς Ἀφρικῆς διέδραμε περὶ τὰς 20,000 μιλίων. Ὁ κ. Βίνσεντ διέδραμε κατὰ τὰ τελευταῖα δώδεκα ἔτη 275,000 μιλίων, ἀπόστασιν ἰσοδυναμοῦσαν πρὸς τὸ 11πλάσιον τοῦ περίπλου τῆς γῆς.

Ὁ ἐν Πετρουπόλει ἀμερικανὸς πρεσβευτὴς ἐπέτυχεν ὅπερ αὐτοῦ οὐ μόνον ἰδιαιτέραν ἄδειαν ἀλλὰ καὶ φιλόφρονα ἐνθάρρυνσιν ἐκ μέρους τῆς ρωσικῆς κυβερνήσεως ἵνα ἐπισκεφθῇ τὴν Κεντρῴαν Ἀσίαν τὴν Ἀδεια καὶ ἐνθάρρυνσις ἐπραγματοποιήθησαν δι' ἐπιστολῶν πρὸς τοὺς γενικοὺς διοικητὰς τοῦ Καυκάσου, τῆς ὑπερκασπείας χώρας, τοῦ Τούρ-

κεστάν καὶ λοιπῶν. Ὁ κ. Βίνσεντ πολλὰς ὀφείλει ὑποχρεώσεις διὰ πολύτιμον εἰς ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἀφρικανικοῦ σχεδίου αὐτοῦ ἀρωγὴν τοῖς ἐν Οὐασιγκτῶνι πρεσβευταῖς τῆς Γαλλίας καὶ Γερμανίας, τοῖς ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ γενικοῖς προξένοις τῆς Πορτογαλίας καὶ τῆς Τουρκίας καὶ λοιποῖς, ἐν οἷς καὶ ὁ κ. Ἐρρίκος Στάνλεη.

Ὁ κ. Βίνσεντ ἔγραψε τὰ ἑξῆς συγγράμματα: «Τὴν χώραν τοῦ λευκοῦ ἐλέφαντος», — «Διὰ τῶν Τροπικῶν», — Δύο μῆνας ἐν Βίρμανίᾳ», — «Νορβηγοὺς, Λάπωνας καὶ Φιλλανδοὺς», — «Περὶ τὴν Νότιον Ἀμερικήν», — «Ἐν τῇ Κεντρίᾳ Ἀσίᾳ καὶ ἔξω ταύτης». Κατὰ τὰς περιοδείας αὐτοῦ, καθ' ἃς διέδραμεν, ὡς εἴπομεν, ἀπόστασιν 275,000 μιλίων ὁ κ. Βίνσεντ ἀνῆλθε μέχρι τῆς 75ης μοίρας βορείου γεωγρ. πλάτους καὶ κατῆλθε μέχρι τῆς 65ης νοτ. γεωγρ. πλάτους. Μολονότι δὲ πολλὰ ἔσχεν ἐπεισόδια, οὐδὲν ὅμως ἐπεγένετο αὐτῷ σπουδαῖον ἀτύχημα. Ἔσχε δὲ ἀκροάσεις παρὰ τρισὶν ἀντεβασιλεῦσι, τέσσαρσι Μαχαράγια, δύο αὐτοκρατορικοῖς πρίγκιψι, δύο βασιλίσσαις, πέντε βασιλεῦσι, δύο αὐτοκρατείραις καὶ τέσσαρσιν αὐτοκράτορσι.

Τὸ δημόσιον χρέος. — Ἰδοὺ τί πληρόνει ἕκαστον ἄτομον διὰ τὸ δημόσιον χρέος ἑκάστης χώρας:

Χώρα	Ποσὸν κατ' ἄτομον			
Σινικὴ	0	φρ.	30	ἑκ.
Αἰθιοπία	5	»		
Ἑλβετία	10	»	35	»
Νορβηγία	26	»	00	»
Γερμανία	35	»	45	»
Ἰαπωνία	39	»	85	»
Νικαράγουα	40	»		
Σαλβάτωρ	52	»	70	»
Μεξικὸν	54	»	80	»
Βολιβία	74	»		
Σουηδία	74	»	20	»
Ἀζία	74	»	50	»
Γουατεμάλα	75	»		
Ἰσημερινὸς	80	»		
Κολομβία	80	»		
Τουρκία	80	»	75	»
Ἡνωμ. Πολιτεῖαι	89	»		»
Δημοκρατίαι τῆς Νοτ. Ἀφρικῆς	100	»		
Ρωσία	104	»	65	»
Δομινικανὴ δημοκρατία	116	»	70	»
Χαουαΐη	120	»		
Ρουμανία	130	»	90	»
Δανία	135	»		
Σερβία	140	»		
Χιλὴ	146	»		
Βραζιλία	219	»	80	»
Κόστα Ρίκα	228	»		
Ἰταλία	274	»		
Βενεζουέλα	281	»		
Ἑλλὰς	284	»		
Αὐστροουγγαρία	350	»		
Ἀργεντ. δημοκρατία	356	»		
Παραγουάη	360	»	60	»
Ἱσπανία	400	»		
Βελγικὴ	416	»	70	»
Ὁλλανδία	497	»	40	»
Ἡνωμ. βασίλειον τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ Ἰρλανδίας	591	»	70	»
Περουΐα	515	»		
Οὐρουγουάη	609	»	25	»
Πορτογαλία	615	»		
Γαλλία	834	»	70	»
Χονδουρᾶς	981	»	90	

Σεβαστὸν γῆρας. — Ἡ «Ἡμέρα» τοῦ Λονδίνου, ἀναφέρουσα τὸν ἐσχάτως ἐπισυμβάντα θάνατον τῆς ἐν Χὰμ Κόμμον, τοῦ Σουρεὴ γυναικὸς Μόρφγιου ἐν ἡλικίᾳ ἐξ καὶ ἑκατὸν ἐτῶν, προσετίθει ὅτι ἡ περίπτωσις αὕτη αὐξάνει τὸν κατάλογον τῶν ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν ἔτη γεγονότων. Θεωρητικῶς τοιοῦτόν ἐστιν, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅμως ὅτι πάντα τὰ σωματικὰ ὄργανα ὑγιῶς ἔχουσι καὶ ὅτι ὑπάρχει νοῦς ὑγιὴς ἐν ὑγιεῖ σώματι, οὐδεὶς ὑπάρχει λόγος διατί ὁ ἀνθρώπινος μηχανισμὸς νὰ μὴ διαρκῇ πολλῷ πέραν τοῦ αἰῶνος. Ὁ ἄνθρωπος ἀποθνήσκει ὃν τρόπον θραύεται μηχάνημα τῇ ὑποχωρήσει ἀσθενοῦς τινος μέρους. Ὁ βαρῶνος Βρουνὼρ συνείθιζε νὰ λέγῃ ὅτι ἐν τοῖς τῆς Σιβηρίας ὁρίοις ὑπῆρχε χώρα, ἐν ᾗ σπανίως παρήρχετο ἔτος χωρὶς νὰ ἐπισυμβῇ κατ' αὐτὸ θάνατος προσώπου, ἄγοντος τὸ ἑκατοστὸν τριακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας, προχείρου τούτου ἀποδείξεως οὖσης αὐτῆς ταύτης τῆς μαρτυρίας τῶν βαπτιστικῶν καλουμένων ληξιαρχικῶν σημειώσεων, αἵτινες μετὰ μεγίστης ἀκριβείας τηροῦνται ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ. Βεβαιοῦται πρὸς τούτοις, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς αὐτῆς πηγῆς, ὅτι ἐν ἔτει 1835 ἀπέθανον ἐν τῇ ρωσικῇ αὐτοκρατορίᾳ ἐκκλίδεκα καὶ τετρακόσια πρόσωπα ἡλικίας ἄνω τῶν ἑκατὸν ἐτῶν, μολονότι καὶ αὐτὰ τὰ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ληξιαρχικοῖς βιβλίοις σημειώματα δύνανται νὰ καταπείσωσιν ἡμᾶς ὅτι ὁ πρεσβύτερος τῶν πατριαρχῶν τούτων ἦγε τὸ 135ον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ. Ἰδὲν Ἰβάνοβιτς καὶ Πέτρος Μιχαήλοβιτς ἐπὶ συνήθη πως ὀνόματα παρὰ τοῖς ὑπηκόοις τοῦ Τσάρου. Ὁπωσδήποτε, παρορῶντες πρὸς στιγμὴν τὰ θαυμάσια ταῦτα διηγήματα, τὸ ἑξῆς φαίνεται γεγονός, εὑρισκόμενον ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν συνήθως ἀξιοπίστων, ὅτι δηλ. ἐν τοῖς ὑψώμασι τῆς Γουατεμάλας καὶ ἐν παραπλησίαις ἄλλαις τοποθεσίαις, ὅπου οἱ ἄνθρωποι ζῶσιν ἁπλῶς ἐκ χόρτων καὶ ὅπου τὸ ξίφος οὐδέποτε ἐξέργεται τοῦ κολεοῦ, ὑπάρχουσιν ὑπέργηροί τινες Ἰνδοί. Ἐν τῇ Κάτω Καλλιφορνίᾳ, χώρᾳ ἐξόχως καταλλήλῳ πρὸς μακροβιότητα, αἱ σημειώσεις τῶν ἱεραποστόλων παρουσιάζουσιν ἀξιοσημειώτους τινὰς περιπτώσεις ταύτης, τοσοῦτον οὐσιαστικὰς μάλιστα ὥστε οὐδεὶς ὑπάρχει λόγος ἀπορρίψεως αὐτῶν. Χωρὶς ποσῶς νὰ περιορισθῶμεν εἰς τὴν περίπτωσιν ἐκείνην μακροβιότητος, καθ' ἣν Ἰνδὸς ἐν τῇ ἱεραποστολῇ San Tomas ἀνεφέρετο πρὸ διετίας ὡς ἄγων τὸ 140ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας, ἡ ἄλλην, καθ' ἣν ἕτερος ἦτο ἤδη ἀνὴρ ὅτε ὁ γνωστότατος ἀδὴν Ἀντώνιος Σερρανός, τὸ 9ὸν ἔτος ἤδη ἄγων, ἣν παῖς ἀκμῆς, ἀναμφισβήτητόν ἐστιν ὅτι κατὰ ἔτος τοῦ Ἰωβηλαίου αὐτοῦ ὁ πάπας διεβίβασε τὰς εὐλογίας αὐτοῦ εἰς Ἰνδόν, ὅστις, ἐπὶ τῇ βάσει μαρτυρίας ἱκανοποιησάσης τὴν Α. Ἁγιότητα, ἦγε τότε τὸ 120ὸν ἔτος, τῆς ἡλικίας αὐτοῦ. Δυνατὸν λοιπὸν — ἐν τῷ τῆς Εὐρώπης ὅμως κλίματι πιθανὸν μόνον — ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἀκούομεν περὶ λαῶν βιούντων πέραν τοῦ αἰῶνος νὰ ὦσι ἀληθέστερα παρ' ὅσον πιστεύεται ὑπὸ σοφῶν ἐξερευνητῶν.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς φαντασίας παρὰ τοῖς οἰκιακοῖς ζώοις. — Ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς πρακτικῆς γεωργικῆς» ὁ κ. Νωδὲν ἐδημοσίευσε τὴν ἑξῆς περίεργον ἀφήγησιν.

Γνωστὸν ὅτι ὁ Ἰακώβ, ὁ υἱὸς τοῦ Ἰσαάκ, ἀφοῦ ἐπώλησε τὰ πρωτοτόκια αὐτοῦ ἀντὶ πινακίου ρακῆς εἰς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἠσαῦ, ὀφείλοντα τὴν ὀργὴν ἐφοβεῖτο, ἔσπευσε πάραυτα εἰς τὸν θεῖον αὐτοῦ Λάβαν, πλούσιον κάτοχον ποιμνίων τῆς Μεσοποταμίας καὶ ἐπὶ 14ετίαν παρ' αὐτῷ δουλεύσας, ἔλαβεν ὡς συζύγους τὰς δύο τοῦ Λάβαν θυγατέρας Λείαν καὶ Ραχήλ. Μετὰ τὴν μακρὰν ταύτην δουλείαν, τὴν ἥκιστα ἀμειφθεῖσαν, ὁ Ἰακὼβ ἐνόμισεν ἐπιστᾶσαν τὴν στιγμὴν τοῦ νὰ ἐναχοληθῇ εἰς τὰς ἰδίας αὐτοῦ ὑποθέσεις. Μετέβη λοιπὸν παρὰ τῷ Λάβαν καὶ προέτεινεν αὐτῷ νὰ ποιμαίνῃ τὰ ποίμνια αὐτοῦ ἐπὶ ἑξαετίαν ἔτι ὑπὸ τὸν μόνον ὅρον ἵνα πάντα τὰ πρόβατα καὶ αἱ αἶγες, αἵτινες θὰ ἐγεννῶντο κεχρωματισμέναι μέλαιναι ἅμα καὶ λευκαὶ ἢ ἐρυθραὶ ὦσιν εἰς αὐτόν, αἱ δὲ μονόχροοι, ἤτοι αἱ καθ' ὁλοκληρίαν λευκαὶ ἢ καθ' ὁλοκληρίαν μέλαιναι θὰ ἔμενον ὡς ἰδιοκτησία τοῦ Λάβαν. Ὁ τελευταῖος οὗτος ἀπεδέξατο τὴν πρότασιν.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης τά τε πρόβατα καὶ αἱ αἶγες, τὰ δύο φέροντα χρώματα, τοσοῦτον πολυάριθμα κατέστησαν, αὐξάνοντα πέραν πάσης προβλέψεως τὴν μερίδα τοῦ Ἰακώβ, ὥστε ὁ Λάβαν ἐταράχθη. Πολλάκις ἠθέλησε μάλιστα ν' ἀκυρώσῃ τοὺς ὅρους τῆς συμφωνίας ἀπαιτῶν ἵνα τὰ κεχρωματισμένα τῶν προβάτων καὶ αἰγῶν ἀποτελέσωσι τοῦ λοιποῦ μέρος τῶν ποιμνίων αὐτοῦ, ἐγκαταλειπομένων τοῦ λοιποῦ τῶν λευκῶν εἰς τὸν Ἰακώβ. Τοῦτο ὅμως οὐδαμῶς ἐτροποποίησε τὸ ἀ-

ποτέλεσμα. Τὰ λευκὰ πρόβατα πάρυτα παρέδησαν κατὰ πολὺ τὸν ἀριθμὸν τῶν μελανολεύκων, πρὸς μεγάλην ἀγανάκτησιν τοῦ Λάβαν. Τὸ ἀποτέλεσμα τούτου ὑπῆρξε τὸ ἑξῆς, ὅτι ὁ Ἰακὼβ ἐγένετο εἷς τῶν πλουσιωτέρων ποιμένων τῆς χώρας, ὅτε εἶχεν ἐγκαταλίπει τὴν μεσοποταμίαν ἵνα ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν πατέρα αὐτοῦ.

Ἡ ταχεῖα αὕτη αὔξησις τῆς περιουσίας τοῦ Ἰακὼβ δὲν ἦτο θαῦμα κατὰ τὸν κ. Νωδέν, ἀλλ' ἁπλῶς ἀποτέλεσμα δόλου, ἐν ᾧ ἦτο συνειθισμένος ὁ ἰσραηλίτης οὗτος. Τὸ ἐπεισόδιον τῆς παρῳδίδος φανερῶς ἀπέδειξεν ἤδη ὅτι δὲν ἦτο καὶ τόσον λαπτὸς τοὺς τρόπους. Ἰδοὺ δὲ τί ἔπρατεν ἵνα μεταβάλλῃ τὸ χρῶμα τῆς δορᾶς τῶν προβάτων καὶ αἰγῶν: ἔκοπτε κλάδους αἰγείρων, ἀμυγδαλεῶν καὶ πλατάνων, ἐξελέπιζε μέρος αὐτῶν ἵνα παρατήσῃ τὸ λευκὸν χρῶμα τοῦ κάτωθεν τοῦ φλοιοῦ τμήματος καὶ ἔρριπτε τοὺς κλάδους οὕτω πως ἠλλοιωμένους ἀναμιξὶ εἰς τὸ ὕδωρ, ὅπου κατὰ πᾶσαν πρωΐαν καὶ ἑσπέραν μετέβαινον τὰ ποίμνια ἵνα πατισθῶσιν.

Αὕτη ἦτο ἡ στιγμὴ τοῦ ἀγῶνος αἱ δὲ αἶγες καὶ τὰ πρόβατα, ἅτινα εἶχον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν παρέδρον ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος τῶν δεξαμενῶν, ἐδέχοντο ἐκ τούτου ἐντύπωσιν, ἥτις ἐξεδηλοῦτο ἐν τοῖς ὑπ' αὐτῶν γεννωμένοις νεογνοῖς διὰ συναλλαγῆς τοῦ λευκοῦ καὶ μέλανος χρώματος. Ὅταν ὁ Ἰακὼβ εἶχε συμφέρον ἐν τῇ ἐπιτυχίᾳ τοῦ λευκοῦ ἐν τῇ δορᾷ ἐτίθει ἐν τῷ ὕδατι κλάδους, καθ' ὁλοκληρίαν ἐκλελεπισμένους καὶ κατὰ συνέπειαν λευκούς. Ἡ τοιαύτη τέχνη ἢ μέθοδος ἐνίων ἄγγλων κτηνοτρόφων, μνημονευομένων ὑπὸ τοῦ κ. Λουδοβίκου Λέονσον, οὐδέν ἐστιν ἄλλο κατ' οὐσίαν ἢ ἐπανάληψις τοῦ ὅλου τοῦ πατριάρχου ἐκείνου.

Αἱ ἐντυπώσεις, αἱ ὑπὸ τῶν ἐξωτερικῶν ἀντικειμένων ἐπὶ τῆς φαντασίας τῶν ζώων ἐπιγενόμεναι, ἰδίᾳ ἐν τῇ περιόδῳ τῆς κήσεως (πολλοὶ δὲ φρονοῦσιν ὅτι ταῦτὸ συμβαίνει καὶ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις) δύνανται νὰ ἔχωσι πολλὴν τὴν σπουδαιότητα ἐν τῇ πράξει, ὑπὸ τὴν ἔποψιν δὲ ταύτην δέον ἐπιστημονικῶς νὰ μελετηθῶσι. Καὶ ὑπὸ τὴν πολλῷ ἀνωτέραν ψυχολογικὴν ἔποψιν οὐκ ἐλάσσονα κέκτηνται σπουδαιότητα, διότι τείνουσιν εἰς τὸ καταδεῖξαι ὅτι τὸ ζῶον δὲν εἶναι ἁπλοῦν σύνθεμα ὀστέων, σαρκὸς καὶ νευρώδους ὕλης καὶ ὅτι καὶ παρ' αὐτῷ ὁ ὀργανισμὸς ἐξαρτᾶται ἐκ πνευματικῆς τινος ἀρχῆς. Τὸ σπουδαῖον ὅμως τοῦτο ζήτημα ἀφήκαμεν εἰς ἁρμοδιωτέρους ἐμοῦ.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΤΑΞΕΙΔΙΟΥ ΕΙΣ ΙΝΔΙΚΗΝ.

Ὁ αὐστριακὸς ταγματάρχης Φὸν Χίμμελ, ἐποιήσατο ἐσχάτως ἐνδιαφέρουσαν διάλεξιν περὶ τῶν ἐντυπώσεων, ἅσπερ ἀπεκόμισεν ἐκ τοῦ εἰς Ἰνδικὴν ταξειδίου· ἐν ἄλλοις ἐξέθηκε προοιμιαζόμενος ὅτι καὶ οἱ μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένοι τόποι ὑπὸ πολυαρίθμων ἡμέρων περιηγητῶν διαδιχίζονται, ὁσφοῖ ὡς καὶ ἀδαεῖς ἐξερευνηταὶ τὰς μᾶλλον μεμακρυσμένας χώρας διέρχονται καὶ τὰς εὐρυτάτας θαλάσσας διαπλέουσι κομίζοντες ἡμῖν τὰ πάντα· ὀλ' ἀπειροπληθῶν περιγραφῶν τοσοῦτον ἐγγύς, ὥστε αἱ ἄλλοτε θαυμάσιαι χῶραι καθ' ἡμέραν ἤδη πρὸ τῶν ἡμετέρων ὀμμάτων ἐμφανίζονται. Τὰς ἀπομεμακρυσμένας χώρας παρατηροῦμεν σήμερον οὐχὶ διὰ τοῦ πρίσματος εὐφυεστάτων ποιητῶν ἢ ἐξωτικῶν περιηγητῶν, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἀπαθοῦς βλέμματος τοῦ ἐξερευνητοῦ τῆς φύσεως καὶ τῶν ἀνθρώπων· καὶ ὅμως ἡ Ἰνδικὴ ἀποτελεῖ διὰ πάντας, ἐν ὁποιῳδήποτε πνευματικῇ ἀναπτύξει καὶ ἂν εὑρίσκωνται, πάντοτε τὴν χώραν τῶν θαυμασίων, τὴν χώραν τῶν ἀξιοθεάτων. Οἱ ἱστορικοὶ ἐμφορούμενοι πνεύματος ἀναζητοῦσιν ἐκεῖ μετὰ κριτικῆς πράγματι, ἀλλὰ πλήρους σεβασμοῦ διανοίας, τὸν πυρῆνα ἐξ οὗ προῆλθεν ἡ σήμερον δεσπόζουσα ἀνθρωπότης, τὰς ῥίζας τῶν νεωτέρων γλωσσῶν, τὴν πρώτην ἀνθησιν τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ. Οἱ ποιητικῶς κατηρτισμένοι ζητοῦσιν ἐκεῖ τὰς βαθείας ἐκστατικὰς τῆς διανοίας ὑπεγέρσεις, τὴν ἐξωτικὴν τῶν χρωμάτων λαμπρότητα, τὴν φλέγουσαν λάμψιν δι' ἧς δύναται νὰ ἐκπλήξωσι τὸν ἴδιον αὐτῶν νοῦν καὶ οἱ φυσιοδίφαι καὶ φίλοι τῆς φυσικῆς καλλονῆς ἐκζητοῦσιν ἐκεῖ τὰ θαυμάσια τῆς ἐν τοῖς τροπικοῖς φύσεως, ὅπου, ὑπὸ τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ θάλπους ὑποβοηθουμένη, πᾶσα ὀργανικὴ ὑπαρξὶς τοσοῦτον ἐξαίσιον πλοῦτον χρωμάτων καὶ τύπων προσκτᾶται, ὥστε ὁ ὀργανικὸς βίος τῆς Εὐρώπης μόλις ἀποβαίνει πενιχρὰ καὶ ἀσθενὴς ἐκείνου ἀντανάκλασις.

Μολονότι ὁ γραπτὸς λόγος ἀδυνατεῖ ν' ἀντικαταστήσῃ τὴν ζωηρότητα τοῦ προφορικοῦ, δι' ἧς τὸ γνωστὸν ἦδη ἐμποιεῖ ἐντύπωσιν νέας γνώσεως τὸ δὲ νέον καὶ ἄγνωστον ἀληθῶς ἐκπλήξιν προκαλεῖ, τὰ κατωτέρω ὅμως ὀλίγα παραθέμενα παρέχουσιν ἰδέαν τοῦ τερπνοῦ, τοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ τοῦ γραφικοῦ τῆς τοῦ ταγματάρχου Χίμμελ διαλέξεως.

Ἐν λαμπροτάτῳ καιρῷ, εἶπεν, ἐγκατέλιπον διὰ τοῦ ἐπιβλητικοῦ σκάφους **Πολυδεύκους** τὴν Τεργέστην. Πάρυπα ἡ πόλις αὕτη ἐξηφανίσθη ἀπὸ τῶν ἡμετέρων ὀμμάτων, συγχρόνως δὲ καὶ αἱ γραμμαὶ τῶν ὀχρῶν παραθαλασσίων ὀρέων ἀπηλείφθησαν καὶ περὶ ἡμᾶς ἐκυμάτει πλέον μόνη ἡ θάλασσα, τὸ βαθὺ κυανοῦν τῆς ὁποίας ἀπαλῶς συνηνοῦτο μετὰ τοῦ γαλαζίου οὐρανοῦ εἰς τὸ χεῖλος τοῦ ὁρίζοντος. Τὸ πλοῖον ἡμῶν ἐχώρει εὐθὺς πρὸς νότον, παραπλέον πρὸ τῆς ἐνώδους Λίσσης, τοῦ ὑπερηφάνου τούτου σταθμοῦ τῆς ἡμετέρας δόξης καὶ πρὸ τῶν ἐν ἀποστάσει γραφικῶν παραλίων τῆς Ἰστρίας καὶ Δαλματίας. Δυστυχῶς ὁ ὀραῖος καιρὸς δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολύ. Τὰ φωτεινὸν κυανοῦν τῆς θαλάσσης ὠχρίασε, τὰ κύματα ἐκυλινδοῦντο, ἡ κίνησις τοῦ μὲν χρὶ τοῦδε πράγματι ἁπαλῶς διολισθαίνοντος πλοίου καθίστατο ἐπαισθητὴ καὶ ἡ γνωστὴ θαλασσία ἀνησυχία ἐνεφανίσθη. Θορυβῶδη κύματα καὶ βροχὴ περιωρισάν με ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐν τῷ θαλαμίσκῳ καὶ ὅτε ἀπεφάσισα νὰ ἀπέλθω πάλιν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἡ μειλίχιος αὔρα τῆς Ἀφροδίτης περιέβαλλέ με. Ἐκπλακτος ἐθεώρουν τὸ ἀόνυκτον χρῶμα τῶν θαλασσίων ὑδάτων. Ἤδη εὐρισκόμην πλέον εἰς τὰ πρῶτα ἴχνη τοῦ ἱεροῦ Νείλου, οὗτινος τὰ βαλτώδη ὕδατα ἐπὶ ἑκατοντάδας ὅλας θαλασσίων μιλίων καθιστῶσι θολὰ τὰ ρεύματα τῆς θαλάσσης. Κατ' ἀρχὰς ἐβαίνετο τὸ ἄλλως τε ἀπαραμίλλως καθαρὸν βαθὺ κυανοῦν τῆς θαλάσσης προσλαμβάνον πρασίνην τινὰ χροιὰν ὅσῳ περισσότερον ὅμως προεχωροῦμεν τόσῳ περισσότερον αὔξανε τὸ πρασινόν τοῦτο χρῶμα μέχρις ὅτου ἀπέβη ρυπαρὸν πρασινοκίτρινον. Ἤδη ἐνεφανίσθη καὶ ἐπὶ τοῦ ὁρίζοντος οἷκον ἀξείας καθέτου γραμμῆς ὁ φάρος τῆς Δαμιέτης. Ἐν τῷ μεταξὺ προηλαύνομεν περαιτέρω, καθίσσον δὲ αἱ σκιαὶ τῆς νυκτὸς ἐξηπλοῦντο, καθαρώτερον ἀνέλαμπε πρὸ τῶν ὀμμάτων ἡμῶν τὸ φῶς τοῦ φάρου τοῦ Πόρτ-Σαϊτ, ὅστις δείκνυσι τὴν πρὸς τὴν ἀουέζειον διώρυχα ἄγουσαν.

Ἤτο ἑσπέρα, ἐπιθυμῶν ὅμως νὰ θέσω τὸν πόδα εἰς τὸ ἀφρικανὸν ἔδαφος, ἀπεβιβάσθην καὶ ἐπεκεφθην τὴν πόλιν, ἥτις εἰς δύο διαιρεῖται τμήματα, τὸ μὲν εὐρωπαϊκὸν τὸ δὲ ἀραβικόν, τὸ τελευταῖον τῶν ὁποίων ὡς ἐκ τῆς ποικίλης, τραχείας καὶ παρὰ τὸ σκότος τῆς νυκτὸς ζωηρᾶς κινήσεως καὶ ρυπαρότατος αὐτοῦ, ἀπώθησέ με ὀπίσω εἰς τὸ πλοῖον. Ὅτε τὴν πρωΐαν τῆς ἐπιούσης ἐξήλθον καὶ πάλιν εἰς τὴν ξηράν, τὸ ψῶς τῆς ἡμέρας τὸ πρῶτον ἤδη ἀπεκάλυψε πλέον τὴν πλήρη ἐλκεινότητα τοῦ ἐρήμου τούτου τόπου. Οὐδὲν δένδρον οὐδεὶς θάμνος ἢ κάλαμος στολίζει τὸ μονότονον φαιὸν χρῶμα τοῦ ἀκαθάρτου ἀμμώδους ἐδάφους· ἐπίσης ἐλεεινὴ εἶναι καὶ ἡ ἀραβικὴ ἐξ ἁπλῶν καλυβῶν συνιστωμένη πόλις, καλυβῶν αἵτινες, ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἀλλης οἰκοδομησίμου ὕλης, οὐδὲν ἄλλο εἶναι εἰμὴ ἄθροισμα ἀχυροστιβάδων, ῥακῶν, ἱστίων τῶν πλοίων, σεσεισμένων σανίδων καὶ διαλελυμένων βαρελίων. Μεταξὺ τούτων περιφέρονται ἐπὶ τοῦ ἀμμώδους ἐδάφους πολλοὶ γυμνοὶ παῖδες καὶ ὁλόκληροι ὁμάδες ἀδεσπότων κυνῶν. Πάντα δὲ ἔν τε ταῖς ὁδοῖς καὶ πανταχοῦ οὐδὲν εἶδον ἢ ρυπαρότης καὶ ἀθλιότης, θέαμα ὅλως ἀσυμβίβαστον πρὸς τὴν εἰκόνα, ἣν ἡ φαντασία ἡμῶν παρίστησιν ὡς τὴν χρυσῆν Ἀνατολήν. Τὸ πνεῦμά μου ἀπεσύρθη τῆς εἰκόνος ταύτης καὶ ἐστράφη μετ' ἀνυπομονησίας πρὸς τὸ περαιτέρω σημεῖον τοῦ ταξειδίου μου.

Εἶτα περιγράφεται ὁ ἐνδιαφέρων διάπλους τῆς σουεζείου διώρυχος καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς ὡς καὶ ἡ ζωηρὰ ἐξεικόνισις τῆς ἐρήμου, μεθ' ὃ ἐπέρχονται τὰ ἑξῆς περὶ τοῦ Ἄδεν καὶ τῶν μετ' αὐτό.

Ἀφοῦ, λέγει, διεπλεύσαμεν τὸ στενὸν τοῦ Μπάμπ-ἐλ-μαντέμπ, ἀφικόμεθα ἐν βραχεῖ εἰς Ἄδεν ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ ὁποίου τὸ σκάφος ἠγκυροβόλησε. Τὸ Ἄδεν, ἀπὸ τοῦ 1838 ἐν τῇ κατοχῇ τῶν Ἄγγλων διατελοῦν, παρίστησιν ἕνα κρίκον ἰσχυρᾶς ἀλύσου

ἡφουρίων καὶ χαρακωμάτων, δι' ὧν ἡ Ἀγγλία δεσπόζει τῶν ὁδῶν τῆς παγκοσμίου κυκλοφορίας. Τὸ Ἅδεν κεῖται ἐπὶ βραχώδους χερσονήσου ἐν ἀξένῳ ὅλως ἀκτῇ, περιλαμβανούσῃ γυμνὰ καὶ παράδοξα τὸ σχῆμα βραχώδη ὄρη ὡς καὶ ἔρημα ἐδάφη. Ἡ αὐτόθι ἵδρυσις ἀχυροῦ σταθμοῦ, τοσούτων εὐρειῶν διαστάσεων ἀπήτησε τὴν ἄσκυον δραστηριότητα καὶ τὰ πλούσια μέσα τῆς Ἀγγλίας. Ζωηρὰ καὶ πλουσία εἰς χρώματα εἶναι ἐν γένει ἡ τῶν ὁδῶν τοῦ Ἅδεν εἰκών. Ἀρχηγοὶ μαύρων, ποικιλόχρωμοι φέροντες διακόσμους ἐπὶ τοῦ γυμνοῦ αὐτῶν σώματος, ποικιλόμορφοι γυναῖκες μετ' ἀγαπητῶν καὶ ὡς κοράκων μελάνων παίδων, βλοσυροὶ Ἄραβες μετὰ ποικιλοχρώμων πιδάρων, εἴτε γυμνοὶ σχεδὸν εἴτε ἐντὸς εὐρέων πολυπτύχων ἱματίων τετυλιγμένοι, ἀτυχεῖς ὅλως τὴν μορφὴν Μαῦροι μετὰ κόμης σίλιας καὶ ἐρεσσόντες ἐρυθρῶν δὲ μιλλων τῶν παρειῶν, εὐπρεπεῖς τὸ δέμας καὶ καλλίμορφοι Νούβιοι καὶ Ἄβυσσηνοί, εἶτα Πέρσαι καὶ Ἰνδοί, τὴν ἰδίαν ἕκαστος περιδολὴν φέροντες, ἀποτελοῦσι τὸ μωσαϊκόν, ἀφ' οὗ ἐπαιθῶτος ἀφίσταται ἡ ὄψις τοῦ ὀχροῦ Εὐρωπαίου.

Ἀπὸ τοῦ Ἅδεν ἤρξατο ὁ διάπλους τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ. Καὶ ἐκεῖ πιστὸς ἡμῖν παρέμενε ὁ λαμπρὸς καὶ σὐχὶ τόσον θερμὸς καιρός. Οὐρανὸς λείποτε φαιδρότερος, θαυμάσιος, ὑπὸ τῆς σελήνης φωτιζόμενα νύκτες καὶ θαλασσία λάμψις ἐξαίρετος καὶ βαθμηδὸν ἐπαναλαμβανομένη ἐφαίδρυνον τὸ ἡμέτερον ταξείδιον. Ἐπὶ τέλους τὴν ὀγδόην ἡμέραν ἡ εὐφρόσυνος ἀντίχησε φωνή: Γῆ! γῆ! Πολύχρωμος καὶ ἀποστίλδουσα εἰκὼν τῶν τροπικῶν ἐκ τῶν θαλασσίων ἀνεδύετο κυμάτων. Μακρόθεν ἐχαρετίζον τὰ ἐκτεταμένα δάση εὐθαλῶν φοινίκων. Ὄπισθεν τῆς βαθέως ἐντεταμένης παραλίας ἠγείροντο αἱ παράδοξοι τὸ σχῆμα ὀρειναὶ κορυφαὶ τῆς αὐτόθι ἀποδειρίδος, ὁ ὑπὸ χιλιάδων σκιαδῶν καταλαμβανόμενος λιμὴν τῆς Βομβάης ἐπεδείχθη καὶ ἐπὶ τέλους ἀνεφάνη αὐτὴ αὕτη ἡ γιγαντιαία Ἰνδικὴ πόλις.

Τὸ ἐνδιαφέρον μου διήγειρεν ἐν Βομβάῃ κυρίως τὸ Ἰνδικὸν τρίμα, Μπλάκ-τάουν (μέλαινα πόλις). Ρεῦμα ἀπειραρίθμων τύπων λαοῦ ἐπλήρου τὰς ὑπὸ ἀρχιτεκτονικὴν ἐποψιν ἐνδιαφερούσας ὁδοὺς καὶ τὸ ποικίλον τῶν χρωμάτων χάος τοσαύτην προκαλεῖ σύγχυσιν ὥστε ὁ ξένος ἐνόμιζεν ὅτι εὑρίσκετο ἐν τῇ μωροτάρα παρελάδει προσωπιδοφόρων. Ἀξιοσημείωτοι χρωματισμοὶ τοῦ δέρματος, ἀποχρώσεις αἵτινες ἐγκλείουσιν ἐν ἑαυταῖς ὁλόκληρον τὴν ἀπὸ τοῦ σκοτεινοτάτου τῆς σοκολάτας φαιοῦ χρώματος τὸν Ἰνδῶν τοῦ Κορομάνδελ μέχρι τοῦ λευκοῦ τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἢ περσικῆς μορφῆς κλίμακα τῶν χρωμάτων, παρέχουσιν εἰκόνα τόσον ἀξιοσημείωτον ὅσον καὶ αἱ στολαί, αἵτινες ἀντιπροσωπεύουσι διὰ τῶν σχημάτων καὶ τοῦ πλούτου αὐτοῦ ὁλόκληρον τὴν κλίμακα ἀπὸ τῆς πολυτελοῦς καὶ διὰ πολυτίμων λίθων πεποικιλμένης περιδολῆς μέχρι τοῦ πενιχροτέρου περιζώματος. Ἐντύπωσιν ἐμποιεῖ καὶ ὁ χρωματισμὸς τῶν προσώπων διὰ σειρῶν χρωμάτων ἢ μυστικῶν σημείων, ἅτινα σημαίνουσι τὴν τάξιν εἰς ἣν, ὁ κεχρωματισμένον ἔχων τὸ πρόσωπον ἀνάγεται, ἢ περιλαμβάνουσι θρησκευτικήν τινα ἔννοιαν· τὴν αὐτὴν ἐμποιεῖ ἐντύπωσιν καὶ ἡ ὄψις τῶν συχνάκις ὀλογύμνων φακιρῶν, ἀνταποκρινομένων πολλάκις πρὸς μορφὰς ἑνὸς τῶν ἐν Εὐρώπῃ προσώπων. Εὐάρεστον ἐντύπωσιν ἐνεποίουν αἱ γυναῖκες. Αὗται λεπτὸν ἔχουσι καὶ κομψὸν τὸ σῶμα, βαθεῖς μέλανας ὀφθαλμοὺς, σκιαζομένους ὑπὸ τῶν μακρῶν βλεφαρίδων καὶ ἁπαλῶς πρὸς τοὺς ξένους προσδλέποντας. Ξενότροπον ὅμως ἐμποιοῦσιν αἰδῆσιν οἱ συχνότατοι ἀπὸ τῆς ρίνος ἀναρτώμενοι κρίκοι καὶ τὸ ἕδος ἐκεῖνο, καθ' ὃ χείλη καὶ ὀδόντες χρωματίζονται διὰ τοῦ ὡς αἷμα ἐρυθροῦ.

Ἐκζητήσας τὴν μετ' ἀντιπροσώπων πάντων τῶν τύπων τοῦ λαοῦ καὶ πασῶν αὐτοῦ τῶν τάξεων ἐπικοινωνίαν ἐπέτυχον ἀρίστων συστάσεων, δι' ὧν ἠνοίχθησάν μοι τὰ μέγαρα τοῦ Ἄγγλου διοικητοῦ, τῶν ἐξοχοτέρων Ἰνδῶν κἀὶ Παρσῆ, οἱ ναοὶ καὶ τὰ καθιδρύματα πασῶν τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων ὡς καὶ αἱ καλύδαι τῶν πτωχῶν Παριῶν.

Τὸ μᾶλλον ἀξιοσημείωτον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι οἱ Παρσῆ. Οὗτοί εἰσι πυρολάτραι, ὁπαδοὶ τῆς εἰς τὴν λατρείαν τοῦ ἡλίου ἀναγομένης θρησκείας τοῦ Ζωροάστρου καὶ ἀπόγονοι τῶν Περσῶν ἐκείνων, οἵτινες κατὰ τὸν Ζ' αἰῶνα κατέφυγον εἰς Ἰνδικὴν, φεύγοντες ἀλλοθρήσκους Ἄραδας. Ὡς ἐμπορικὸς πληθυσμὸς κατέχουσιν οὗτοι ἐν Ἰνδικῇ τὴν αὐτὴν θέσιν, ἣν καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἐν Εὐρώπῃ, σπουδαίαν ἐπιρροὴν διὰ τῆς δραστηριότας αὐτῶν ἐνεργείας καὶ τῆς περὶ τὰς ἐπιχειρήσεις ἐπιμελείας προσκτησάμενοι. Εἰς τὰς ἀξιοσημειώτους αὐτῶν συνηθείας ἀνήκει καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς ἐπικρατοῦν σύστημα τῆς τῶν νεκρῶν ταφῆς. Ἐνῷ ὡς γνωστῶν οἱ Ἰνδοὶ καίουσι τοὺς νεκροὺς αὐτῶν οἱ Παρσῆ παραδίδουσι τούτους εἰς βορὰν τῶν γυπῶν. Ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Βομδάης, ὑψηλὰ ἐπὶ τοῦ βραχώδους ὄγκου τοῦ λόφου Μαλαμπάρ, ὁπόθεν ὁ ἐπισκέπτης ἔχει πρὸ αὐτοῦ τὸ λαμπρὸν πανόραμα τῆς Βομδάης, ὑψοῦνται ἐν λαμπρῷ ἄλσει οἱ «πύργοι τῆς σιγῆς». Οὗτοί εἰσιν ὑψηλοὶ πύργοι κεκαλυμμένοι ἄνωθεν ὑπὸ ὀροφῆς ἐπὶ τῆς ὁποίας εὑρίσκονται τρεῖς συγκεντρικοὶ κύκλοι ἐσχαρῶν πρὸς ἀποδοχὴν τῶν νεκρῶν· τὶ δένδρα τοῦ ἄλσους κατέχονται πάντοτε ὑπὸ ἀπείρων γυπῶν, τῶν ἱερῶν τούτων πτηνῶν τοῦ Ὀρμούσδα. Οὕτως, ὅτε ἡ ἐπιπόδειος πομπὴ προσεγγίζει εἰς τὸν ναόν, μεταλλικὸς εἶχος, θορυδώδης κίνησις τῶν πτερῶν καὶ ἠχηεσσα κίνησις ραμφῶν ἀγγέλλουσιν ὅτι τὰ ἱερὰ ὄρνεα προσπιραδκευάζονται εἰς βορὰν. Μόλις ἐναποτεθῇ ὁ νεκρὸς ἐπὶ τῆς τῆς ἐσχάρας ἑκατοντάδες γυπῶν μετὰ ῥδελυκτῶν ἀυριγμῶν ὁρμοδίν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ἀνοικτοῦ πύργου καὶ ἐντὸς ὀλίγων στιγμῶν τὸ πτῶμα κατασπαράσσεται καὶ τὰ ἀπολειπόμενα ὀστᾶ συλλέγονται εἶτα εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ πύργου.

Ὁ λόφος Μαλαμπάρ, ὅπου καὶ πύργοι οἱ τῆς σιγῆς εὑρίσκονται, ἐστὶν ἀναμφιδόλως τὸ μᾶλλον ἐνδιαφέρον τμῆμα τῆς Βομδάης ὡς ἀποτελοῦν τὸ ἱερὸν ταύτης προάστειον. Ὀλόκληρος ὁ λόφος οὗτος ἀποτελεῖται ἐξ ἀθροίσματος, καθηγιασμένου ὑπὸ τῆς λατρείας, ἀπείρων ναῶν καὶ μονῶν, συνεσπειρομένων πέριξ μεγάλης περιτετειχισμένης ἱερᾶς δεξαμενῆς. Ἰδιάζουσαν ἐντύπωσιν ἐμποιοῦσιν αὐτόθι αἱ ἄπειροι ἱεραὶ βόες μιαρᾶς, λευκῆς καὶ λίαν εὐαγώγου ψυλῆς, ἐλευθέρως περιφερόμενα καὶ περιθαλπόμεναι ἐν τοῖς ναοῖς. Μία τοιαύτη ἱερὰ βοῦς εἰς ἐμὲ προσελθοῦσα, τὴν κεφαλὴν αὐτῆς ἐπ' ἐμοῦ προσερείσασα καὶ ἐφ' ἱκανὸν τὶ βήματά μου ἀκολουθήσασα, πολλοὺς φιλικοὺς καὶ ἐγκρίσεις χαιρετισμοὺς προὐκαλεσέ μοι ὡς καὶ προσφωνήσεις εὐλαδῶν πιστῶν.

Ἀφοῦ ἐπεσκέφθην τὰ μᾶλιστα ἐνδιαφέροντα σημεῖα τῶν περὶ τῆς Βομδάης, ἐξ ὧν ἰδιάζουσαν ἐνεποιησέ μοι ἐν τοῦτοις ἡ ὑπόγειος ἐκκλησία τοῦ Ἐλεφάντα μετὰ τοῦ μεγαλοπρεποῦς αὐτῆς βραχώδους ναοῦ καὶ προεῦον εἰς ἐκδορμὴν εἰς τὰ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας, ἐξακολούθησα τὸ μέχρι Κεϋλάνης ταξείδιόν μοι. Ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας διηρκόμεθα πρὸ τῶν μεμακρυσμένων κυανῶν ὀρέων, τῶν καλῶς κατηρτισμένων λόφων καὶ τῶν σκοτεινῶν ἐκ φοινίκων δασῶν μέχρις ὅτου ἀμηχλώδης σκιὰ ἐν τῷ χείλει τοῦ ὁρίζοντος ἤγγειλεν ἡμῖν τὴν εἰς Κεϋλάνην προσέγγισιν. Βραδέως ὑψούνται ὡς νῆσος τὰ ἴχνη τῆς κορυφῆς Ἀδὰμς καὶ βαθμηδὸν ἀπὸ τῶν τοῦ Ὠκεανοῦ κυμάτων ἀναδύεται ἡ λαμπρὰ καὶ θαυμάσιος χλοερὴ Κεϋλάνη, ἐξ ἧς προσπνέουσιν ἡμῖν ἀληθῶς βαλσαμώδεις αὖραι. Ἀπεβιδάσθημεν εἰς Κολόμδον τὴν πρωτεύουσιν τῆς Κεϋλάνης. Δὲν θὰ ἀμελήσω ὅμως περὶ τοῦ Κολόμδου ἀλλὰ περὶ τῆς κατιπλήκτικῆς φυσικῆς καλλονῆς τῶν τροπικῶν, ἅτις ἐν Κεϋλάνῃ δεσμεύει πάσας τὰς αἰσθήσεις.

Ἐν αὐτοῖς ἀριδῶς τοῖς πέριξ τοῦ Κολόμδου ἐκπλήσσει τὸν περιηγητὴν θαυμασία, ἐλκυστικὴ εἰκών. Σμαραγδοπρίδινοι ἄκραι περιδάλλουσι τὸ ἀποστίλδον κάτοπτρον λίμνης. Φοίνικες καὶ λοιπὰ δένδρα συνωστίζονται εἰς τὰ κρυσταλλῶδη ὕδατα ἀπὸ τῶν ὁποίων θαλάσσια φυτὰ ζωηρῶν χρωμάτων πειρῶνται ν' ἀνυψωδῶσιν. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὡς σπηλαίου κυανῆς λίμνης κεῖται νῆσος πρὸς διακόσμησιν τῆς ὁποίας κατηνάλωσεν ἡ φύσις πᾶσαν αὐτῆς τὴν πολυτέλειαν. Ποικίλοι φοίνικες καὶ πολυτελῆ φυτὰ συνενοῦνται εἰς θαυμασίους ὁμίλους καὶ ἀνάμιξις ζωηρῶν τὰ χρώματα ἀναρριχομένων φυτῶν παντὸς εἴδους περιδάλλει τοὺς ἰσχυροὺς κορμοὺς διὰ ταινιῶν ἐξ ἀνθέων· μετὰ τῆς τῶν τροπικῶν ταύτης λαμπρότητος συμδάδζει ὅμως πανταχοῦ σχεδὸν τὸ τῶν τροπικῶν θάλπος· θερμοὶ ἀτμοὶ αἰωροῦνται ἐκ τοῦ ὑγροῦ πάντοτε ἐδάφους πάντα τὰ φυτὰ καὶ τὰ φύλλα ἐκδίδουσιν ὁ ξείας ὀσμὰς, συναναμιγνυμένας μετὰ τῶν ἀναθυμιάσεων δεσποτῶν ξύλων καὶ χόρτων. Ἐπισκεψάμενος τοὺς ὡραίους κήπους κιναμώμου πλησίον τοῦ Κολόμδου ὡς καὶ τὰς διασήμους φυτείας τοῦ καφφὲ προὐχώρησα εἶτα διὰ σιδηροδρόμου εἰς τὸ κέντρον τῆς νήσου, ὅπου μεταξὺ τῶν ὑψωμάτων εἴρηται ἡ ἀρχέγονος πρωτεύουσα τῆς Κεϋλάνης, ἡ κυρία πόλις τοῦ Βουδισμοῦ, ἡ Κανδυ. Ἐν τῷ αὐτόθι περιπύστῳ ναῷ διατηρεῖται καὶ πολύτιμον κειμήλιον ἅτοι ὀδοὺς τοῦ Βούδα. Ὁ μέγας ἱερεὺς τῶν Βουδιστῶν ὑπέργηρως ἀνήρ, πρὸς ὃν ἐκόμιζον σύστασιν ὀδιγησέ με ἐν ἐπιδήμῳ πομπῇ εἰς τὴν ἐσπερινὴν προσευχὴν καὶ ἐπεδείξατό μοι πάντας τοὺς πολλοὺς καὶ πολυτίμους θησαυρούς. Τοιαῦτα μέχρι τοῦδε ἐνδιαφέρουσα περιγραφὴ τοῦ ταξειδίου αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Χίμμελ, ὅστις φυσικῶς ἐπεσκέψατο καὶ τὰ ἄλλα ἀξιοθέατα μέρη τῆς Κεϋλάνης ὡς καὶ τὸν λιμένα Πενάγκ.

ΠΕΡΙ ΝΕΥΡΙΚΗΣ ΥΠΝΩΣΕΩΣ.

Ὁ καθηγητὴς Κάρολος Λαουφενάουερ ἐξέθηκεν ἄρτι λεπτομερείας τινὰς περὶ τοῦ νοσήματος τῶν ὑπὸ πολυημέρου ὕπνου καταλαμβανομένων· ἐκ τῶν σχετικῶν δὲ περὶ τοῦ φαινομένου τούτου πληροφοριῶν, φαινομένου, ὅπερ μεγάλως ἐφειλκύσατο κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ δημοτίου, παρατιθέμεθα ὧδε τὰ ἑξῆς ἀξιοπαρατήρητα:

Ἐν ταῖς στήλαις τῶν ἐφημερίδων, ταῖς περιλαμβανούσαις τὰ τῆς ἡμέρας νεώτερα, οὐχὶ σπανίως ἀναγινώσκομεν, λέγει ὁ καθηγητὴς οὗτος, ὅτι ἀνήρ τις, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ γυνή, ἢ καὶ κόρη, ἐπὶ πολλὰς ὥρας ἢ ἡμέρας κοιμᾶται διαρκῶς, ὅτι δὲν ἐγείρεται, ὅτι οὔτε τρώγει οὔτε πίνει, ὅτι οἱ ἰατροὶ ἀναγκάζονται τεχνητῶς νὰ εἰσάγωσιν εἰς τὸ στόμαχον αὐτῆς τροφὴν ὅτι οἱ συγγενεῖς νομίζουσιν αὐτὸν ἢ αὐτὴν ὡς ἀποθανοῦσαν καὶ ὅμως ἐν ταῖς πλείσταις περιπτώσεσι συμδαίνει τὸ ἐξῆς ἀπίστευτον: ὅτι δηλ. μετὰ παρέλευσιν χρόνου τινὸς ὁ ἀσθενὴς ἀφυπνίζεται καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπαναλαμδάνει τὴν προτέραν αὐτοῦ ἐργασίαν. Ἤδη, ἀδύνατον ν' ἀπαρνηθῶμεν τὸ γεγονός. τοῦτου ὕνεκεν ὅμως θὰ ἀναδράμωμεν μικρὸν εἰς τὴν νεωτέραν ἰατρικὴν καὶ ζητήσωμεν ἐξήγησιν τοῦ μνημονευθέντος φαινομένου.

Ὁ ὕπνος ἐν γένει δὲν εἶναι ἀποκλειστικῶς φυσιολογικὸν φαινόμενον τῶν κινητικῶν ζώων εἰς τὰ ὁποῖα ἀνήκει καὶ ὁ ἄνθρωπος, γινώσκομεν δὲ ὅτι κατὰ τὴν ἀκριδεστάτην σημασίαν τῆς λέξεως καὶ αὐτὰ τὰ φυτὰ ἐπίσης κοιμῶνται. Βεδαίως ἐν τοῖς τελευταίοις τούτοις ἐννοοῦμεν διὰ τῆς λέξεως ὕπνου χημικήν τινα μόνον ἐνέργειαν, ἀλλὰ κατόπιν ἀγώνων καὶ ἐπιπόνων ἐρευνῶν καὶ θεωριῶν παρετηρήθη ὅτι καὶ παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ ἀποτελεῖ ὁ ὕπνος ἀνεξήγητον μέχρι τοῦδε καθημερινὸν τοῦ βίου φαινόμενον, βασιζόμενον ἐπὶ τῆς χημικῆς ἐνεργείας, ἣν προκαλοῦσι τὰ ἀποτελέσματα τοῦ καμάτου τοῦ μυϊκοῦ καὶ τοῦ τῆς τοῦ αἵματος κυκλοφορίας συστήματος ἐν τῷ ἐμετέρῳ ἐγκεφάλῳ. Οὕτω δὲ παρατηροῦμεν πράγματι, ὅτι αἱ μάλιστα διάφοροι χημικαὶ ἐνέργειαι, οἱ τρόποι τῆς ἀποδοχῆς τροφῆς, ἡ ταραμένη ἢ ἤρεμος μυϊκὴ λειτουργία ὡς καὶ αἱ χημικαῖς μεταδολαῖς συμπαρομαρτοῦσαι ψυχικαὶ ἀλλοιώσεις εἴτε βαθύνουσι τὸν ἡμέτερον ὕπνον, ἢ καθιστῶσιν αὐτὸν μέχρι βαθμοῦ τινος ἀδύνατον.

Διὰ τῆς παραιτήσεως ἀναπτύξεως τῆς τοιαύτης σειρᾶς τῶν ἰδεῶν καταλήγομεν φυσικῶς εἰς τὸ γνωστὸν γεγονός, ὅτι νοσήματα τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ συνεπάγονται εἴτε ἀϋπνίαν εἴτε νοσηρὰν παράτασιν τῆς συνήθους (7—10 ὡρῶν παρὰ τῷ ὑγιῶς ἔχοντι) διαρκείας τοῦ ὕπνου. Γινώσκομεν ἐν ἄλλοις τὴν οὕτω καλουμένην νευρικὴν ἀϋπνίαν, τὸν χείριστον τοῦτον ἐπισκέπτην τῶν ταύτῃ ὑποκειμένων. Ἕτερος πάλιν παρατηροῦνται, ἀκριδῶς τοῦ αὐτοῦ ἕνεκεν αἰτίου, ὅτι ἀσυνήθως πολὺ κοιμῶνται καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἡμέραν διαρκῶς νυστάζει φαίνονται, εἰς τρόπον ὥστε, ὁπουδήποτε κἂν καθήσωσιν, ἀκοντες εἰς τὸν Μορφέα παραδίδονται.

Χεῖρον τυγχάνει καὶ ἐνδοιασμοὺς παρὰ τοῖς οἰκείοις προκαλεῖ τὸ φαινόμενον, καθ' ὃ ὑποπίπτει τις εἰς τὸν οὕτω καλούμενον διαρκῆ ὕπνον, ὃν ἠδύνατό τις νὰ συγκρίνῃ πρὸς τὸν χειμερινὸν ὕπνον πολλῶν θηρίων. Ἐν τούτοις παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ ὑπάρχουσιν ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἄλλα αἴτια. Δυνάμεθα μετὰ πολλῆς τῆς θετικότητος νὰ διαδεδαιώσωμεν ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν ἐπιδεικτικῶς παριστανομένων ὡς εἰς μακρὸν ὑποπεσόντων ὕπνον εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νευροπαθεῖς, ἐν μέρει δὲ καὶ πάσχουσιν ὑπὸ ἐγκεφαλικοῦ νοσήματος. Ἡ σημερινὴ ἰατρικὴ γινώσκει κάλλιστα τὴν τοῦ νευρικοῦ ὕπνου κατάστασιν. Γινώσκομεν ὅτι πολλοὶ ἀσθενεῖς πάσχουσιν ἐκ τοῦ νοσήματος τοῦ ὑποπίπτειν εἰς ὕπνον.

Ἐν τῷ ἄλλοτε ὁριστομένῳ ὑπὸ τὴν ἰμὴν διεύθυνσιν τμήματι τῶν νευροπαθῶν ἐν τῷ νοσοκομείῳ (Rochusspital) ἐνοσήλευον πρό τινων ἐτῶν ἀσθενῆ τινα, ἀποσταλεῖσαν ὑπὸ τῆς κυρίας αὐτῆς κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ νοσοκομεῖον, διότι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς οἰκιακῆς ἐργασίας ἀπεκοιμήθη αἴφνης ἐν τῷ μαγειρείῳ, ἀδυνάτου καταστάσης τῆς ἀφυπνίσεως αὐτῆς δι' οἱασδήποτε τῶν κοινῶν μεθόδων, δι' ὧν συνήθως οἱ ἐν ὕπνῳ εὑρισκόμενοι ἀφυπνίζονται. Αὕτη ἐκοιμήθη ἐν πλήρει ἡμέρᾳ ἐπὶ ὥρας πολλὰς καὶ κοιμωμένη εἰς τὸ νοσοκομεῖον ἐπὶ τέλους μετήχθη. Ψυχρὰ καὶ θερμὰ λουτρά, διεγερτικαὶ ἐνέσεις, τὰ ἰσχυρότερα μέσα δὲν ἐπέτυχον ν' ἀφυπνίσωσιν αὐτήν. Ἐγερθεῖσαν μόνον κατόπιν 48 ὡρῶν, τρίδουσαν δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς μετὰ τῆς ἐρωτήσεως ποῦ εὑρίσκεται. Οὐδὲν ἐνθυμεῖτο ἐξ ὅσων συνέδησαν αὐτῇ. Ἐξετάσας τὴν ἀσθενῆ, ἐν ἐγρηγόρσει διατελοῦσαν, εἶρον ὅτι ἔπαιζεν ὀστεροεπιληψίαν. Ὀφθέντα δὲ συνεπέρανα ὅτι αὕτη προσβάλλεται ὑπὸ ὕπνου ἀντὶ σπασμῶν καὶ ἀνάμνησιν ἰσόχρωμ ἐλπίζων ὅτι ἠδυνάμην πιθανῶς νὰ παρατηρήσω παραπλησίαν ὕπνωσιν αὐτῆς καὶ ἐν τῷ νοσοκομείῳ. Ἑδδομάδες τινὲς παρῆλθον καὶ ὅμως οὐδὲν ἐπεφαίνετο. Ἡ ἀσθενὴς ἐπεδίμει σῶμα νὰ ἐξέλθῃ τοῦ νοσοκομείου, ἐπὶ τούτῳ ἀπέλυσα αὐτὴν· ἐν τούτοις μόλις τρεῖς παρῆλθον ἡμέραι καὶ χωροφύλαξ εὗρεν αὐτὴν προῖόν τινα ἐν τῷ ἀσυλλίῳ τῆς πόλεως ἐπὶ θρανίου καθημένην καὶ ὑπνώττουσαν. Ὁ ὑπάλληλος οὗτος, κατόπιν πολλῶν ἀποπειρῶν πρὸς ἀφύπνισιν αὐτῆς, ἀναγνωρίσας ὅτι εἶχε πρὸ αὐτοῦ πιθανῶς σοδαρῶς ἀσθενῆ γυναῖκα, ὁδήγησεν αὐτὴν κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ νοσοκομεῖον. Αὕτη εἶχε προσαχθῇ ἐκεῖ ἐν ἑτέρῳ τμήματι καὶ ἐπιστεύθη ὅτι προὔκειτο περὶ δεδηλητηριασμένης· ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν 36 ὡρῶν, ἀφυπνισθεῖσα ἐκείνη, ἀρνήσατο ὅτι εἶχεν ἐξέλθει εἰς περίπατον, ἐκαδέδη καὶ διελογίζετο διατί τὰ μὴ εὑρίσκῃ ἐργασίαν ὡς ὑπηρέτρια· οὐδὲν τῶν περιστάσεων γινόμενον, οὐδὲν ἐνθυμεῖται ἐξ ὅσων συνέδησαν αὐτῇ. Πρόδηλον ὅτι ἡ ἀσθενὴς ἦτο σκρύπτατον παράδειγμα ἀείνου, αἵτινες καταλαμδάνονται ὑπὸ αἰφνιδίου ὕπνου. Ἀπολυθεῖσα πάλιν ἠδελτίωσε πιθανῶς τὴν τύχην αὐτῆς, ὥστε νὰ μὴ ὑποπίπτῃ εἰς συνταρακτικὰς διαλογισμοὺς πλέον καὶ κατὰ συνέπειαν θ' ἀπηλλάγη καὶ τοῦ ὕπνου τούτου. Ἔκτοτε ὅμως δὲν ἐπανεῖδον αὐτήν.

Ἑτέρα ἀσθενὴς μετὰ παραπλησίας προσδολῆς ὑπὸ ὕπνου, εὑρίσκεται ταυτὸν ἀριδῶς ἐν τῷ ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν μου τμήματι τῶν νευροπαθῶν. Αὕτη πάσχει σοδαρὰν νευρασθένειαν καὶ κοιμᾶται τακτικῶς καθ' ἕκαστον μῆνα τρεῖς ὅλας ἡμέρας. Ἐνταῦθα ἔχομεν πρὸ ἡμῶν τροποποίησιν τυπικοῦ φαινομένου· γινώσκομεν ἐκ προτέρου κατὰ ποίαν ἡμέραν ἡ ἀσθενὴς θὰ κοιμηθῇ. Ἐν τούτοις θὰ ἀπεπλάνων τοὺς ἀναγνώστας μου ἂν μὴ ἀμέσως ἐκήρυσσον ὅτι ἡ ἀνωτέρω περιγραφεῖσα καὶ ἄλλαι παραπλήσιαι περιπτώσεις προσδολῆς τινὸς ὑπὸ ὕπνου δὲν ἀποτελοῦσι πραγματικὸν φυσιολογικὸν ὕπνον. Ἡ κατάστασις ἐν τῇ πλείσταις τῶν περιπτώσεων εἶναι παραπλησία πρὸς τὴν κατάστασιν ὑπνώττοντος, ἐν γένει ὅμως ἐλλείπουσιν ἐξ αὐτῆς τὰ ἀπόλυτα φαινόμενα καὶ αἱ ἰδιότητες τοῦ φυσικοῦ ὕπνου. Ἀναγνωρίζεται μάλιστα ὅτι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ σπασμωδική τις κατάστασις συγκρατεῖ δεδεσμευμένα τὰ τῆς ζωῆς φαινόμενα· οἱ πλεῖστοι τῶν ἀσθενῶν ἔχουσι δεδηλωμένην μυϊκὴν ἀκινησίαν, εἰσὶν ἀναίσθητοι πρὸ τοῦ θορύδου καὶ τοῦ φωτός, ἡ τοῦ δέρματος αἰσθητικότης ἐξουδετεροῦται ἐπίσης παρ' αὐτοῖς καὶ δύνασαι τις νὰ νύξῃ ἢ κινήσῃ ἢ καύσῃ αὐτοὺς χωρὶς ἡ ἐλαχίστη νὰ ἐπέλθῃ ἀντίδρασις. Οἱ Γάλλοι ἀποκαλοῦσι τὴν κατάστασιν ταύτην «προσδολὴν ὑπὸ λιθάργου μετὰ φαινομενικοῦ θανάτου». Πρὸ ἐτῶν συνέδη ἐν Βιέννῃ τὸ ἑξῆς ἀξιοσημείωτον. Δεσποινὶς ὑπέπεσε κατόπιν σφοδρῶν σπασμῶν εἰς τοιαύτην λήθαργικὴν κατάστασιν· οἱ συγγενεῖς αὐτῆς ἐπίστευον ὅτι ἀπέθανε. Οἱ κληθέντες διασημότατοι ἰατροὶ ἐδιογνώμονον, τοῦ Μελφάτη, ἰδιαιτέρου ἰατροῦ τοῦ δουκὸς τῆς Ραϊχστάτης καὶ τοῦ Στανδεχάϊμερ, ἰδιαιτέρου χειρουργοῦ τοῦ αὐτοκράτορος, θεωρησάντων ὡς σοδαρωτάτην τὴν τῆς ἀσθενοῦς κατάστασιν, τοῦ δὲ διασήμου Πέτρου Φράγκ πιστεύσαντος ὅτι εἶχεν ἀποθάνει ἤδη ἢ εἰς τὴν ἐξέτασιν αὐτῶν ὑποθληθεῖσα. Καὶ ὅμως μετὰ παρέλευσιν 36 ὡρῶν ἡ ἐν λόγῳ δεσποινὶς ἐκτήσατο ἦν καὶ πρότερον ζωηρότητα καὶ χάριν. Σήμερον λοιπὸν οἱ διὰ τὰ νευρικὰ παθήματα ἰατροὶ εἰδικοὶ δὲν σείουσι τόσον τὴν κεφαλήν, ὁσάκις παραπλήσιόν

τι αὐτοῖς ἐμφανίζεται. Γινώσκουσι καλῶς, ὅτι αἱ μεγάλαι νευρώσεις τῆς τε ὑστερίας καὶ τῆς νευροπαθείας δύνανται νὰ προκαλέσωσιν οὐχὶ σπανίως τοιαύτην κατάστασιν παρά τε ἀνδράσι καὶ παρὰ γυναιξί. Σήμερον ἐν συγκαλοῦνται πλέον μεγάλα ἰατρικὰ συμβούλια, ἀλλ' ἐν ὑπομονῇ ἀναμένεται τὸ τέλος τῆς σπασμωδικῆς προσβολῆς.

Οὐχὶ σπανίως ὅμως παρουσιάζεται τοιαύτη ὕπνωσις ὑπὸ τοιαύτην τινὰ μορφήν, ὥστε προσομοιάζει πρὸς τὸν φυσικὸν μᾶλλον ὕπνον ἢ πρὸς σπασμωδικὸν ἀποτέλεσμα. Αἱ τοιαῦται περιπτώσεις εἶναι αἱ καλοήθεναι αὐτοϋπνώσεις. Ὁ νευροπαθὴς κοιμᾶται τὴν ἡμέραν καὶ εἰκοσάκις ἔτι, εὐκόλως ὅμως ἀφυπνίζεται ἢ καὶ ἐγείρεται μόνος μετὰ 20 ἢ 30 λεπτά.

Ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ δεινότεραι προσβολαὶ τοῦ ὕπνου, διαρκοῦσαι συχνάκις ἐπὶ ἑβδομάδας καὶ μῆνας ὅλους, ἀποτελοῦσαι δ' ἀντικείμενον πλείστων ὅσων θεωριῶν, πολλῶν αὐτῶν ἐξηγουμένων ὑπὸ τοῦ ἁπλοῦ λαοῦ συχνάκις ὡς φαινομενικὸν θανάτου. Συνήθως τὸ τὴν ὑπὸ ὕπνου προσβολὴν προκαλοῦν εἶναι ἐγκεφαλικαὶ διαταράξεις. Τοῦτο ἐγίνωσκον καὶ αὐτοὶ οἱ κλασικοὶ καὶ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ Λίνειάδι (Βιβλ. 5. στ. 853) ἀναγινώσκομεν ὅτι ὁ πηλιλεύθερος ἀνοικτοῖς τοῖς ὄμμασιν ἀποκοιμᾶθη, ὅτε ὁ τοῦ πονήματος ἥρως ἀφαγγίθη αὐτῷ τὰς ὀδυνηρὰς περιπλανήσεις αὐτοῦ.

Κατὰ συνέπειαν ὡς ἀποτέλεσμα τῶν ἡμετέρων παρατηρήσεων καταλήγομεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ νευρικὸς διαρκὴς ὕπνος δὲν εἶναι ἀνεξάρτητον νόσημα, ἀλλ' ἁπλῶς μερικὸν φαινόμενον μιᾶς τινὸς μεγάλης νευροπαθείας. Μέχρι τοῦδε εἴχομεν ὑπ' ὄψιν κυρίως τὰ ὑστερικὰ νοσήματα καὶ τὴν νευραθένειαν, ἀλλ' ὕπνωσις ἐπέρχεται καὶ κατὰ τὴν ἐπιληψίαν. Γινώσκομεν π. χ. ὅτι ὁ συνήθης ἐπιληπτικὸς σπασμὸς καταλήγει συχνάκις εἰς ὕπνον ἐπὶ ὥρας ὅλην διαρκοῦντα. Παρὰ πολλοῖς ἀσθενέσιν ἀποτελεῖ τοῦτο φαινόμενον κοπώσεως ἐνῶ παρ' ἄλλοις δύναται νὰ προτομοιασθῇ πρὸς τὴν προσβολὴν σπασμοῦ. Συμβαίνει μάλιστα εἰ καὶ σπανιώτερον ἡ ὑπὸ τοῦ ὕπνου προσβολὴ ν' ἀντικαταστήσῃ τὴν τῶν σπασμῶν· οἱ ἀσθενεῖς ἀποκάμνουσιν, ὑποπίπτουσιν εἰς βαθὺν ὕπνον καὶ οἱ ἰατροὶ καταπολεμοῦσι τοῦτο ὡς προσβολὴν ὑπὸ σπασμῶν. Ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχει ἀποδείκνυται ὑπὸ τῆς θεραπευτικῆς ἐπιτυχίας, διότι τὰ τοῦ σπασμοῦ καταπολεμοῦντα φάρμακα καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ ὕπνου προσβολῆς εὐνοϊκὴν ἐξασκοῦσιν ἐπιρροήν. Αἱ ἀπὸ τῆς ἐπιληψίας προκαλούμεναι ὅμως ὑπνώσεις διαρκοῦσιν ὀλιγώτερον τῶν καθαρῶς νευρικῶν.

Ἐν τέλει ὀφείλω νὰ ποιήσωμαι μνείαν καὶ τῶν ὑπνωτικῶν ἐκείνων καταστάσεων, αἵτινες προκαλοῦνται ὑπὸ δεδηλωμένων διαταράξεων τοῦ πνεύματος. Ἐνταῦθα ἀνάγεται ἡ παραφροσύνη. Πολλοὶ ἀσθενεῖς ἔχουσι τὴν ἀνάγκην ἰδίαν ὅτι ἀπέναντι, κατακλίνονται δὶ ἀλίνητοι, ἀπέχουσι τοῦ λαμβάνειν τροφὴν καὶ τηροῦσι κεκλεισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς ὁ κοιμώμενος. Πρό τινος ἐξήτασα τοιοῦτον ἀσθενῆ ἐν τῇ ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν μου κλινικῇ, ὅστις ἐπὶ 48 ὅλας ὥρας ἔκειτο ἐν τῇ κλίνῃ ὡς νεκρὸς καὶ καθ' ὅλον τοῦτο τὸ διάστημα ἐτρέφετο κατ' ἀνάγκην τεχνητῶς. Ἀίφνης ἠγέρθη, ἀλλ' ἐπὶ ἑβδομάδας οὐδὲ συλλαβὴν ἐπρόφερε. Συχνάκις ἡ ἰδιάζουσα συμπεριφορὰ προκαλεῖται ὑπὸ ἄλλων ἰδεῶν παραφροσύνης· Ὁ ἀσθενὴς ἀκούει φωνὰς προτακλούσας αὐτὸν νὰ μὴ τολμήσῃ νὰ κινηθῇ, διότι ἄλλως ζῶν ἐκπυροβοληθήσεται· συνεπείᾳ τῆς ἐγκεφαλικῆς ταύτης διαταράξεως ὁ ἀσθενὴς μένει πάντῃ ἀκίνητος καὶ ὡς κοιμώμενος, καίπερ πλησιέστατα γρηγορῶν καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πάσχων ἀϋπνίαν συνεπείᾳ τῆς φοβερᾶς παραληρίας.

Ἐπειδὴ, ὁ ὕπνος εἶναι κυρίως λειτουργία τῶν τοῦ ἐγκεφάλου ἡμισφαιρίων πρὸ δεκαετηρίδων ὅλων κατορθώθη, τεχνητῶς ἡ πρόκλησις διαρκοῦς ὕπνου ὡς ἀποτελέσματος ἐγκεφαλικῆς παθήσεως παρὰ ζώοις. Ἂν τις ἀποστερήσῃ κατώτερα θηρία τοῦ ἐγκεφάλου αὐτῶν εἴτε καθ' ὁλοκληρίαν εἴτε μερικῶς, ταῦτα ὑποπίπτουσι τότε εἰς ληθαργώδη ὑπνωτικὴν κατάστασιν. Ἡ τοῦ ἐγκεφάλου ἀποστερηθεῖσα ἀλεκτορὶς μένει ἀκίνητος ἔν τινι θέσει, μὴ φροντίζουσα οὔτε περὶ τροφῆς οὔτε περὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου. Ὅταν λοιπὸν ζῶον, τοιαύτην ὑποστὰν ἐγχείρησιν, συγκρίνῃ τις πρὸς ἀσθενῆ ὑπὸ ὕπνου καταλαμβανόμενον ἀδύνατον νὰ παραγνωρίσῃ τὴν ὑφισταμένην ἀναλογίαν. Συνήθως βεβαιοῦται ὅτι ἡ σήμερον τοσοῦτον καλῶς ἐγνωσμένη ὑπνωσις οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ τεχνητὸς ὕπνος. Ἡ θεωρία ὅμως αὕτη δὲν εἶναι ὅλως κατάλληλος. Ὑπνωσις καὶ ὕπνος εἶναι πράγματι ἀδελφά, οὐχὶ ὅμως καὶ ἰσοδύναμα. Τοῦτο ἀποδείκνυται εὐκόλως. Πόσον διαφόρως συμπεριφέρεται ὁ χάριν δοκιμῆς ὑπνωτιζόμενος; περιπίπτει εἰς βαθὺν ὕπνον, ὃν ὅμως δὲν δύναταί τις νὰ καλέσῃ πάλιν τεχνητῶν καὶ κατὰ τὸν ὅποῖον πολὺ ὀλιγώτερον παρατηροῦνται τὰ φαινόμενα τοῦ φυσικοῦ ὕπνου.

ΟΙ ΙΝΔΟΙ ΑΝΙΧΝΕΥΤΑΙ.

Ὁ κυριώτερος πλοῦτος τῶν ἰθαγενῶν Ἰνδῶν ἰδίᾳ δὲ τῶν παρὰ τοὺς μεγάλους ποταμοὺς, τὸν Ἰνδὸν καὶ τὸν Γάγγην, συνίστανται ἐξ ἀγελῶν κτηνῶν· κατὰ συνέπειαν οὐδὲν τὸ θαυμαστὸν ἂν ἀνεπτύχθη ἐκ τούτου ὅλως ἰδιάζον ἐπάγγελμα τὸ τῆς κλοπῆς ἵππων καὶ βοῶν. Ἂν ὁ κλέπτης μὴ καταδιωχθῇ ἀμέσως σπανίως συμβαίνει νὰ ἐπανίδῃ τις τὴν οὐρὰν τοῦ κλαπέντος ἵππου ἢ βοός, ὡς ὁ Ἰνδὸς ἐκφράζεται, τότε λοιπὸν ἐπέρχεται καὶ ἡ ἀνάγκη τοῦ ἀποθεῖναι εἰς Ἰνδὸν ἀνιχνευτήν. Οἱ Ἰνδοὶ οὗτοι ἀνιχνευταὶ εἰσι τὸ φοβερὸν οὐ μόνον τῶν κλεπτῶν ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν λοιπῶν κακούργων. Ἐξ πᾶν κοινωνικὸν ἐπάγγελμα ἐν Ἰνδικῇ οὗτω καὶ τὸ ἐπάγγελμα τῶν ἀνιχνευτῶν εὑρηται περιωρισμένον ἐν ὡρισμένῃ τάξει κληρονομικῶς ἀπὸ πατρὸς εἰς υἱὸν μεταδιδόμενον. Ὑπάρχουσιν οἰκογένειαι ἀνιχνευτῶν, οἵτινες μεθ' ἱριστικότητος καὶ ὑπερηφανείας δεικνῦσιν ἀρχικὸν στέλεχος τοῦ φύλου αὐτῶν, τὸ ὁποῖον θὰ ἐξήλευον πολλαὶ εὐγενεῖς οἰκογένειαι τῆς Εὐρώπης. Οἱ Κογῆ, ἤτοι ἀνιχνευταὶ ἢ διῶκται, παῖδες ἔτι λαμβάνονται ὡς συνοδοὶ εἰς τὴν τῶν κακούργων καταδίωξιν καὶ μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιμελείας καὶ μερίμνης καταρτίζονται ἐν τῷ ἐπικινδύνῳ τούτῳ ἐπαγγέλματι. Ἡ εὑρετικὴ ὅμως αὐτῶν δύναμις καὶ ἡ καρτερία εἶναι σχεδὸν ἀξιοθαύμαστοι. Ἐπιδέξιος ἀνιχνευτὴς ἀναγνωρίζει ἐκ σημείων, σχεδὸν δυσδιαγνώστων, πῶς ὁ καταδιωκόμενος δίεφυγε, ποῦ κατέφυγε καὶ ἐπὶ πόσον εἰς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ ἄσυλον διέμεινεν, ἂν ἀπέκαμεν ἐκ τοῦ καμάτου, τί φέρει μεθ' ἑαυτοῦ καὶ πλείστας ἄλλας λεπτομερείας. Ἐγὼ αὐτός, λέγει ὁ περὶ τοῦ παραδόξου τούτου ἐπαγγέλματος τῶν Ἰνδῶν ταῦτα ἀφηγούμενος, ἔσχον πρὸ μικροῦ εὐκαιρίαν νὰ ἴδω Κογῆ, τινα, ἐνασχολούμενον ἐν αὐτῷ ἀκριβῶς τῷ ἔργῳ αὐτοῦ. Πάρυτα ἀνευρίθησαν τὰ ἴχνη τοῦ κλέπτου, τότε δὲ ἀληθῆς ἤρξατο διωγμός, τῶν διωκόντων ἀκολουθούντων ἴχνη, ἅπερ ὁ ὀφθαλμός μου, καίπερ μὴ συγκατασσόμενος ἐν τοῖς στερουμένοις ὀξυδερκείας, οὐν ἠδύνατο ὅμως ν' ἀνακαλύψῃ. «Ἰδοὺ αὐτόν», ἔλεγεν ὁ Κογῆ, δεικνὺς σχεδὸν ἀφανῆ τινα ἴχνη, «ἀνεπάθη πρὸς στιγμὴν ὁ κλέπτης· φέρει δὲ δύο ἄθματα. Ἰδοὺ πάλιν ἀνεπάθη, ταύτην ὅμως τὴν φορὰν μακρότερον καὶ ἐκάπνισε πρὸς τούτοις». Πρὸς ἀπόδειξιν ἔδειξεν ὀλίγην τέφραν, ἣν μόνον τὸ ὡς ἀετοῦ ὄμμα ἑνὸς Κογῆ ἠδύνατο ν' ἀνακαλύψῃ. Τοιουτοτρόπως καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἠκολουθοῦμεν τὰ ἴχνη καὶ κατὰ τὴν ἑσπέραν πραγματικῶς ἀνεκαλύψαμεν τὸν κλέπτην ὅστις ἐφρόνει ὅτι εὑρίσκετο ἐν ἀσφαλείᾳ. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὅμως ἡ καταδίωξις συνδέεται μετὰ μειζόνων δυσχερειῶν. Ἐνῷ ὁ Κογῆ πᾶσαν καταβάλλει τὴν ἀνιχνευτικήν αὐτοῦ δύναμιν εἰς ἀνακάλυψιν τοῦ κακούργου καὶ ὁ τελευταῖος οὗτος συχνάκις εἶναι ἐπίσης πονηρὸς καὶ πᾶσαν χρησιμοποιεῖ πανουργίαν εἰς παραπλάνησιν τοῦ Κογῆ καὶ διάσωσιν ἑαυτοῦ ἀπὸ τῆς ἀνακαλύψεως. Ἀφοῦ, π. χ., ἐπί τινα χρόνον περιπατήσῃ γυμνόπους, εἶτα τυλίσσει ἄβφνης τοὺς πόδας διὰ τεμαχίου ὑφάσματος, προχωρεῖ ἐπί τινα λεπτὰ καθήμενος ἐπὶ βοός, ἐπιστρέφει ἢ βαδίζει διὰ μέσου ρύακος ἢ ποταμίου. Καὶ ὅμως πάντα ταῦτα δὲν παραπλανῶσι τὸν καλὸν καὶ ἐπιδέξιον ἀνιχνευτήν. Ἡ ἀπόστασις δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἐν τῇ τοιαύτῃ ἀνιχνευτικῇ καταδιώξει, πρὸ μικροῦ δὲ συνέβη ἐν Κασιμίρῃ, εἷς Κογῆ νὰ καταδιώξῃ κακοῦργον εἰς ἀπόστασιν τριακοσίων χιλιαμέτρων καὶ ἐπέκεινα καὶ ἐπὶ τέλους ν' ἀνεύρῃ αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ μικροῦ χωρίου, ὅπου εἶχε περιορισθῆ συνεπείᾳ κλοπῆς, ἣν εἶχε διαπράξει αὐτόθι. Πολλάκις συμβαίνει ὥστε κακοῦργοι μικρότερα νὰ διαπράττωσι κακουργήματα ἵν' ἀποφύγωσι τήν τε καταδίωξιν τῶν Κογῆ καὶ βαρυτέραν ποινήν.

Πολλοὶ Κογῆ εἶναι διάσημοι διὰ τὴν ὑπ' αὐτῶν γνῶσιν τῶν θέσεων. Γινώσκουσιν οὗτοι τὰ ἴχνη ἑνὸς ἑκάστου ἀνθρώπου ὡρισμένης τινὸς περιφερείας, ἂν τρόπον ἡμεῖς διατηροῦμεν ἐν τῇ μνήμῃ τὴν εἰκόνα

προσώπου τινός. Ἡμέραν τινὰ ἐκλάπησαν κοσμήματα τινα παρὰ τοῦ Μαχαράγια τῆς Καπουρτάλας. Πάρυτα προσεκλήθη ὁ Κογῆ, ὅστις, ἀνακαλύψας τὰ ἴχνη, εἶπεν ἀπαθῶς ὅτι ὁ κλέψας ἦτο ὁ δεῖνα· καὶ πράγματι ὁ ὑποδειχθεὶς ἀνὴρ ἀνεκαλύφθη, καθ' ἣν ἀκριβῶς στιγμὴν ἐνησχολεῖτο εἰς τὴν διάλυσιν τῶν κλαπέντων. Ἡμέραν τινὰ πάλιν ἑτέρα διεπράχθη κλοπή· ὁ Κογῆ ἐφαίνετο γνωρίζων τὰ ἴχνη καὶ ὅμως δὲν συγκατατίθετο νὰ ὀνομάσῃ πρόσωπα, καίπερ μυκτηριζόμενος ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν ἐπὶ τῇ νομιζομένῃ αὐτοῦ ἀποτυχίᾳ. Τυχαίως ὅμως κατόπιν ἀνευρέθη, ὅτι ὁ κλέπτης ἦτο ὁ ἴδιος αὐτοῦ υἱός· οὐδεμία βεβαίως ἀνάγκη νὰ προστεθῇ ὅτι κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην διέφυγεν ὁ κλέπτης τὴν ποινήν.

Παράδειγμα τῆς καταπληκτικῆς εὑρετικότητος τοῦ Κογῆ ἔστω καὶ τὸ ἑξῆς: Ἀνιχνευτής τις κατεδίωξε κακοῦργον μέχρι τῶν ἀκτῶν ποταμοῦ· ἐκεῖ ἀπώλεσε τὰ ἴχνη διότι μικρὸν πρὸ αὐτοῦ εἶχε διαβῆ τὸν ποταμὸν ὁ Μαχαράγιας ἐν συνοδείᾳ 200 ἀνδρῶν. Πρὸ τοσούτων λοιπὸν ἰχνῶν ἀδύνατος ἐφαίνετο ἡ ἀνεύρεσις τῶν μέχρι τοῦδε ὑπ' ὄψει αὐτοῦ ἰχνῶν τοῦ κακούργου. Ὁπωσδήποτε ὁ Κογῆ ἀπεφάσισε νὰ μὴ παραιτηθῇ τὴν καταδίωξιν αὐτοῦ. Ἵνα λοιπὸν κάλλιον τὰ πρότερα ἴχνη ἐντυπώσῃ εἰς τὸν νοῦν ὑπέστρεψεν ἐπὶ πολλὰ μίλια ἐπὶ τῶν προτέρων τούτων ἰχνῶν, ἐπανῆλθεν εἶτα εἰς τὴν ἀκτήν, διεπεραιώθη καὶ ἀνεῦρε πράγματι, ἐν μέσῳ διακοσίων καὶ ἐπέκεινα ἰχνῶν, τὰ ἴχνη τοῦ καταδιωκομένου, ὃν ἀνεκάλυψε κατόπιν ὑπεροκταημέρου καταδιώξεως. Ἀξιοσημείωτον πρὸς τούτοις ὅτι ἐν Καπουρτάλᾳ ζῇ Κογῆ τις, χωλὸς ἀπὸ ἐτῶν· καὶ ὅμως ἱππεύων καὶ ὡπλισμένος διὰ μακρᾶς ῥάβδου παρακολουθεῖ τὰ ἴχνη καὶ ἀποτελεῖ τὸ φόβητρον πάντων τῶν κακούργων. Ἡ χωλότης αὐτοῦ προσκλήθη ὑπὸ δηλητηριάσεως. Φυσικῶς οἱ Κογῆ διακυβεύουσι τὴν ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς αὐτῶν.

Κατὰ τὴν καταδίωξιν κλαπέντων κτηνῶν ὁ Κογῆ γινώσκει ἐπακριβῶς ἂν τὸ κλαπὲν κτῆνος ἐσύρετο, ἢ ἂν ὁ κλέψας ἐκάθητο ἐπ' αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀπαγωγήν. Ὅταν οἱ τύποι τῶν ἰχνῶν τῶν ὀπισθίων ποδῶν εἶναι ἀριδηλότεροι, τοῦτο μετὰ βεβαιότητος προδίδει ὅτι ὁ κλέπτης ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ κτήνους, διότι οἱ ἰθαγενεῖς συνειθίζουσι νὰ καθῆνται οὐχὶ ἐν τῷ μέσῳ ἀλλὰ κατά τι ὀπισθεν, ἂν δὲ τὸ κτῆνος ἔφερε φορτίον τότε τὰ τῶν ποδῶν αὐτοῦ ἴχνη ἀπέχουσιν ἀλλήλων κατὰ βραχύτερα διαστήματα, διότι φυσικῶς τὸ βῆμα εἶναι βραχύτερον παρ' ὅταν ἁπλῶς διώκεται κτλ.

Διὰ τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ ἀγγλικοῦ πολιτισμοῦ, ὕπνερ παρακολουθεῖ ἡ φιάλη οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, οἱ καλοὶ Κογῆ ὡς τόσα ἐπιχώρια ἐπαγγέλματα καὶ τεχνουργήματα, θὰ γενώσκωνται μόνον ἐξ ἀκοῆς, εἰσαγομένων ἀντὶ μερικῆς ἀποζημιώσεως ἐπὶ τούτῳ τοῦ παιγνιδίου κρίκετ, τοῦ τῆς ποδοσφαίρας, τοῦ ποτοῦ χουΐσκη τοῦ στρατοῦ τῆς σωτηρίας κλπ.

Η ΔΕΥΤΕΡΑ ΜΗΤΗΡ.

ΔΙΗΓΗΜΑ.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον ἀριθμόν).

VIII.

Τὴν ἑσπέραν τῆς τετάρτης ἡμέρας ὁ ἰατρὸς ἀπῆλθε μᾶλλον ἐμπεριστατος. Ἐὰν ἡ ἀσθένεια δὲν ἐξεδηλοῦτο ὁ φόβος, περὶ δυστυχήματος ἦν μέγας. Ἡ Ὀδίλη, ἥτις, συνοδεύσασα τὸν ἰατρὸν ἀπερχόμενον ἔλαβεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ στόματος αὐτοῦ τὴν δήλωσιν ταύτην, ἐπανέκαμψεν εἰς τὴν αἴθουσαν βαρέως λυπουμένη διότι οὐδὲν ἠδύνατο, ταῦτα δὲ οὐχὶ ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων, ἀλλ' ἕνεκα τῆς θελήσεως τῆς κυρίας Βρίς. Ἀ! Ἐὰν ἠδύνατο νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν κεκλεισμένον δ' αὐτὴν θάλαμον ἐκεῖνον!.. Εὐρροσύνως θὰ ἀνελάμβανε πάντας τοὺς κόπους καὶ τοὺς μόχθους.

Ἡ ἑσπέρα ἦν σκυθρωπή. Νέφη προσψαύοντα σχεδὸν τὰς στέγας ἔτρεχον ὠθούμενα ὑπὸ σφοδροτάτου ἀνέμου, καὶ ἐκ τῶν φύλλων τῶν δένδρων σταγόνες τῆς βροχῆς ἔπιπτον ἐπὶ τῆς κεκορεσμένης ἤδη γῆς, κινουμένων τῶν φύλλων ὑπὸ τοῦ ἀνέμου. Ἡ Ὀδίλη, μὴ δεχθεῖσα ν' ἀνάψωσι τὰ ῥῶτα, ἤνοιξε τὴν θύραν καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὸ περιστύλιον.

Πόσον θλιβερὰν ὄψιν εἶχεν ἡ οἰκία ἐκείνη, ἥτις τὸ πάλαι ἐπληροῦτο ζωῆς ἐκ τῆς ζωηρότητος τοῦ Ἐδμόνδου. Καὶ αὐτός ὁ Θάνατος θὰ κατέλιπεν ὀλιγώτερον εἰδεχθῆ ἴχνη καὶ φόβους φασματώδεις. Ὁ Θάνατος, γεγονὸς ὃν τετελεσμένον, ἄγει μετ' αὐτοῦ πᾶσαν τὴν συνοδείαν τῆς τρομερᾶς σιγῆς, τῆς ἀγωνιώδους ἀμφιβολίας, τῆς ἀνυποφόρου ἀγωνίας, αἵτινες προηγοῦνται αὐτοῦ. Εἶναι τρομερώτερος διότι εἶναι τετελεσμένον γεγονός, ἀλλ' ὁ οἶκος δι' οὗ διῆλθε περιπίπτει πάλιν εἰς γαλήνην καίτοι θλιβερὰν.

— Τί θὰ εἰπῇ ἀρά γε ὁ Ριχάρδος; Πρέπει νὰ τὸν μηνύσω; ἐσκέπτετο ἡ Ὀδίλη, τὸ δὲ πνεῦμα αὐτῆς κατεβλήθη ἐπὶ τέλους ἀπὸ τοῦ νὰ ἐξετάζῃ ἀδιακόπως τὴν αὐτὴν ἰδέαν, ἔπαυσε λειτουργοῦν, ὡς αἰχμάλωτον ζῶον, ἐν στενῷ χώρῳ περικλεισμένῳ.

Ὁ ἄνεμος ἀπέσπασεν ἐκ φιλλύρας φύλλα, τὰ δὲ ἴχνη ταῦτα τῆς τρικυμίας ἐστροβύλιζον ἐν ταῖς δενδροστοιχίαις, μέχρις οὗ νέος ἄνεμος διεσκόρπιζεν αὐτὰ μακράν. Ἡ Ὀδίλη ριγήσασα ἐπανῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν, ἔκλεισε τὴν θύραν μετὰ πεφοβισμένης σπουδῆς, ὡς οἱ φόβῳ συσχεθέντες ὑπὸ τῶν διηγήσεων τῶν τροφῶν παῖδες, οἱ ὁποῖοι, μόλις ἐξερχόμενοι τοῦ δωματίου αὐτῶν εἰς σκοτεινὸν διάδρομον, ἐπανέρχονται περίτρομοι εἰς δωμάτιον ἔνθα παραμένουσι πολλοί.

— Εἶμαι φοβιτσιάρα! εἶπε καθ' ἑαυτήν. Αὐτὴ ἡ ὀργία καὶ ἡ καταδίκη μου εἰς ἀχρηστίαν, μὲ πιέζουν.... Ἐπλησίασεν εἰς τὴν ἑστίαν ὅπως κρούσῃ τὸν κώδωνα καὶ φέρωσιν αὐτῇ φῶς, ἐνῷ ὅμως διήρχετο τὴν εὐρεῖαν αἴθουσαν ρίγη παροδικὰ ἐκάλυπτον τοὺς ὤμους αὐτῆς, δὲν ἐτόλμα δὲ νὰ στρέψῃ τὸ ὄμμα πρὸς τὰ παράθυρα, φωτιζόμενα ἔτι ὑπὸ τοῦ ὠχροτάτου φωτός. Ἐνόμιζεν ὅτι θὰ ἔβλεπε φοβερόν φάσμα διαζωγραφιζόμενον ἐν τῷ βάθει.

Πρὶν ἢ ἐγγίσῃ τὸ σχοινίον τοῦ κώδωνος, ἡ θύρα τῆς αἰθούσης ἠνοίχθη καὶ εἰσῆλθε πρόσωπόν τι. Ἡ Ὀδίλη, χωρὶς νὰ θέλῃ, ἔρριξε κραυγὴν τρόμου.

— Κυρία Ριχάρδου, εἴσθε ἐδῶ; ἠρώτησεν ὁ Ζαφφὲ χαμηλοφώνως.

— Ναί Ζαφφέ, τί τρέχει; ἀπήντησεν ἡ Ὀδίλη ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τόνου φωνῆς, προχωροῦσα πρὸς αὐτὸν μετὰ ζωηρότητος.

— Τρέχει, κυρία, ὅτι θὰ μᾶς χρειασθῇ ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος νὰ τὰ ἔχῃ τετρακόσια καὶ τὸ χέρι ἐλαφρόν.

— Λέγε, Ζαφφέ, ὁμίλει ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ.

— Ὁ μικρὸς ἔχει εὐλογιὰ καὶ τὰ πρῶτα ἐξανθήματα ἐφάνησαν.

— Ὦ! ἀνέκραξεν ἡ Ὀδίλη, πιεσθεῖσα τὸ στῆθος, τί τρομερὰ ἀσθένεια!

— Μάλιστα κυρία, πολλὴ κακή, καὶ ἔπειτα ὅταν πάσχῃ κανεὶς ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀσθένειαν ἀναγκάζεται νὰ παρακαλῇ τὸν ἰατρὸν νὰ ἔλθῃ νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν ἀσθενῆ... Τρέχει ὅμως καὶ ἄλλο τι. Ἡ κυρία Βρὶς ἐλειποθύμησε καὶ ἔπεσε κατὰ γῆς παρὰ τὴν κλίνην τοῦ ἀσθενοῦς.

Ἡ Ὀδίλη ἔσπευσε πρὸς τὴν θύραν, ἐνῷ ὁ Ζαφφὲ ἐξακολουθεῖ λέγων πάντοτε χαμηλοφώνως.

— Ἡ θαλαμηπόλος καὶ ἐγὼ τὴν ἐφέραμεν εἰς τὴν κλίνην της καὶ τώρα ἀσχολοῦνται εἰς τὸ νὰ τὴν κάμουν νὰ συνέλθῃ. Ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς της. Κατ' ἐμὲ ὁ κόπος τὴν κατέβαλε, διότι δὲν κοιμᾶται τώρα τρεῖς νύκτας. Ποῖος θὰ περιποιηθῇ τώρα τὸν μικρόν;

— Ἐγώ, ἀπήντησεν ἀπλούστατα ἡ Ὀδίλη.

— Τοῦτο ἐσκέφθην καὶ ἐγώ, ἀπήντησεν ὁ Ζαφρὲ μετὰ τῆς αὐτῆς ἁπλότητος. πρέπει ὅμως νὰ σκεφθῆτε καλῶς προηγουμένως, κυρία.

— Νομίζεις ὅτι ἡ κυρία Βρὶς θ' ἀνθίστατο εἰς τοῦτο; ἠρώτησεν ἡ νεαρὰ γυνή.

— Τὴν κυρίαν Βρὶς δὲν πρέπει νὰ τὴν σκέπτεσθε διότι τὴν γνωρίζω καλῶς. Ἐργάζεται ἐφ' ὅσον ἔχει δυνάμεις, ἢ μᾶλλον ἐφ' ὅσον νομίζει ὅτι ἔχει. Ἔπειτα αἴφνης ἀσθενεῖ, κατακλίνεται καὶ τότε μετὰ δυσκολίας δύναται νὰ τὴν ἐξαγάγῃ τις ἐκεῖθεν! Λοιπὸν εἶμαι βέβαιος ὅτι ἐπὶ ὀλίγον τοὐλάχιστον ἡμέρας δὲν θὰ ἀνησυχήσῃ κανένα δι' ἄλλο τι ἀλλ' ἢ μόνον διὰ τὴν περιποίησίν της. Ἡ Θαλαμηπόλος αὐτῆς ὅμως εἶναι πολὺ ἱκανὴ καὶ γνωρίζει καὶ τὰ ἰδιώματά της. Δὲν θέλω ὅμως ἐγὼ νὰ εἰπῶ αὐτό. Ἐννοῶ τὸν κίνδυνον τὸν ὁποῖον θὰ διατρέξητε σεῖς, κυρία.

— Ἐγώ; ἠρώτησεν ἡ Ὀδίλη.

— Βέβαια! Εἶσθε νέα, ὡραία καὶ θὰ παρακαλέσω τὴν κυρίαν νὰ μὲ συγχωρήσῃ τὴν τόλμην, ἵνα μὴ παρακινεῖ νὰ ἐκφράσω ἰδέαν περὶ αὐτῆς· ἄλλως τε δὲν ὁμιλῶ μὲ πρόθεσιν νὰ προσβάλω αὐτήν. . . .

— Ζαφρέ, εἶπεν ἡ Ὀδίλη, δὲν ἐννοῶ.

— Δὲν ἐννοεῖτε διότι δὲν ἐσκέφθητε ἔτι τὸ πρᾶγμα, πρέπει ὅμως, κυρία, νὰ σκεφθῆτε σπουδαίως καὶ νὰ λάβετε ὑπ' ὄψει ὅτι ἐν ἀνάγκῃ δύναμαι μόνος νὰ περιποιηθῶ τὸν μικρόν. Ἡ κυρία γινώσκει βέβαιος ὅτι ἡ εὐλογιὰ εἶναι κολλητική! Οὕτω λέγουν οἱ ἰατροί, καὶ ἐὰν ἀσθενήσῃ κανεὶς τὸ πρόσωπόν του κινδυνεύει. Τοῦτο ἐνόμιζον ὅτι ἦτο καθῆκόν μου νὰ εἴπω εἰς τὴν κυρίαν ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ κ. Ριχάρδου, ὅπερ εἶναι μέγα δυστύχημα. Βρίπει ὅμως ὁπωσδήποτε νὰ λάβωμεν μέτρα.

Ὁ Ζαφρὲ ἔστη, ἡ δὲ αὔθουσα σκοτεινοτέρα ἀποβᾶσα, ἐφαίνετο εὐρυτέρα καὶ μᾶλλον ἔρημος ὅταν ἡ φωνή, ἡ συνεχομένη καὶ τιμιότατα χαρακτῆρος ἀποπνέουσα φωνὴ αὐτοῦ, ἔπαυσε ν' ἀντηχῇ. Πράγματι ἡ Ὀδίλη δὲν εἶχε σκεφθῆ τὴν περίπτωσιν αὐτήν. Δὲν ἐσκέφθη ὅτι ἡ τρομερὰ ἀσθένεια δύναται νὰ καταστήσῃ τὸν ἀσθενῆ ἀγνώριστον . . . Ἠτένισε πρὸς στιγμὴν τὴν συνείδησιν αὐτῆς ἀσκαρδαμυκτεί, ἐρωτῶσα αὐτήν: Φοβεῖσαι;

— Νὰ φοβηθῶ; Τί; ἀπέντα ἐκείνη προσπαθοῦσα νὰ διαφύγῃ.

— Φοβεῖσαι μήπως δὲν σὲ ἀγαπᾷ πλέον ἐὰν μεταμορφωθῇς, ἐὰν ἡ μορφή σου ἀποβῇ εἰδεχθής;

Ἡ συνείδησις ἔτρεμε καὶ δὲν ἐτόλμα ν' ἀπαντήσῃ.

— Ἐὰν ὅμως εὕρῃ τὸ τέκνον του νεκρόν, νομίζεις ὅτι θὰ σοῦ συνεχώρει; ἐξακολούθησεν ἐρωτῶσα ἡ Ὀδίλη.

— Δὲν θὰ ἦτο σφάλμα μου, ἠθέλησε ν' ἀπαντήσῃ ἡ συνείδησις.

— Σὺ δέ, θὰ συνεχώρεις σεαυτόν;

— Οὐδέποτε! ἀπήντησεν ἡ καρδία τῆς Ὀδίλης προβάλλουσα ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ μεγαλοπρεπείᾳ.

Ὁ Ζαφρὲ, σιγῶν, παρηκολούθει τὴν ἐσωτερικὴν ἐκείνην διαπάλην, ἣν ἐμάντευε καὶ τῆς ὁποίας τὴν λύσιν ἀνέμενε μετ' ἀγωνίας. Βεβαίως φυσικώτατον ἦν ὅτι γυνή, ὡραία ὡς ἡ κυρία Ριχάρδου θὰ ἐσκέπτετο ὀλίγον τὴν καλλονὴν αὐτῆς, μάλιστα ὅταν εἶχε σύζυγον, ὃν τόσον ἠγάπα . . .

— Ζαφρέ! εἶπεν ἡ Ὀδίλη διὰ φωνῆς παραδόξως μελωδικῆς, ἔκαμες τὸ καθῆκόν σου καὶ σὲ εὐχαριστῶ. . .

Ἔστη, ὁ δὲ Ζαφρὲ ἠσθάνθη τὴν καρδίαν αὐτοῦ συσφιγγομένην ὑπὸ ψεύσεως ἐλπίδων.

— Λοιπόν, εἶπεν ὁ Ζαφρὲ μετ' ἀδιαφόρου ὕφους, ἡ κυρία ἐπιθυμεῖ νὰ τῇ φέρουν φῶς;

— Ἔλκει περιττόν, πήγαινε ἔμπρός καὶ ἐγὼ ἀκολουθῶ.

Ὁ Ζαφρὲ ὑπήκουσε σιωπῶν, ὅταν δὲ ἐξῆλθε τῆς θύρας ἔλαβε τὰς χεῖρας αὐτοῦ τὴν μίαν διὰ τῆς ἄλλης καὶ ἔσφιγξε τόσον ἰσχυρῶς ὥστε νὰ αἱμοδιψήσωσιν. Δὲν ἐζωτερίκευεν ἀπροκαλύπτως τὰς σκέψεις αὐτοῦ, ὅταν ὅμως ἡ εὐαρίσκεια αὐτοῦ ἦν μεγάλη ἔθλιβεν αὐτὸς οὗτος τὴν μίαν διὰ τῆς ἄλλης χειρὸς ἐν δείγματι εὐχαριστήσεως. Κατ' ἐκείνην τὴν ἑσπέραν ἡ χειραψία του διήρκεσε δύο ὅλα λεπτὰ καὶ τοῦτο ἦν εὐεξήγητον, διότι δὲν ἐνεθυμεῖτο νὰ ἠχαριστήθη ἄλλοτε ἐπὶ τοσοῦτον.

Ἡ κυρία Ριχάρδου, γαληνία τὴν μορφήν, εἰσῆλθεν εἰς τὸν θάλαμον τῆς πενθερᾶς αὐτῆς ἡ ὁποία μόλις ἀνεκτήσατο τὰς αἰσθήσεις αὐτῆς. Ὠχροτάτη, ἐπακουμβοῦσα ἐπὶ προσκεφαλαίων, θὰ ἐφαίνετο ὡς ρέγχουσα ἐὰν μὴ ὑπῆρχεν ἡ ζωηρότης τῶν ὀφθαλμῶν, οἱ ὁποῖοι ἔλαμπον καθόσον ἀνεπτύσσετο ἡ ἐπίδρασις τοῦ φαρμάκου, ὅπερ ἔλαβεν.

— Ἔρθασα, γιαγιά, εἶπεν ἡ Ὀδίλη μετ' ἐλευθεριότητος γλώσσης ὅλως νέας δι' αὐτὴν ἐν τῷ οἴκῳ ἐκείνῳ. Ἀδιαθετήσατε; Κίσθε ὅμως καλλίτερα τώρα, τὸ βλέπω.

— Δὲν ἀξίζω πλέον διά τίποτε! ἀπήντησεν ἡ κυρία Βρὶς, καὶ ἐκεῖνο τὸ πτωχὸ παιδί τὸ ὁποῖον ἔχει ἀνάγκην ὑπηρεσίας καί . . .

Δάκρυα ἀνέβλυσαν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς ἀλλ' ἡ ὑπερηφάνεια καὶ ἡ θέλησις ἐξηφάνισαν ἀμέσως αὐτά.

— Ἔχει ἀνάγκην ὑπηρεσίας, γιαγιά; Ἐὰν θέλῃ ὁ Θεός . . .

— Ναί, ἀξεύρω, θὰ προσκαλέσετε τὰς ἀδελφὰς τοῦ ἐλέους . . .

— Ἐὰν θέλετε, τὰς προσκαλῶ, ἐπιτρέψατέ μοι ὅμως νὰ σᾶς εἴπω ὅτι ἀφοῦ σεῖς δὲν εἰμπορεῖτε νὰ μένετε παρὰ τὸ προσκεφάλαιον τοῦ Ἐδμόνδου, ἐγὼ θὰ σᾶς ἀναπληρώσω.

— Σεῖς; ἠρώτησεν ἀσθενῶς ἡ κυρία Βρὶς, ἧς αἱ χεῖρες ἐρρίγησαν.

— Ναί, ἐγώ. Σᾶς φαίνεται παράδοξον; εἶπεν ἡ Ὀδίλη μειδιῶσα;

— Θεύρετε ποία εἶναι ἡ ἀσθένειά του;

— Βεβαιότατα.

— Καὶ ἐπιμένετε νὰ τὸν περιποιηθῆτε; Τί θὰ εἰπῇ ὁ Ριχάρδος;

— Ἐὰν ἦτο υἱός μου, γιαγιά, ἀπήντησεν ἡ Ὀδίλη, ἐνῶ ἐλαφρῶς ὑπέτρεμεν ἡ φωνή αὐτῆς, οὔτε σεῖς οὔτε ὁ σύζυγός μου θὰ ἐσκέπτεσθε αὐτό.

Ἡ κυρία Βρὶς ἠτένισεν ἐπὶ μακρὸν τὴν νύμφην αὐτῆς καὶ δάκρυα ἐφάνησαν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς τὰ ὁποῖα ὅμως τὴν φορὰν ταύτην δὲν προσεπάθησε νὰ ἀποκρύψῃ.

— Καλέ, εἶπεν. Ἀλλὰ! . . . εἶναι ἀδύνατον, εἶπεν αἴφνης ἐρυθριῶσα, ἐκ τε συγκινήσεως καὶ ἐξ αἰσχύνης. Πῶς θὰ κάμετε; Ἐὰν σᾶς ἰδῇ, θὰ γείνῃ ἔξω φρενῶν. Ὁ ταλαίπωρος δὲν σᾶς ἀγαπᾷ, ξεύρετε, καὶ ἐν ᾗ διατελεῖ νῦν καταστάσει δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τὸν κατακρίνῃ τις . . .

Ἡ φωνὴ τῆς προμήτορος ἐγένετο θωπευτική, σχεδὸν παρακλητική, ἡ δὲ Ὀδίλη ἀπήντησεν αὐτῇ διὰ τοῦ αὐτοῦ τόνου.

— Δυστυχῶς, πολλαὶ θὰ παρέλθωσιν ἡμέραι πρὶν ἢ ὁ Ἐδμόνδος δυνηθῇ νὰ μὲ ἰδῇ! Ἤδη οἱ ταλαίπωροι ὀφθαλμοί του εἶναι κεκλεισμένοι . . .

Ἡ κυρία Βρὶς ἐστράφη πρὸς τὸν τοῖχον κλαίουσα.

— Ἔχετε ἐμπιστοσύνην, θὰ τὸν σώσωμεν, εἶπεν ἡ νεαρὰ γυνὴ μετὰ θάρρους. Κοιτὲ βεβαία ὅτι δύνασθε νὰ ἀναπαυθῆτε ἀφόβως!

Ἡ προμήτωρ ἐστράφη ἀποτόμως πρὸς τὴν Ὀδίλην καὶ ἔτεινεν αὐτῇ καὶ τὰς δύο χεῖρας. Ἐπειδὴ δὲ ἐκείνη προσέκλινεν, ἡ κυρία Βρὶς ἔσυρεν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὴν καὶ τὴν κατησπάσατο, ὡς μήτηρ ἀληθής.

— Ὁ Θεὸς νὰ σὲ ἐνδυναμώσῃ καὶ νὰ σὲ βοηθήσῃ! εἶπεν. Τώρα πρέπει νὰ κοιμηθῶ διότι αἰσθάνομαι ὅτι τὸ μυαλό μου θὰ σαλεύσῃ . . .

(Ἀκολουθεῖ).

Ο ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΝΕΟΛΟΓΟΥ.